

Kl. 12.00 – 20.17

1 § Aktuell debatt: Sysselsättningen och företagsflytten

*Aktuell debatt:
Sysselsättningen och
företagsflytten*

Anf. 1 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Välkommen till denna debatt! Jag hoppas att den ska bli konstruktiv, inte en sandlåddebatt, och att den ska kunna fokusera på Sveriges problem.

Det finns faktiskt allvarliga problem, såväl inom företagandet som inom sysselsättningen som när det gäller hälsotalen i arbetskraften. Näringsministern sade den 15 januari här i kammaren apropå denna politik: ”Den har ju ... om jag ska försöka uttrycka mig lite ödmjukt, varit en liten framgångssaga. Vi har lyckats på alla områden.” Men verkligheten, Björn Rosengren, ser inte ut på det sättet.

Vi har fått ta del av NUTEK:s utredningar om Gislaved, om Katrineholm och om Degerfors med varsel om att det kanske kommer hundra nya Gislaved under det närmaste året där vi har utsatta industriregioner där verkligheten inte ser så rosenröd ut.

Vi har rapporter om att var fjärde svensk i arbetsför ålder inte går till arbetet en vanlig vardag, beroende på en dramatisk uppgång i långtids-sjukskrivningarna, i förtidspensioneringarna, när det gäller öppen arbetslöshet och människor i åtgärder.

Vi har ett småföretagarklimat med mycket missnöje och pomperi-possaeffekter där många går i personkonkurs och där det finns en rättso-säkerhet mot det svenska samhället och staten i synnerhet.

Vi har en flykt av huvudkontor från Sverige som hotar sysselsättning och utveckling i landet, och vi har de sista dagarna även blivit alltmer varse om att vi har fått de lägsta nyföretagarsiffrorna någonsin sedan statistik började föras i Sverige. Det finns alltså problem, och vi tycker inte att regeringen verkar se dem ens.

Anf. 2 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Varslen ökade kraftigt i tillverkningsindustrin under förra året under trycket av konjunkturnedgången. Det slår mot regioner med sårbar näringsstruktur. Hela orter riskerar att slås ut. De anställda blir arbetslösa, men står maktlösa. Myndigheterna och facket får ofta information om företagsbesluten i efterhand, via massmedier. Människors vardagsliv slås sönder, och den offentliga ekonomin undermineras. Kostnaderna vältras över på de uppsagda och på samhället.

Det här är en orimlig ordning. Den ansiktslösa och ansvarslösa kvars-kapitalismen firar sina triumfer, och det måste få ett stopp. Vi måste förstå orsakssambanden och orka ta politiskt ansvar för utvecklingen. Det handlar om ägandet och makten i näringslivet. Det handlar om att med en strategisk politik förebygga kriserna genom att minska sårbarheten, höja utbildningsnivån, skapa kunskapsrika företagsstrukturer i samarbete mellan näringsliv, myndigheter och högskola och mobilisera lokala entreprenörer och regionalt riskkapital. Det går att kombinera bra företagsvillkor med ökade rättigheter och bättre trygghet för de anställda. Det hastar med system för kompetensutveckling och omställningsförsäkringar för att möta omvandlingstrycket, herr minister. EU:s perversa subventionspolitik, som stjälar jobben från vårt land, måste avskaffas. Misslyckas det här hotar företagsnedläggningar och arbetslöshet välfärden, och många orter kommer att förblöda.

Därför ska vi erkänna att vi står inför en djupgående omställning som kräver en aktivare statlig politik, och vi ska avvisa högerens billiga politiska retorik. Det är inte skatterna som är för höga när Gislaved läggs ned, Per Westerberg. Varken staten, facket i Degerfors eller Katrineholms kommun har för mycket makt, tvärtom! Nu behöver Sverige mer demokrati och samarbete, mer trygghet och inflytande för vanliga människor. Vänsterpartiet begärde debatten just för att få tala allvar om dessa ting.

Anf. 3 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Först ett tack till Moderaterna och Vänsterpartiet för den här debatten och för möjligheten att redovisa regeringens syn på sysselsättning och tillväxt på ett samlat sätt. Särskilt viktigt är det kanske att få ett sådant här tillfälle nu när det bara återstår drygt ett halvår till valet. Vi ska tala om det som förenar oss över partigränserna, och det är en hel del, men vi ska också tala om det som skiljer oss.

För det är en hel del som skiljer socialdemokratin från framför allt Moderaterna när det gäller synen på sysselsättning, tillväxt, företag och arbetsliv. Skillnaderna finns både när det gäller perspektiv och när det gäller resultat.

Jag tar perspektivet först. Jag anser att vi har ett gott företagsklimat. Jag tror att alla i den här kammaren vill ha ett gott företagsklimat. Men vi socialdemokrater hävdar bestämt att vi också måste ha ett gott löntagarklimat. Sverige måste ha både ett bra företagsklimat och ett bra löntagarklimat för att kunna lyckas på lång sikt. Det är det perspektivet högeren saknar: löntagarperspektivet, de anställdas perspektiv. Därför kan man lägga förslag som undergräver anställningstryggheten och arbetsrätten och som skär ned de anställdas försäkringsskydd och som kraftigt höjer kostnaderna för att vara med i a-kassan, och därför kan man lägga förslag som innebär att kollektivavtalen i praktiken skulle bli verkningslösa. Så ser det ut, det högerledda alternativet i svensk politik.

Per Westerberg och andra har aldrig förstått att vägen till tillväxt faktiskt måste innefatta både trygga företagare och trygga löntagare. Man har aldrig förstått att tillväxt aldrig kan byggas på skärpta motsättningar mellan löntagare och företagare. Man har aldrig förstått att de anställda måste ha möjlighet till inflytande på arbetsplatsen, utbildning och personlig utveckling. Man har aldrig förstått att också de anställda måste må

bra för att de ska kunna göra sitt bästa i arbetslivet. Man har aldrig förstått att människors vilja till arbete är nationens främsta tillgång.

Det om perspektivet. Här går en avgrund mellan socialdemokratien och högern. Det är oklart hur mittenpartierna ställer sig i den konflikten, men kanske kan vi få svar på det i dag. Här skiljer vi oss alltså.

Men vi skiljer oss också när det gäller resultaten. Våra resultat talar för sig själva. Sedan november 1996 har det skapats nästan 300 000 nya jobb i Sverige. Den snabbaste sysselsättningsökningen har skett i privat sektor, men nu ökar också antalet anställda i den offentliga sektorn. Sverige har växt snabbare än OECD-länderna de senaste åren.

När Per Westerberg var näringsminister tappade Sverige 450 000 jobb, och 50 000 företag gick i konkurs. Sverige låg i botten av den internationella tillväxtligan om man jämför med liknande länder. Så var det då med företagsklimatet.

Under socialdemokratisk ledning har Sverige seglat upp som en av världens ledande IT-nationer. Sverige är enligt OECD förmodligen världens främsta kunskapsbaserade ekonomi. Sverige är det land som satsar mest på forskning, högre utbildning och investeringar i dataprogram mätt som andel av BNP. Sverige har fortfarande enligt OECD den högsta andelen innovationer och är tvåa när det gäller antalet patentansökningar till EU per capita räknat.

Sverige är ett av de främsta länderna när det gäller satsning på högskolan, medborgarnas läskunnighet, antalet forskare, vetenskapliga publiceringar, e-handel och hushållens tillgång till datorer och Internet.

På World Economic Forums rankingslista av världens mest konkurrenskraftigaste ekonomier ligger Sverige på sjätte plats av de 75 undersökta länderna. Sverige är bäst i EU när det gäller innovationsklimat och slår också USA och Japan, säger EU-kommissionen i en färsk rapport. Utbildning, utbildning och utbildning. Där ligger en stor del av förklaringen till Sveriges framgångar under de senaste åren.

Men det finns också andra förklaringar. En av poängerna med det nya näringsdepartementet är att det blir lättare att se tillväxt och sysselsättning i ett helhetsperspektiv. Man förstår snabbt att många politikområden är viktiga för tillväxt. Arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt, socialförsäkringar, utbildning och forskning har jag redan nämnt, men det finns också annat.

Det har stor betydelse för företag som etablerar sig här att de anställdas barn kan erbjudas god barnomsorg och skola. Det har stor betydelse att vi har myndigheter som är omutbara och att korruption och rättslöshet inte breder ut sig. Det har stor betydelse att vi satsar på polis och rättsväsende så att Sverige kan vara ett tryggt land för både löntagare och företagare att verka i. Det har stor betydelse att vår infrastruktur fungerar, att vägar och järnvägar håller hög kvalitet så att de anställda kan komma till jobbet och varorna kan komma fram till sina kunder.

Gemensamt för allt det jag nämnt – barnomsorg, skola, forskning och utbildning, rättsväsende och poliser, vägar och järnvägar – är att en mycket stor del av detta, nästan allt, betalas med skattepengar. För några månader sedan stod jag här i kammaren och debatterade infrastruktur med era kolleger. Det var ingen hejd på hur mycket mer pengar som skulle satsas om bara ni finge bestämma. Trots att regeringen ville göra

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Aktuell debatt:
Sysselsättningen och
företagsflytten*

den största satsningen någonsin på infrastruktur anklagades vi för snålhet.

Om några minuter kommer vi att få höra krav från andra hållet, inte krav på ökade utgifter som i min förra debatt, utan krav på sänkta skatter. Vi kommer nog att få höra en skur av skattesänkingsförslag. Moderaterna är som vanligt värst. De ska sänka skatterna med 200 miljarder. Det är dubbelt så mycket som hela sjukvården kostar i Sverige.

Men innan ni går upp i talarstolen och lovar klirr i kassan till aktieägare, höginkomsttagare och andra som kommer att tjäna på era skattesänkningar, fundera då lite på frågan: Om ni tänker sänka skatterna på det sättet, vem ska då betala vägarna och järnvägarna? Vem ska betala polisen och det övriga rättsväsendet? Vem ska betala barnomsorgen och skolan? Vem ska betala den högre utbildningen? Vem ska finansiera den grundforskning som är så viktig för företagets möjligheter att utveckla nya produkter men som ingen är beredd att betala för?

Tänk på det innan ni går upp. Klara ut för väljarna vad ni tänker göra för att finansiera detta. Tala om att ni inte tänker göra som ni gjorde förra gången när ni styrde riket, då ni faktiskt drev fram både utgiftsökningar och skattesänkningar. Ni lånade er fram och körde landet nästan i konkurs.

Fru talman! Under de senaste åren har sysselsättningen utvecklats mycket positivt. Den öppna arbetslösheten har halverats. Men de allra senaste månaderna har den utvecklingen dämpats. Vi ser en ökning av varslen och konkurserna. Det är tydligt att den internationella konjunkturedgången påverkar Sverige. Det gäller framför allt exportindustrin.

Men ändå fortsätter sysselsättningen att öka. De siffror vi fick från SCB i tisdags var starkare än förväntat. Vi har nu 3,6 % öppen arbetslöshet trots att antalet människor i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskat ytterligare. I det läget har den borgerliga oppositionen farit ut och talat om kris och katastrof. Vi måste genast sänka skatten för de rika och försämrade arbetsrätten. Annars går det åt pipan för Sverige. Det är i praktiken det ni har sagt.

Ni har inte lyckats särskilt bra hittills i den diskussionen. Människor lyssnar inte på er. Om man varje dag år efter år ropar på vargen kommer de faktiskt inte att lyssna. De tror inte på det längre. Men om vi skulle hamna i ett läge som det under 1990 har vi i dag en helt annan situation. Vi har en annan statsfinansiell situation. Vi har ett helt annat läge för sysselsättningen. Därför har vi större möjlighet att hantera det om vi nu skulle hamna där.

Anf. 4 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Nu har vi hört väldigt mycket av en självberömmelsesaga från Björn Rosengren. Jag ska bara nöja mig med att några korta kommentarer.

Vi kan alltid jämföra i rankningen hur det går för Sverige. Enligt International Management Development, en organisation som visar vad som går bra i olika delar, är det svensk företagsmanagement som får topplacering. När det gäller teknisk forskning och utveckling, landets styrning, dvs. regeringen, befinner vi oss i bottenrasket. Jag tror att man ska vara försiktig med den typen av självberöm.

Det är bra med sysselsättningsökning. Men en väldigt stor del av den beror på en dramatiskt ökad långtidssjukskrivning. De problemen verkar Björn Rosengren över huvud taget inte vilja se.

När det gäller företagarklimat är vi av den uppfattningen att det gäller både ägarens och företagarens klimat som löntagarens klimat. I det inkluderar vi även kvinnliga löntagare, till skillnad från näringsministern. Vi vill öppna för kvinnligt företagande och en arbetsmarknad som är betydligt bredare än den som för närvarande finns.

Den utveckling vi haft under 90-talet i Sverige har gått från basindustri till teknik- och kunskapsindustri. Det finns flera internationella studier av ledande ekonomer. De kommer fram till att kanske det främsta skälet till Sveriges enorma utveckling inom IT och tele var en radikal och ytterst framgångsrik avreglering av den svenska telemarknaden och en avreglering av elmarknaden. Inom arbetsförmedlingen fick vi fram de s.k. bemanningsföretagen. Det är vad som har skapat framgångsvågen under 90-talet.

Teleavregleringen bedömer man vara den enskilt viktigaste förklaringen. Den gjordes under en borgerlig regering. Vi vände krisen från 80-talet till den återhämtning vi har sett sedan början av 90-talet.

Men låt oss inte enbart träta om det förgångna. Jag tror att det är fel. Låt oss i stället titta på framtiden. Det är vad vi har debatten för.

Det är tyvärr så att nyföretagandet i Sverige det senaste året har kommit ned till den lägsta nivå vi någonsin haft sedan man började mäta nyföretagandet. Det är allvarligt, i synnerhet i Gislaved, i Degerfors, i Katrineholm och i många av de andra krisorterna, där vi har stora industriella problem.

Vi har undersökningar som visar att företagare och företag inte bedömer företagarklimatet fullt så positivt som man gör från regeringens sida. Bara 12 % är nöjda med den förda näringspolitiken. De utlandsägda företagen har gått ned till en bråkdel av dem som anser att de vill öka verksamhet i Sverige. Det har gått ned till en tiondel mot vad som gällde i början på 90-talet. Det finns larmsignaler.

Den framgångssaga som Björn Rosengren vill framhäva står i skarp kontrast till vissa delar av verkligheten. Jag förnekar inte att Socialdemokraterna har gjort en hel del bra de också.

En vanlig vardag som i dag i Sverige går var fjärde svensk inte till arbetet. Det beror på arbetslöshet, sysselsättningsåtgärder, dramatiskt ökad långtidssjukskrivning och kraftiga ökning av förtidspensioneringar. Det är saker som jag inte är stolt över.

Jag vill se handling – att människor ska bli friska. Vi ska se till att ta bort vårdköerna och få tillbaka människor i arbete. Jag vill ha åtgärder i Gislaved, Katrineholm och Degerfors – men inte bara där vi har problem med industrin och konkurrenskraften och där vi har människor som fruktar för sina jobb utan också där vi behöver öka satsningarna på kommunikationerna. Näringsministern satsar inte några nya pengar under de närmaste åren på att förbättra kommunikationerna. Han drar in SOD-finansieringen till nya, teknikintensiva företag. Han har även gjort stora förändringar som hotar att göra det besvärligt för många av de mindre och medelstora företagen.

Min talartid medger inte att jag drar namnen på ett antal misshandlade småföretagare, men det finns många. Småföretagare är den grupp

som känner rättsosäkerheten mest i Sverige – rättsosäkerheten när det gäller skattetillämpningen, tillämpningen av miljöbalken och offentlig konkurrens. Näringsministern gör inte någonting här, och många småföretagare råkar ut för pomperipossaeffekten. Det gäller inte minst många nya och medelstora företag, som får betala mer i skatt än de får i inkomst. Näringsministern gör inte någonting för att ta bort förföljelseregler, 3:12-reglerna, för alla små och medelstora företag.

Nej, vi behöver göra saker i Sverige! Jag hoppas att näringsministern kan se de listor som jag visar upp här. De kommer från Dagens Industri, och de visar den stora flykten av över hundra svenska företag. De flyr ut ur landet eller låter huvudkontoren lämna landet. Detta är ett problem. Jag tror att näringsministern måste se att en dramatisk nedgång i nyföretagandet till den lägsta nivån någonsin sedan man började föra statistiken är ett problem.

Var fjärde svensk i arbetsför ålder går en vanlig vardag inte till arbetet. Det är ingenting som vi ska vara stolta över. Vi vill ha handling – inte bara prat och självberömmelse.

(Applåder)

Anf. 5 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Det var skönt att vi slapp statistiktfajset, som bara leder till politikförakt, den här gången. Jag tror att ni moderater äntligen har förstått att ni har haft fel. Kom i håg att de jobb som har tillkommit har tillkommit i små företag, i privat sektor och inom tjänstesektor! Det är det utvecklingsbara – det är det som pekar framåt.

Detta hindrar inte att vi har stora problem. Det hindrar inte att det är ett elände med långtidssjukskrivningar. Därför vill jag föreslå en sak, Björn Rosengren: Låt oss införa regionala sysselsättningsmål! Hur skulle det smaka? Låt oss införa ett sysselsättningsmål som mäter arbetade timmar och inte räknar in sjukfrånvarande bland de sysselsatta. Jag tror att det skulle vara bra för politiken och för en saklig diskussion.

Det finns ingen *quick fix* när det gäller de här tingen. När jag tänker tillbaka ett par år tycker jag att vi märkte det när Ramqvist och de 101 direktörerna var ute med sin artikel med de enkla budskapen om skatterna och vad det nu var för någonting mer. Tänk om Ramqvist då skulle ha haft sinne för strukturproblemen, t.ex. i sitt eget företag. Tänk om han hade brytt sig om produktionsförmågan och mobiltelefonerna. Då kanske vi hade haft en annan relation mellan Ericsson och Nokia i dessa svåra tider för telekom.

Det är bra med Metalls initiativ att försöka etablera en dialog. Hoppas det går! Men det ska inte vara några eftergifter, som att vi förpassar arbetsrätten till historiens sophög. Låt oss föra en dialog med förnuftiga företagsledare! Många varsel sker i dag i onödan, läste jag i DN häromdagen. Men kom ihåg, ni som skäller på arbetsrätten, på skattetrycket och på a-kassans utformning, att vi har samma regelverk i hela Sverige. Ändå har vi hög arbetslöshet i vissa regioner, låg sysselsättningsgrad i vissa regioner och hög sysselsättningsgrad i andra. Vi har modern, framåtriktad industri på vissa håll men inte på andra. Men det är samma regelverk. Ta tag i de riktiga strukturfrågorna!

Vi har naturligtvis färre nya företag 2001, i en häftig lågkonjunktur. Så är det över hela världen. Vi har färre utlandsinvesteringar i Sverige,

men de som hanterar detta professionellt vet att det nu håller på att vända. Det är klart att vi har det när vi fick den stora lågkonjunkturen, och efter vad som hände den 11 september. Detta vet också Per Westerberg. Använd din kunskap, och stå inte här och slå blå dunster i ögonen på oss!

En stor fråga handlar om den regionala sårbarheten. Detta har NUTEK tagit upp gång på gång, och om en vecka kommer det en ny utredning. 60, 70 eller 80 kommuner lever farligt. 30 lokala arbetsmarknader lever farligt, och är beroende av ett eller flera stora företag. Utbildningsnivån är låg och teknikinnehållet litet. De kommer att ha ett svårt konkurrensläge i förhållande till låglöneländerna, som kommer allt närmare i och med förändringarna i Baltikum, Östeuropa osv. Här har vi riktiga problem. Vad kräver de? Jo, de kräver mer integrerad produktion och ökad förädlingsgrad. De kräver mer kunskap och ett mer konkurrenskraftigt näringsliv. Bygg upp nätverk mellan företagen! Bygg upp nätverk mellan näringslivet, högskolan och de regionala myndigheterna!

Ge inte upp! Jag minns så många som sade: Vi ger upp Domnarvet i Borlänge. Wallenberggruppen stack. Staten tog över och gjorde stora investeringar. Vi har nu Europas bästa, högteknologiska, tunnplåtsverk där uppe.

Det leder mig in på nästa fråga. Vad är det för strategi som vi ska ha? Ja – inte ska vi, när sådant som i Degerfors, Katrineholm och Gislaved inträffar, säga: Det är okvalificerade jobb. Låt dem gå! Jag säger: Vi måste ha ett högt omvandlingstryck. Jag säger: Vi ska inte satsa på låglönearbete. Men jag säger: Ha inte inställningen att låta företagen gå utan att försöka! Och försöka gör man genom att höja förädlingsgraden, och försöka gör man genom att höja kvaliteten och kunskapsnivån och integrera produktionen.

Jag är mycket kritisk mot AMS-chefen Edin. Jag är mycket kritisk mot tankesmeden själv i socialdemokratin, herr Scocco – för det är väl han, Björn Rosengren, som på något sätt säger att detta är okvalificerat? *Let it go!* Försök säga det till arbetarna i Gislaved! Försök säga det till ingenjörer och arbetare i Katrineholm! Det är larv. Det är inte därför detta händer. Det händer därför att det finns strukturaffärer, och dessa strukturaffärer görs upp av några få ägare på egen hand – i några fall med behändigt bistånd från EU-kommissionen, som skickade ut gratis pengar och förstörde marknadskraft och konkurrensförmåga i Gislavedsfallet såvitt jag har kunnat förstå. Det är en skandal. Jag önskar, herr Rosengren, att ministern tar tag i detta så att jag någon gång får se på TV 4 hur Björn Rosengren med kraft kräver att EU:s regionalpolitik görs om och att man inte fördärvar europeisk konkurrensförmåga när vi har en inre marknad.

Strategin ska alltså vara denna: Upp med kompetensen! In med inflytandet! Och jag vill också säga: Låt näringspolitiken spela en större roll, Björn Rosengren! Vi behöver mer av *joint ventures* mellan staten och näringslivet som stimulerar framtidsbranscher. Vi behöver miljöomställning och trafiksystem. De gröna bilarna började vi med. Vad händer med de gröna tågen, Björn Rosengren? Det är de stackars lösningarna uppe i Bergslagen med Bergslagstågen som inte går därför att det är under noll grader. Vi kräver en produktutveckling. Det gäller också spårvagnar – framtidens kollektivtrafik.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Aktuell debatt:
Sysselsättningen och
företagsflytten*

Låt oss med kraft – politiker och näringsliv tillsammans – utveckla den svenska teknologin! Och låt oss utveckla konkurrenskraften på framtidsområden! Konkurrensfrågor är över huvud taget viktiga.

Jag återkommer till frågor om ägande och makt i mitt nästa inlägg. De kanske är de allra mest avgörande.
(Applåder)

Anf. 6 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Alla som något har följt den senare tidens nyhetsrapportering har kunnat konstatera att varsel och företagsutflyttningar ökar dramatiskt. År 2001 varslades 69 000 personer vilket kan jämföras med att 25 000 varslades året dessförinnan – år 2000. Den öppna arbetslösheten bland ungdomar noteras nu till 8,3 %. Konjunkturinstitutet signalerar recession för första gången på över åtta år.

Mariestad, Stockholm, Västervik, Kumla, Linköping, Gävle, Gislaved, Mjällby, Perstorp, Trelleborg, Karlskrona, Ludvika, Katrineholm, Vaggeryd, Norrköping, Degerfors, Arvika, Gimo, Silverdalen och Trollhättan – listan över drabbade orter slutar inte där. Och en lista över alla de människor som drabbats är förstås oändligt mycket längre.

Regeringsföreträdares självberöm när arbetstillfällena ökade har nu övergått till ett ständigt pekande på den internationella konjunkturen. Utvecklingen, som sades vara ett resultat av den egna förträffligheten, har nu när problemen hopar sig övergått till att vara någon annans fel.

I de tidigare inläggen har det diskuterats hur Sverige har lyckats i olika tidsperioder. Men det intressanta är kanske att jämföra olika länder under samma tidsperiod. Hur har Sverige klarat sig då? Har regeringspolitiken lyckats? Har regeringen gjort ett bra eller dåligt jobb?

Om vi tittar på sysselsättningsutvecklingen under åren 1995–2000 när socialdemokraterna har haft makten kan vi se att det i följande länder i EU har gått bättre: Irland, Luxemburg, Spanien, Nederländerna, Finland, Portugal, Storbritannien, Frankrike, Belgien, Italien och Danmark. Dessa länder har det gemensamt att de under den här perioden har haft en snabbare sysselsättningsökning än vad Sverige har haft. Av EU:s femton länder har elva haft en bättre sysselsättningsutveckling än Sverige enligt statistik från Eurostat och kommissionen.

Sverige är ett litet och extremt exportberoende land i en global ekonomi. En annan ekonomisk politik hade naturligtvis inte förhindrat varje utflyttning, nedläggning eller varsel, men jag är övertygad om att en annan politik hade skapat bättre förutsättningar för att bevara jobb och företag i vårt eget land. Vi Kristdemokrater har år efter år föreslagit en rad åtgärder för att göra Sverige bättre rustat att möta framtiden.

Men de år av goda konjunkturer som hade varit utmärkta för att vidta viktiga förändringar har gått förbi under en enastående passivitet från regeringens sida. Det blev inga sju feta år, som statsministern talade om. Och de feta år som kom har inte använts för att fylla ladorna eller för att genomföra de strukturförändringar som snart sagt varje ledande ekonom efterlyser. Näringsdepartementets ministrar har blivit tafatta brandmän i stället för att fungera som trädgårdsmästare i det svenska näringslivet. För detta förtjänar regeringen stark kritik.

Näringsminister Björn Rosengren koncentrerar uppenbarligen nu sina krafter på att diskutera åtgärder som gör det dyrare för företag att varsla

eller lägga ned verksamhet. Och Hans Andersson synes vara inne på samma linje – förstås, höll jag på att tillägga. Men likt den man som efter en glad kväll söker efter de borttappade nycklarna under gatlampan – inte för att det är där som han har tappat nycklarna, utan för att det är lättare att leta där – söker man på fel ställe. Och om man söker på fel ställe, finner man inte heller lösningen. Sökandet blir fåfängt.

Lika litet som det går att kommendera fram nya jobb går det att kommendera företag att behålla anställda. Sådana åtgärder skulle kanske på marginalen rädda något jobb, men det skulle också, och långt mer effektivt, motverka tillkomsten av nya jobb i vårt land. Att försöka förbjuda nedläggningar innebär också i praktiken att nyetableringar inte sker. Gör det inte, Rosengren!

Det är genom att Sverige blir en god miljö för att starta och driva företag som arbetslösheten hålls nere och välfärden tryggas. Utan tillväxt har vi bara nedskärningar att fördela.

Vi talar ibland om näringsklimat, och det leder naturligtvis tankarna fel. Det handlar inte bara om att göra det bättre för ett fåtal, för dem som startar och driver företag. Det handlar om att göra det bättre för hela befolkningen. Det handlar om att skapa ett löntagarklimat som gör det möjligt för fler att försörja sig själva och att som skattebetalare bidra till det gemensamma. Ett framgångsrikt näringsliv är grunden för den svenska välfärden, för en god vård, för en väl fungerande skola och för en äldreomsorg med hög kvalitet. Nu fordras en helt ny politisk inriktning. Det är hög tid att man på Näringsdepartementet synkroniserar de få handlingarna med de många orden.

Vi har gång på gång föreslagit en rad åtgärder som skulle kunna förändra situationen. Jag skulle i dag vilja be Björn Rosengren att försöka mota bort ett av de orosmoln som hopar sig över småföretagen. Det handlar om arbetsgivarens sjuklöneansvar i sjukförsäkringen som föreslås bli 60 dagar. Jag tror att många företagare och många som ofta är sjuka skulle vilja få ett besked från regeringen om att det inte blir någonting av det förslaget. Ge besked, Björn Rosengren!
(Applåder)

Anf. 7 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Att drabbas av arbetslöshet eller bli varslad om uppsägning är ett hårt slag för många människor. Än värre känns det när varsel om uppsägningar sker inför semesterledighet eller julhelg. Oron och ångslan växer under en tid som borde ha använts till vila, rekreation och gemenskap med släkt och vänner. Detta drabbade ungefär 800 anställda i Gislaved före jul.

Ett stort ansvar för detta kan läggas på de företagsledningarna i kvartalskapitalismens spår som sprider vanmakt bland sina drabbade anställda. Samtidigt faller även skugga på den nu styrande socialdemokratiska regeringen som ägnar sig åt kvartalspopulism i syfte att säkra ett fortsatt regeringsinnehav i stället för att tillsammans med näringslivet utforma en gemensam strategi för att skapa förutsättningar för ett företagsklimat i världsklass. Den socialdemokratiska politiken kan många gånger uppfattas vara av ad hoc-karaktär där man städar upp efter inträffade katastrofer. I stället borde man ägna sig åt förebyggande arbete.

Efter Socialdemokraternas och Vänsterpartiets kongresser nyligen kan man konstatera att dessa partiers ledningar inte skiljer sig från ledande företrädare för kvartalskapitalismen. I sin iver att tillgodose de egna väljargruppernas intressen lägger man diskussioner om grunden för vår välfärds förutsättningar åt sidan och ägnar sig åt en överbudspolitik i syfte att köpa sig ett fortsatt förtroende från majoriteten av befolkningen, precis på samma sätt som kvartalskapitalismens företrädare köper sig aktieägarnas fortsatta förtroende genom att lägga kraftfulla varsel. Detta kan komma att visa sig vara pyrrhussegrar där den kortsiktiga nyttan i förlängningen effektivt drar undan mattan för fortsatt tillväxt och välfärd.

Fru talman! I framtiden ligger den stora utmaningen i att bygga ett Sverige där företagsklimatet är så gott att kvinnor och män vill starta och driva företag. Där ska företagen inte ses som något nödvändigt ont utan som en förutsättning för välfärdens fortsatta utveckling.

Fru talman! Att det ska råda likvärdiga villkor för företagare i olika delar av vårt land är ett krav som Centerpartiet har drivit länge. Men det krävs också likvärdiga villkor mellan företagare i hela Europa. Detta är ett minimikrav för att vi ska kunna bygga ett Sverige med ett företagsklimat i världsklass. Kommer näringsminister Rosengren att driva krav i Bryssel på att man inte kan använda EU-medel för att flytta företag och verksamheter från en ort till en annan? Att ensidigt från Sveriges sida försvåra för företag att flytta ut eller lägga ned verksamheter är att ikläda sig offrets roll, och det leder inte till framgång. Företag ska vilja stanna i Sverige eller starta verksamhet här, inte tvingas till det av en lagstiftning som är på fel sida i det här sammanhanget.

Arbetet med att harmonisera regelverk inom hela Europa och göra det enklare att vara företagare är avgörande för det svenska näringslivets utveckling. Det är också nödvändigt att erkänna att det inte är företagets administration som skapar värden, utan det är när de producerar varor och tjänster som resurser till vård, skola och omsorg skapas. Med enklare regler, sänkta skatter och arbetsgivaravgifter har företag möjlighet att utveckla nya produkter, vinna nya marknader och anställa fler människor, och detta ligger i allas vårt intresse.

Fru talman! För att en sådan långsiktig strategi ska kunna utformas är det nödvändigt att tydliggöra skillnaden mellan politikens och näringslivets olika uppgifter. Genom att tydliggöra dessa skapas även förutsättningar för en svensk motsvarighet till *Corporate Social Responsibility*, det ansvarskännande företaget. Men detta kan inte kommenderas fram utan måste utformas i en dialog mellan politikens företrädare och näringslivet.

Politikens främsta uppgift är att skapa långsiktiga och stabila regelverk. Vem vill investera i ett land där spelreglerna för gjorda investeringar kan förändras över en natt när en minister vill visa handlingskraft gentemot sina väljare?

Nu har snart ytterligare fyra år av socialdemokratiskt styre passerat. Än en gång har vi sett möjligheten att inte bara påbörja utan även leverera resultat av en ömsesidig dialog mellan politikens företrädare och näringslivet gå oss förbi.

Centerpartiet vill ha ett maktskifte och en ny regering med starkt centerinflytande där orden inte stannar vid just ord utan även blir praktisk politik, där Sverige kan erbjuda ett företagsklimat i världsklass, sunda

statsfinanser, stabila spelregler, attraktivare skatter och en säker kunskaps- och kompetensförsörjning utformad tillsammans med näringslivet.

Det är så vi vill att det ska vara: ett Sverige där företag vill stanna kvar och verka och utvecklas, inte under tvång och hot om lagstiftning utan av egen fri vilja.

Anf. 8 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Vi fortsätter att regera. Så sade Göran Persson glatt på valnatten 1998. Så här tre och ett halvt år efteråt inser vi att detta glada utrop på valnatten har svenska folket har fått betala ett högt pris för.

Göran Persson bildade då det s.k. superdepartementet som skulle vara en viktig kugge i det svenska tillväxtmaskineriet. Tyvärr ser vi nu resultatet. Man har misslyckats med det mesta, fru talman. Som exempel kan nämnas Telia-Telenor-affären, utdelningen av mobillicenser samt en över två år försenad infrastrukturproposition.

Det enda departementet egentligen har lyckats med är att stänga av en väl fungerande kärnkraftsreaktor med stora kostnader som följd. Det har gjort att Sverige blivit beroende av importerad el som produceras med hjälp av kol eller olja.

Lägg till detta en allmän misstro från regeringens sida mot privata människors förmåga att äga och driva företag. Som exempel kan nämnas näringsministerns uttalande om rika personer som använder skogen som en lekstuga.

Förra veckan var det en direktsänd idrottsgala i TV. På måndag sänds filmgalan med glitter, jubel och omröstningar. Vi har ännu aldrig sett någon TV-gala där svenska folket får rösta på årets företagare.

Det är just synen på företagande och företagsamhet som dagens aktuella debatt borde handla om. Det är frågor som är av största vikt för att trygga jobben och välfärden även i framtiden.

Fru talman! Socialdemokratisk näringspolitik kan illustreras med följande lilla historia.

Källe och Osborn satt på en bänk utanför Masthuggskyrkan en strålande vintersöndag med klarblå himmel. De gick inte in. De tyckte att det räckte att lyssna på musiken utanför. Bland besökarna fanns en kvinna som kallades för Spader dam, en änka som alltid var klädd i svart.

När gudstjänsten var slut strömmade besökarna ut, och det bar sig inte bättre än att Spader dam halkade på en isfläck alldeles framför Källe och Osborn där de satt på sin bänk. De satt där och sade: Där ligger hon, ja. De gjorde inte en min av att hjälpa henne upp.

Prästen kom springande och hjälpte henne upp. Han frågade: Varför hjälper ni henne inte upp?

Det vet du väl att lagt kort ligger.

Det är precis som socialdemokratisk näringspolitik: en oförmåga att ändra sin politik när verkligheten förändras.

Vad har de för kort? Låt oss syna dem.

Resultatet blir tyvärr allt tydligare. På en rad orter har företag lagts ned med förödande konsekvenser för människor. Listan kan göras lång. Följande orter har ju berörts av nedläggningar: Gislaved, Katrineholm, Kumla, Linköping, Gävle, Karlskrona, Ludvika, Degerfors, Norrköping och Arvika, och tyvärr många fler. Vi har hört det förut.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Aktuell debatt:

*Sysselsättningen och
företagsflytten*

Speciellt oroande är att dessa och många andra orter i vårt land är extremt känsliga eftersom de har eller har haft ett ensidigt näringsliv med ett fåtal – eller bara en – dominerande arbetsgivare på orten.

I USA har en liknande utveckling lett till att ödsliga spökstäder har skapats, där ingen bor och alla hus står tomma. Om det inte görs någon radikal omläggning av den svenska politiken är risken stor att vi så småningom får en rad spökstäder också här i Sverige. Otänkbart? Orimligt? Inte alls.

Det här har regeringens egen omställningsexpert Lars Jeding varnat för vid flera tillfällen.

Nyföretagandet sjunker med 16 %, som vi har hört här tidigare i dag med statistik från Jobs and Society. Det är så illa, fru talman, att vi nu för första gången hamnar under det magiska 50 000-strecket.

Det anmärkningsvärda är att våra storstäder, som tidigare har varit mycket pålitliga tillväxtmotorer, nu också faller i statistiken. Det har aldrig tidigare hänt. Göteborg –17,3 %, Stockholm –17,3 %, Skåne –17,2 %. Listan kan göras mycket längre.

Vi ska också ha i minnet att entreprenörsviljan är betydligt lägre i Sverige än i andra länder. I en undersökning som är gjord av Global Entrepreneurship Monitor visades att Sverige kommer först på sextonde plats av 21 länder när det gäller entreprenörsviljan, ganska långt efter t.ex. Norge.

1990 var antalet nya företag ungefär 78 000. Sedan dess kan utvecklingen liknas vid fallande löv. I år landar det på knappt 49 000. Var och en kan räkna ut vad som händer om inte den nedåtgående trenden bryts.

Företagaren skulle ju bli vår tids hjälte. Men hur blev det? I tidningen Företagaren har man frågat ett antal småföretagare hur det egentligen blev med hjältestatusen.

Resultatet är att det blev precis tvärtom. Det blev ännu krångligare att vara företagare. Hjälteskapet tycks bestå i att man ska stå ut med alla krångliga regler som blir allt fler. Reglerna är ibland så krångliga att inte ens myndigheterna själva kan tolka dem eller räkna ut vad de egentligen innebär.

Vi behöver många nya och växande företag som fyller på underifrån. På det här området saknar regeringen förslag helt och hållet. Det pratas och utreds om vad som ska göras, s.k. avtal om tillväxt undertecknas men inget händer i praktiken i verkligheten.

Vi i Folkpartiet menar att de välståndsbildande krafterna är grunden för att välfärden långsiktigt kan tryggas. Vi behöver följande fem kort.

- Minskat krångel. Låt företagarna vara företagare och inte byråkrater.
- Bättre konkurrens och rent spel på marknaden.
- En stark och uthållig energipolitik. Skrota inte väl fungerande kärnkraftverk i förtid.
- Vägar som går att köra på även om man är företagare.
- Gör det billigare att anställa. Sänk arbetsgivaravgifterna.

Fru talman! Hur många spökstäder ska vi få i Sverige innan Björn Rosengren och regeringen vaknar och gör något? Hur många procent ska

nyföretagandet falla innan Björn Rosengren gör något? Vad blir regeringens förslag?

Jag passar på att överlämna vår senaste företagarmotion till näringsministern. Den borde man anta så att vi får en bra näringspolitik i Sverige.

Anf. 9 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! De senaste åren har sysselsättningen ökat i landet. Det har lett till minskad arbetslöshet och en högre BNP-tillväxt än vi varit bortskämda med på sistone samt inte minst bättre statsfinanser.

Det privata konsumtionsutrymmet har ökat. Skatteintäkterna har också ökat, vilket lämnat utrymme för både utgiftsreformer och skattesänkningar.

Framtiden ser dock dystrare ut. En mycket angelägen fråga i dagens debatt, fru talman, är varför många av våra företag flyttar utomlands – främst till låglöneländer – och lämnar besvikna uppgivna f.d. anställda åt sina öden. Det kan vara anställda som har jobbat länge i företaget och kanske förväntat sig att stanna på sin arbetsplats till pensionen.

Att inte i tid möta framtidens krav och t.ex. kompetensutveckla sin personal är ett resursslöseri man inte har råd med i dagens globaliserade värld, präglad av snabba förändringar. Kontinuerlig kompetensutveckling gynnar både arbetstagare och arbetsgivare och måste huvudsakligen vara dessas ansvar, framför allt arbetsgivarens. Staten kan på olika sätt försöka underlätta kompetensutvecklingen.

En av dessa chanser kunde ha varit möjligheten till individuella kompetenskonton, som regeringen nu tyvärr sumpar genom att skrota den ambitiösa utredningen. Den kunde ha legat till grund för att den enskilde individen hade fått en liten grundplåt för sin kompetensutveckling för att på så sätt stå bättre beredd vid nedläggning och arbetslöshet.

Frågan blir vart de 2,5 miljarderna från överenskommelsen tar vägen. Jag är rejält besviken. Lika besvikna kommer alla arbetstagare och enskilda företag att bli som nu går miste om chansen att individuellt få bestämma om sin kompetensutveckling.

Fru talman! Varslen förra året var många: 31 000 bara inom industrin. Det har inte varit värre på över tio år, då ca 80 000 inom industrin varslades.

Nedläggningsbeslut av väletablerade företag som Gislaveds däck och stålverket i Degerfors skakar landet, och kommunalråd och landshövdingar deltar och uttalar sig. Ericsson säger också att man kommer att varsla på nytt. På alla dessa orter har människor fått gå från sina platser.

I många av dessa fall var det inte huvudsakligen lönsamheten som brast utan det berodde på vad företagsledningarna kallade strategiska hänsyn, vilka för utomstående inte alltid verkar invändningsfria.

Fru talman! Underleverantörer som jagar kostnader på alltmer hårdnande marknader drivs att flytta tillverkningen till låglöneländer. Om det enda som betyder något för svensk industri vore att jaga kortsiktiga kostnadsfördelar så kanske det är logiskt. Men det är inte så man bygger industriell långsiktig styrka, utan forskning visar att man gör det i kluster, i varandras närhet och i utvecklingssamarbete mellan leverantörer och kunder. Givetvis måste ens kostnader hela tiden ses över. Allt annat är dålig hushållning. Men att stirra sig blind på dagens kostnadsstruktur är

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Aktuell debatt:
Sysselsättningen och
företagsflytten*

ett statiskt reaktivt synsätt, vilket knappast leder till framgång i en dynamiskt föränderlig värld.

Kortsiktigheten i näringslivet börjar nu också kritiseras internt, vilket förhoppningsvis kan öppna dörrarna för en diskussion om hur ägaransvaret ska tas i ett näringsliv som alltmer ägs av anonyma fonder, vilka egentligen ska företräda våra intressen, eftersom det är våra sparpengar och våra pensionspengar. Våra intressen som anställda, som underleverantörer, som kunder och som samhällsmedborgare, beroende av den service, infrastruktur och framtidstro som kan vara intimt förknippad med framtiden för de företag som vi själva delvis äger, måste givetvis göra sig hörda.

Vad är viktigast för oss? Givetvis är det att företagen är konkurrenskraftiga nog att möta framtiden. Men viktigare än att kortsiktigt möta kvartalsbokslut och kanske få någon promilles högre avkastning kan vara att företaget på orten hemmavid kan fortsätta att verka där och att service och infrastruktur finns kvar där. Ibland kanske omvandlingstrycket omöjliggör annat än en nedläggning eller flytt. Men i andra fall kanske det skulle ha betydelse om styrelsen i bolaget speglar de faktiska ägarna och om alla hade fått säga sitt hjärtas mening. Då hade kanske andra beslut fattats och andra prioriteringar gjorts.

Det är kanske dags att AP-fondernas, PPM-fondernas och sparfondernas rättmätiga ägare börjar föra sin egen talan. Man kan ju undra om de som nu sitter på rösträtterna, fondernas förvaltare, skulle föra sina rösträtters talan och argumentera som de rättmätiga ägarna, dvs. vi sparare, skulle.

När uppsägningstiderna nu går ut är det ju oundvikligt att arbetslösheten stiger om inte nyanställningarna kan kompensera. Och det fattas också utbildad arbetskraft.

Våra stora företag som vi alla har räknat som svenska stöttepelare i ekonomin har i och med globaliseringen sålt ut sig till större utländska ägare, och då är steget inte långt till att flytta verksamheten också.

Negativt för sysselsättningen i Sverige är också att huvudkontoren efter uppköp och sammanslagningar ofta flyttas till det land där den största ägaren har sitt hemvist.

Känslan att behålla företaget i Sverige finns inte kvar, och det är här som man skulle vilja ha en diskussion om ägandet och om hur Sverige ska stå industriellt rustat för framtiden.

Skillnaden mellan dagens lågkonjunktur och krisen för tio år sedan är att dagens kris beror på överinvesteringar i IT-företag och telekom, en aktiebubbla som spruckit och exceptionella världshändelser. Vid den förra krisen var det också en kreditbubbla, men det var en kostnadskris. Då försökte vi med fast växelkurs. I dag klarar sig Sverige relativt väl tack vare att vi gynnas av att kronan är svag, framför allt gentemot dollarn. Därför går exportföretagen bra. Förutsättningarna hade inte varit lika goda om vi hade varit med i EMU. Och just detta, förmågan att lättare rida ut konjunktursvängningar och chocker, är ett av skälen till att stå utanför. Rapporter pekar också på att Sverige har klarat sig mycket bra ekonomiskt gentemot många länder i EU.

I mitt nästa inlägg kommer jag att tala lite om kompetensen.

Fru talman! Jag vill kortfattat kommentera några av de inlägg som vi hittills har hört. Först verkar det som om alla inte har läst de senaste sysselsättningssiffrorna. Sysselsättningen fortsätter faktiskt att öka och arbetslösheten fortsätter att minska. Den öppna arbetslösheten var 3,6 % i december. Det är, om man undantar maj 2001 då siffran var 3,5 %, den lägsta siffran på över tio år. Det är inte resultat av någon AMS-satsning. Tvärtom minskar antalet människor i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Inte ens den omfattande nedgången i IT-sektorn kan rubba utvecklingen. Det är faktiskt fler människor som arbetar i IT-sektorn i dag än det var för ett år sedan.

Ett annat exempel. På Volvo i Göteborg nettoanställde man 20 personer varannan vecka förra året. För medlemmarna på Metalls avdelning 41 i Västsverige har arbetslösheten nästan halverats på ett år och är nu under 4 %. Man kommer knappt ihåg när den senast var så låg. Detta är också en verklighet i Sverige, trots varsel och uppsägningar på flera håll. Och jag säger inte att det inte finns några problem, men jag säger att man faktiskt måste se både de positiva siffrorna och de negativa om man vill vara seriös i debatten.

Sverige är alltså så starkt att det trots den svaga internationella konjunkturen skapas alltfler jobb i vårt land. Och det kan ni väl åtminstone glädjas åt. Ni kan väl ändå säga att det är ganska bra, om ni nu inte vill ta i för hårt. Men man får nästan intrycket av att en del av er är födda under ett svart moln, så att ni aldrig förmår att glädjas åt någonting utan att er huvuduppgift i politiken är att påstå att allting alltid går åt skogen, eller som vi säger i Norrbotten, dysterkvistar.

Jag är stolt över att Sverige faktiskt verkar kunna hävda sig väl. Jag är ganska säker på att det beror på alla de åtgärder som vi har vidtagit under de senaste åren. Men jag underskattar inte risken för en sämre utveckling. Vi kan komma att få ökad arbetslöshet under våren. Det är bl.a. därför som vi förberett AMS på en sådan situation. Men just därför är det så viktigt att vi nu håller greppet om ekonomin och att vi inte börjar slarva med statsfinanserna. Därför måste moderaterna tala om hur de ska finansiera sina gigantiska skattesänkningar till de välbeställda. Det har de fortfarande inte gjort.

Fru talman! Per Westerbergs inlägg var i övrigt lätt att förutse. Han har bara två strängar på sin gitarr. Knäpper man på den ena börjar den ljuda om skattesänkningar. Och knäpper man på den andra hörs en melodi om marknaden.

Låt mig säga några ord om marknaden. Marknaden är bra i många fall. Den är en källa till dynamik och utveckling. Visst är det så, det erkänner jag. Men man gör ett mycket allvarligt misstag om man tror att marknaden löser alla problem. Se på historien. Marknaden byggde inte järnvägarna i Sverige. Marknaden startade inte universiteten i Uppsala och Lund och drog i gång forskningen. Marknaden byggde inte upp myndigheterna, en omutbar statsförvaltning och ett effektivt rättsväsende.

På samma sätt är det i dag. Marknaden löser inte behovet av högutbildad arbetskraft. Marknaden kommer aldrig att bygga ut bredband i hela landet. Och marknaden skapar inte barnomsorg och skola för de minsta och vidareutbildning och kompetensutveckling för de vuxna.

Marknaden ser inte ens till att upprätthålla det som är förutsättningen för dess egen existens, nämligen fungerande konkurrens.

För allt detta krävs politik, politiska beslut och skatter. Och Per Westerberg driver linjen att det inte ska vara någon politik. Och jag skulle gärna vilja höra vad mittenpartierna anser om detta.

Anf. 11 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det verkar som om näringsministern inte lyssnade på mitt inlägg. Han verkade ha ett färdigskrivet andra anförande och angrep mig för saker som jag över huvud taget inte tog upp i mitt första inlägg. Men låt mig ändå kommentera detta för att vi ska få en konstruktiv debatt.

Ja, det är det fria företagandet som i stor utsträckning har byggt upp välfärden i Sverige. Staten ska vara stat och göra det som åligger staten. Det gäller väldigt mycket inom utbildning och rättsväsende att se till att man får bra regler så att man får bra företagande och bra villkor för arbetskraften och de som ska jobba, utvecklas och trivas i Sverige.

Jag är stolt över att vi räddade SSAB under den borgerliga regeringen i början 1980-talet. Lika stolt är jag över att vi genomförde de radikala avregleringarna av telemarknaden, IT-marknaden, elmarknaden och av arbetsförmedlingarna som enligt många internationella bedömare skapade basen för den ekonomiska återhämtningen på 1990-talet.

Jag är glad över att näringsministern blev åtminstone lite mer realistisk i sitt andra inlägg och kom ihåg någon mån av självkritik och inte bara ser allt i blått och menar att allt är enkelt och lätt kan genomföras.

Vi har faktiskt betydande problem. Det gäller Gislaved, Degerfors och Katrineholm som jag har valt som exempel. Det är exempel som väl lämpar sig för att sammanfogas med flykten av huvudkontor ur landet – beslutskraften försvinner ur landet beroende på att det inte varit tillräckligt attraktivt att stanna. När huvudkontoren inte finns i Sverige minskar trycket på att satsa på Gislaved och på att satsa i Degerfors och i Katrineholm. Det är därför viktigt att ha huvudkontor, forskning och utveckling i Sverige. Det är förödande när utländska dotterbolag bara till en tiondel av vad de sade för åtta år sedan anser det värt att satsa på Sverige. Detta är ett direkt underkännande av det klimat som vi är så beroende av för vår välfärd och utveckling.

Björn Rosengren, det är inte bara öppet arbetslösa som det handlar om, utan det handlar i lika hög grad om hur många det är som arbetar en vanlig vardag. Det är faktiskt det vi lever på – dvs. på dem som arbetar. Äts då minskad arbetslöshet upp av sysselsättningsåtgärder, av närmast mer än fördubblade långtidssjukskrivningar sedan år 1997 och av en kraftig ökning av förtidspensioneringarna är detta ett underkännande och ett allvarligt problem.

Vi måste satsa mer på att få tillbaka människor i arbetslivet. Vi måste se till att vi tar bort sjukhusköerna, att människor får vård i rätt tid. Det är lönsamt för den enskilda människan. Det är humant, och det är lönsamt för skattebetalarna.

Vi måste stärka småföretagandet. Det nyföretagande som vi nu har är det lägsta sedan man började föra statistik. Detta är allvarligt.

När företagare kan sitta i skatteprocesser i 20 år och få rätt men har varit i personlig konkurs i 20 år är det inte bara tragedi utan också skan-

dal. När människor som trots att de gjort allt rätt får straffavgift enligt miljöbalken eller – bara för en med några dagar för sent inlämnad blankett – får dryga böter och anmälan till åtal, är det skandal att man inte gör något åt det. När man har småföretagare som inte har fått ut en krona i företaget, beroende på straffåtgärder i form av 3:12-regler som förföljer småföretagarna, är det skandal när de tvingas i personlig konkurs.

Till sist, fru talman, vi sänker skatterna för en bred svensk medelklass. Socialdemokraterna har gjort det för Sveriges rikaste personer och har satsat på maxtaxor för många högavlönade. Bl.a. jag har anledning att tacka näringsministern för det bidraget, men det avstår jag gärna från.

Anf. 12 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Per Westerberg upprepar namnen Degerfors, Gislaved och Katrineholm. Men vad var förslagen, Per Westerberg, och vad var problemen?

Företagsbesluten utgår från makten i företagen. Degerfors ägs av Avesta Polarit – finska, holländska och engelska intressen. Såvitt vi kan bedöma fanns det inte affärsmässig grund för att utfärda det här beslutet. Det är en strukturåtgärd inom ramen för en multinationell koncern.

Vilket förslag lade Moderaterna och när gjorde ni det senast – för att stärka samhällets eller löntagarnas inflytande i den processen? Det har väl aldrig skett. I varje motion ni väcker här i riksdagen vill ni förta det demokratiska inflytandet och ytterligare skärpa kapitalmakten.

Gislaved – vilken osis att det framkom att det är EU-kommissionen som förstör konkurrenskraften och marknadskrafterna och som med ett enkelt bidrag ser till att styra investeringarna och därmed nedläggningarna. Osis, Per Westerberg, men inte ett ord om det från din sida!

Där finns det också anledning att fråga sig: Hur är det möjligt att facket inte var med i bilden i tidigare MBL-överläggningar? Det strider ju helt mot andan i vår arbetsrättslagstiftning. Jag tror att Björn Rosengren är lika oroad över det som jag själv. Affärsmässigt finns där, såvitt jag förstår, ingen grund.

Degerfors – ja, genom att det formellt är ett finskt bolag med huvudkontoret i Finland har man inte ens rätt till representation i bolagsstyrelsen från fackets sida. Men förra gången, år 1993, räddade facket Degerfors genom ny produktionsteknik.

Jag efterlyser alltså, Per Westerberg, synpunkter som skulle kunna vara *något* konstruktiva.

Låt mig ta upp arbetsrätten. Vi i Vänsterpartiet har i flera år tagit upp detta med uppsägningskostnader, avgångsvederlag, hur lång tid företaget ska betala ut lön etc. Vi vill inte förbjuda uppsägningar. Omstrukturering måste ske, och uppsägningar måste ske. Men varför ska bördan läggas på de enskilda arbetarna? Varför ska bördan läggas på a-kassan? Varför ska bördan ensidigt läggas på samhället?

Vi menar att MBL-rättigheterna ska skärpas. Det kan inte vara kapitalägarnas representanter som ensidigt ska avgöra företagets framtid. När frågor dyker upp i EU om nya EU-direktiv och nya grönböcker där det talas om företagens sociala ansvar och om bättre inflytande från samhällsintressen och löntagarintressen säger Svenskt Näringsliv, naturligtvis med Moderaterna på efterkälken: Nej, sådant ska ni inte syssla med.

Sådant ska inte heller politiken inom ramen för EU syssla med. Låt marknaden verka fritt och låt kapitalintresset verka!

Omställningsresurser – nej, Barbro Feltzing!

Individuella kompetenskonton ska vi ha, inte sant, Björn Rosengren? Nu kör vi väl?

Omställningsförsäkringar vid uppsägning ska vi ha, så att inte den enskilde får bära bördan.

Jag menar att det bör inrättas omstruktureringsfonder finansierade av arbetsgivaravgifter, så att näringslivet – det ska man göra tillsammans – bär de kostnader som behövs för att mobilisera resurser när företag läggs ned och när kommuner, länsaktörer, fackföreningar och mindre företag i god entreprenörsanda behöver skapa nytt.

Är Björn Rosengren med på att driva en aktivare statlig strukturpolitik?

Sedan har vi ägandet – alltmer internationellt och alltmer institutionellt, men också allt mindre verksamhetsanknutet och allt mindre orts- och landsanknutet. Vi behöver människor som bryr sig om företagen, inte bara pengarna, Per Westerberg!

Anf. 13 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Mycket är bra i vårt land. Vi har goda förutsättningar på många områden. Men politikens roll är naturligtvis att försöka förbättra det som inte fungerar, det som inte är bra. Näringsministern ska inte bli ledsen om vi pekar på de problem och risker som finns, för det tror jag är vad människor förväntar sig – inte minst alla de som nyligen drabbats av varsel. Det måste väl ändå erkännas vara ett bekymmer om varseln ökar från att gälla 25 000 till att gälla 69 000 personer sett över ett år. Det måste väl ändå vara ett problem om sysselsättningsutvecklingen i Sverige är sämre än hos de flesta andra EU-länderna. Varför nöja sig med att vara tolv bland EU:s länder över perioden 1995–2000? Det duger inte, näringsministern!

Sverige är ett land som, precis som alla andra länder, är beroende av vad som händer i omvärlden. Personer, företag och kapital dras till länder som erbjuder en positiv och god jordmån. Sverige måste vara med och tävla i de sammanhangen, och vi måste göra det på rättvisa villkor.

Till min egen förvåning finner jag mig instämma med Hans Andersson när det gäller kritiken mot EU-stöd. Om det är så att EU-stöd orsakat nedläggningen i Gislaved är det naturligtvis förfärligt och något som en svensk regering med kraft bör motverka.

Vi tävlar med många andra länder och kan också jämföra oss med andra länder. Vi kan titta på Irland eller Nederländerna som har en långt mer positiv utveckling än vad vi har. Varför är det som ger resultat i andra länder fel i Sverige?

Hur kan vi tro att en politik som ger sämre villkor i vårt eget land när det gäller förmögenhetsskatt, dubbelbeskattning och inkomstskatt ska leda till att vi får en utveckling som är bättre än den i andra länder? Det får vi inte. Vi får en sämre utveckling, vilket den statistik som jag har pekat på har visat.

Återigen: Jag, många företagare och många människor som har många sjukdagar skulle bli väldigt glada om näringsministern något ville kommentera utredningens förslag om utökad sjukförsäkringsperiod.

Anf. 14 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Det är trist att näringsministern inte lyssnar särskilt noga på de inlägg som vi från mittenpartierna har gjort i den här debatten. Men det förs protokoll över debatten, och dessutom finns våra motioner och andra förslag dokumenterade. Om näringsministern är intresserad så går det säkert att få tillgång till dem.

Det livslånga lärandet har varit uppe några gånger i debatten. Det är avgörande för att dagens arbetskraft ska kunna se möjligheter i framtiden.

Som det ser ut i dag är många människor hotade av uppsägning på grund av att de har en för låg kompetens för morgondagens arbete. Dessutom finns det hot mot företagen som innebär att de inte kan få tillräckligt med kvalificerad arbetskraft om inte verksamheten med ett fungerande kompetenskonto kommer i gång.

Den som i dag är 50 år eller däröver har kanske 15–17 år kvar i arbetslivet. Men det finns väldigt små möjligheter att finansiera det livslånga lärandet. Som läget ser ut i dag är det svårt att fylla på sin kompetens för att vara attraktiv på arbetsmarknaden. Utan kompetenskonto kommer vi ingenvart.

Nu vet jag att näringsministern har aviserat ett förslag om kompetenskonto, men det har varit så många knöligheter och problem med förslaget från regeringen så jag börjar oroas för att förslaget inte ska läggas fram i mars.

För de anställdas, för de arbetslösa och för arbetslivets skull måste detta förslag genomföras, om inte människors framtidstro ska knäckas.

Anf. 15 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Näringsministern undrade här tidigare om alla vi i oppositionen var födda under ett svart moln. Det är vi inte, men vi är inte heller födda i farstun, Björn Rosengren. Vi kan läsa mellan raderna.

Oppositionens viktigaste roll är att kritiskt granska det som regeringen gör, eller vad den i många fall inte gör. Det är väl det som regeringen har problem med. Men, som sagt, lagt kort ligger, och nu ser vi att handen är mycket svag. Rosengren har inte ens par i tvåor.

En starkare hand för företagsamheten är de fem kort som jag tidigare talade om.

Det måste bli ett minskat krångel.

Låt företagarna vara företagare, inte byråkrater!

Det måste bli en bättre konkurrens och rent spel på marknaden.

Vi måste ha en stark och uthållig energipolitik. Skrota inte väl fungerande kärnkraftverk i onödan, Rosengren!

Vi måste ha vägar som det går att köra på. Även företagare behöver transportera sina varor.

Gör det billigare att anställa! Sänk arbetsgivaravgiften, och det rejält!

Fru talman! Den allvarligaste signalen i dag är ändå statistiken över nyföretagandet. Det har minskat från 1990 då det fanns drygt 78 000 nystartade företag till år 2001 då det startades 48 000 nya företag. Det är en minskning med 30 000 företag på drygt tio år.

Aktuell debatt:

*Sysselsättningen och
företagsflytten*

Jag tycker inte att vi ska prata mera om sysselsättning, som är ett genomgående tema när näringsministern talar och när regeringen försöker att framhålla hur duktig den är. Målet är inte, kan inte och ska inte vara att sysselsätta folk som någon sorts terapi. Prata om riktiga jobb i stället! Människor är inte och ska inte vara nöjda med att vara ute ur regeringens arbetslöshetsstatistik. De vill ha riktiga jobb som de kan försörja sig på.

Fru talman! Jag hoppas verkligen att vi i Sverige aldrig får sådana spöktäder som man redan har på många ställen i USA. Jag hoppas verkligen att regeringens egen utredare, Lars Jeding, inte får rätt.

Jag hoppas att näringsministern nu tar tillfället i akt och tittar på våra förslag till förbättringar – just för att han inte tycks lyssna på debatten överlämnade jag vår motion. Då skulle det kunna komma ut någonting positivt ur den här debatten, och då, fru talman, kan lagt kort gärna få ligga.

Anf. 16 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! Kompetenskraven i arbetslivet har ökat år från år. Många branscher lider av kompetensbrist. Det finns en dold kompetens i landet som utgörs av de nya svenskarna, invandrarna. Det stora flertalet har i dag arbeten som de är mycket överkvalificerade för. Denna kompetens måste tas till vara. Ansträngningar måste till för att detta resursslöseri inte ska fortsätta.

Företag som ska lyckas på en internationell marknad eller en hemmamarknad präglad av en alltmer internationaliserad kundkrets kan knappast gynnas av att man utestänger utländska inslag.

Fru talman! Det är viktigt för sysselsättningen och ekonomin att kontinuerligt utveckla kompetensen. Men det gäller också att så väl som möjligt utnyttja den kompetens som redan finns. Kompetensen, humankapitalet, är den resurs i samhällsekonomin som växer ju mer den används. Däremot minskar den om den inte används.

För att möta demografiboomen om några år måste vi bli mycket duktigare på att ta till vara varandras talanger. Att som i dag utestänga stora grupper från arbetslivet och att ha ett arbetsliv och samhällsklimat som leder till ett ökat antal sjukskrivningar och till att många går in i väggen – det är bara ett fåtal som orkar jobba till den egentliga pensionsåldern – är inte ett bra sätt att möta framtiden.

Som näringsministern påpekade är människans vilja att ta ett arbete nationens största tillgång. Men att rehabilitera människor så att de kommer tillbaka till en stressig arbetsmiljö är inte livskvalitet. Kanske en sänkning av normalarbetstiden skulle bidra till att livskvaliteten höjdes.

Det gäller att underlätta för människor att kunna ta sig in på arbetsmarknaden och kunna byta arbete. Där finns det en tröghet. En möjlighet att minska denna tröghet och att ge ungdomar och invandrare en chans att komma in på arbetsmarknaden är det friår som Miljöpartiet drev igenom i samband med budgetarbetet. Genomförs det ett nationellt friår i positiv anda kommer flera att få chansen i och med att rörligheten på arbetsmarknaden blir större.

Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Till att börja med vill jag ta upp frågan om statistiken från Jobs and Society. Jag anser att den statistiken inte är tillförlitlig. Den

visar inte bara startande av nya företag utan även ombildningar genom ägarbyten och byten av juridisk form, och den ger en helt skev bild av verkligheten. Dessutom har denna statistik bara förts sedan 1997.

Den officiella statistiken upprättas av Institutet för tillväxtpolitiska studier. Det är ett gediget statistiskt arbete som bygger på enkätundersökningar. Den statistiken visar att antalet nystartade företag har ökat stadigt under de senaste åren fram till år 2000. Uppgifter om 2001 kommer i juni, och då får vi se hur det ser ut. Kanske dämpades utvecklingen något på grund av den internationella oron, men det är inte säkert mot bakgrund av de förhållandevis goda sysselsättningssiffrorna.

Vi får se. Men en sak är jag säker på: Så dåligt nyföretagande som det var under Per Westerbergs tid i regeringen var det inte under 2001.

Fru talman! Företagsklimatet är dåligt, säger Per Westerberg m.fl. Hur kommer det då sig att svenska ungdomar är mer positiva till att starta nya företag än ungdomar i övriga Europa? Det är inte jag som säger det, utan det är Sören Gyll och organisationen Svenskt Näringsliv.

I mars förra året publicerade Svenskt Näringsliv en rapport om unga människors inställning till företagande i tio länder i EU. De svenska ungdomarna var mest positiva av alla till att starta företag.

I början av 2000 frågade NUTEK ett antal företagsledare om företagsklimatet. Slutsatsen av den undersökningen var att företagsklimatet blev bättre i slutet av 1990-talet. Det var alltså sämre på Westerbergs tid, om man frågar företagarna.

Fru talman! Jag ske be att få kommentera några av de frågor som tagits upp här.

Det är inte så att Scania i Katrineholm har flyttat utomlands. Man har flyttat till Södertälje, och det är nog så besvärligt. Men det som är tyngden i den svenska arbetsmarknadspolitiken är dess flexibilitet, dess förmåga att varje gång det blir en stor eller mindre strukturomvandling hantera detta. Det har vi gjort i Katrineholm. Vi har tillfört ny industri, och vi har tillfört nya investeringar med hjälp av företag. Det som är själva poängen i den svenska arbetsmarknadspolitiken är förmågan att hela tiden anpassa sig till den förändring som sker, att anpassa sig till kartan. Det kommer också att ske i Gislaved. Det kommer också att ske i Degerfors. Vi kommer att se den här typen av strukturella förändringar.

Jag vill inte påstå att det är bra. Jag förstår att de människor som finns på dessa orter blir upprörda. Men jag vill påstå att det som har varit tyngdpunkten i den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken just har varit förmågan att stimulera och stödja omstrukturering och tillse att vi får nya jobb, att vi får näringar och produkter så att vi kan hävda oss på världsmarknaden. Det är faktiskt en skillnad mot den arbetsmarknadspolitik och näringspolitik som ni redovisar.

Här talar Per Westerberg om bottenrask när det gäller regeringens förmåga att styra landet. Ja, vill man säga att det är bottenrask att vi skapade 300 000 nya jobb, vad var det då när den gamla borgerliga regeringen – den var väl ny då – förlorade 450 000 jobb och det blev 50 000 konkurser? Vad var det då, om inte bottenrask?

Därtill vill jag säga att i dag är det 300 000 fler som är sysselsatta än vad det var tidigare.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Aktuell debatt:
Sysselsättningen och
företagsflytten*

Anf. 18 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bottenträsk, sade Björn Rosengren. Det var vad det internationella institutet kom fram till att det var när det gällde näringsklimatet och vad regeringen stod för, inte när det gällde svenskt företagande och inte när det gällde svensk forskning och utveckling.

Björn Rosengren, vi vände utvecklingen i början på 90-talet. Vi genomförde de radikala reformerna på telemarknaden och elmarknaden, och vi genomförde avregleringen av arbetsförmedlingarna och bemanningsföretagen. Det internationella institutet säger att just detta kanske var de viktigaste orsakerna till den ekonomiska framgången på 90-talet.

Är verkligen Björn Rosengren nöjd med att ungefär 100 stora svenska företags huvudkontor har försvunnit från landet? Är det inte så att när huvudkontoren försvinner från landet tar forskningen och utvecklingen stryk och att vi tappat kraft i Degerfors, Gislaved och Katrineholm? I Katrineholm var det inte bara fråga om Scaniabussar. Glöm inte Flextronics, med mångdubbelt fler anställda som hotades, som försvinner från landet.

Jag vill gärna se att kommunisterna stöder oss i EU-nämnden när det gäller att ta bort en del av EU:s regionalpolitik, som har förorsakat en del av problemen i Gislaved, och att de inte bara struntar i det när det kommer till skarpt läge i nämnden.

Är Björn Rosengren nöjd med att var fjärde svensk i arbetsför ålder inte går till arbetet och att man inte vill satsa på att ta bort vårdköerna så att människor får vård i tid? Är det lönsamt, mänskligt och humant? Är Björn Rosengren nöjd med att man inte satsar tillräckligt för att komma till rätta med ökningen av förtidspensionerna? Näringspolitiken får godkänt bara av 12 % av svenska företagare. De är missnöjda med rättssäkerheten på skatteområdet, med miljöbalken, med konkurrensen från det offentliga och med straffskatten på småföretagare som kallas 3:12-reglerna. Och är det verkligen riktigt när nyföretagandet är det lägsta sedan 1990, då statistiken började föras?

Anf. 19 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Det var sorgligt att Per Westerberg inte hade något att säga när han begärde debatt och fick chansen. Det var sossarna som var dåliga, det var vårdköerna som var för långa. Men vad har detta att göra med svensk sysselsättningsutveckling och svensk företagsamhet?

Det finns massor att göra, och jag har försökt att peka på detta, också när det gäller småföretagen, Björn Rosengren: 3:12-reglerna, underlätta ägarskiften, ta bort sjuklönen, förenkla på Simplexsidan.

En del säger att björnen sover, men jag som känner Björn Rosengren vet att han är farlig och att han har handlingskraft. Låt oss nu gemensamt köra det här loppet, så ska det nu gå bra.

När det gäller ägarfrågorna undrar jag: Hur är det möjligt att i Sveriges riksdag diskutera de här frågorna, efter att ha sett företagsbesluten, utan att väcka frågan om odemokratiskt ägande? Det institutionella ägandet är kortsiktigt. Det är inte verksamhetsanknutet. Det har mycket liten anknytning till orten.

Min gamla bolagskamrat, höll jag på att säga, Percy Barnevik suckade i TV i går när han avgick från Investor över kortsiktigheten, aktieflytandet och över hur företagen sköts. När Barnevik suckar, då ryter jag

om samma sak. Bort med den kortsiktiga spekulationen och fram för folk som vill utveckla företagen!

Björn Rosengren, jag delar uppfattningen att vi har ett bra läge med goda statsfinanser och låga räntor. Vi har lyckats mycket bättre än många andra länder. Vi har gjort det tillsammans. Men bagatellisera inte svårigheterna. Vi har ett gigantiskt omställningsarbete framför oss. Det är ett mycket svårt arbete, särskilt när det gäller de utsatta regionerna. Vi är många som bor i dessa utsatta regioner, beroende av stora företag. Vi måste ha en total omställning av näringslivet inom tidsramen några decennier. Då måste vi utbilda oss, vi måste få inflytande och vi måste få institutioner som ger människor trygghet.

När borgerligheten bara gnäller, var förvissad om att vi från Vänstern har ett konstruktivt handslag. Tack, Björn.

Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Först av allt: Konjunkturläget *är* osäkert. Därför har vi en hög beredskap, bl.a. i AMS. Vi måste också driva en långsiktig näringspolitik.

Låt oss fortsätta att öka antalet studerande på högskolorna, och då speciellt inom naturvetenskapliga och tekniska ämnen.

Låt oss fortsätta att förstärka de s.k. kompetensklustren i Sverige, t.ex. Bioteknikklustret i Umeå, Telekom City i Karlskrona och Timeklustret i Stockholm.

Låt oss vidareutveckla de regionala tillväxtavtalen, så att tillväxten kan komma hela landet till del.

Låt oss skapa ett nationellt entreprenörskapsprogram, såsom regeringen föreslog i höstas, och förbättra den tidiga riskkapitalförsörjningen för företagen.

Låt oss satsa på att öka inflytande och medbestämmande på arbetsplatsen, minska stressen och öka trivseln på jobben.

Låt oss skärpa konkurrenspolitiken och bekämpa kartellbildning.

Låt oss bygga upp individuella kompetenskonton så att fler kan få möjlighet till utbildning och kompetensutveckling.

Låt oss förbättra och bygga ut Sveriges vägar och järnvägar, och låt oss fortsätta satsningarna på IT-infrastrukturen.

Men det kanske allra viktigaste: Låt oss bygga upp ett förtroendefullt samarbete igen mellan politikerna, fackföreningsrörelsen och näringslivet. Där tror jag faktiskt att förutsättningarna är avsevärt bättre än på länge, åtminstone att döma av vad jag har hört från den nya organisationen Svenskt Näringsliv. Vi har en utomordentligt bra dialog med den. Så kan vi återskapa den svenska modellen som en gång gjorde Sverige så starkt.

Vi vet att Moderaterna redan står vid sidan om, ensamma på sin kant. Min uppmaning till mittenpartierna är enkel: Ni måste välja sida, antingen samförstånd i en svensk modell eller konfliktinriktad nyliberalism, antingen en högerväg, som misslyckades så kapitalt förra gången, eller en socialdemokratisk väg, som lyckades under 1990-talet.

Tack så mycket för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Aktuell debatt:
Sysselsättningen och
företagsflytten*

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 18 januari.

3 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Karin Pilsäter* (fp) ansökt om föräldrale-
dighet under tiden den 26 januari–3 mars.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Camilla Dahlin-Andersson* (fp) skulle tjänst-
göra som ersättare för Karin Pilsäter.

4 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Willy Söderdahl* (v) avsagt sig uppdraget
som suppleant i kulturutskottet fr.o.m. den 1 februari.

Kammaren biföll denna avsägelse.

5 § Kompletteringsval till vissa utskott och EU-nämnden

Talmannen meddelade att Folkpartiets riksdagsgrupp under Karin Pil-
säters föräldraledighet anmält Camilla Dahlin-Andersson som suppleant i
finansutskottet, skatteutskottet, bostadsutskottet och EU-nämnden.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet
Camilla Dahlin-Andersson (fp)

suppleant i skatteutskottet
Camilla Dahlin-Andersson (fp)

suppleant i bostadsutskottet
Camilla Dahlin-Andersson (fp)

suppleant i EU-nämnden
Camilla Dahlin-Andersson (fp)

6 § Kompletteringsval

Talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av
kommande vakanser anmält Gunilla Wahlén som ledamot i EU-
nämnden, Tanja Linderborg som ledamot i krigsdelegationen, Mats Ei-

narsson som ledamot i Europarådets svenska delegation, Boel Lindén som suppleant i kulturutskottet, Willy Söderdahl som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet och Alice Åström som suppleant i EU-nämnden.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Talmannen förklarade valda till

ledamot i EU-nämnden
Gunilla Wahlén (v)

ledamot i krigsdelegationen
Tanja Linderborg (v)

ledamot i Europarådets svenska delegation
Mats Einarsson (v)

suppleant i kulturutskottet
Boel Lindén (v)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Willy Söderdahl (v)

suppleant i EU-nämnden
Alice Åström (v)

Valen skulle gälla fr.o.m. den 1 februari 2002.

7 § Svar på interpellation 2001/02:168 om medicinsk rehabilitering av långvarigt arbetslösa

Svar på interpellation

Anf. 21 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Ana Maria Narti har frågat mig om finansieringsprinciperna för behandling av långvarigt arbetslösa patienter utan sjukpenning.

Jag vill först framhålla att extra uppmärksamhet måste ägnas dem som har särskilt komplicerade livssituationer och därmed behov av samordnade insatser från flera myndigheter. Det rör sig om människor med olika former av fysiska eller psykiska besvär samt arbetsmässiga eller sociala besvär. Det är viktigt att den grupp som har särskilt stora behov av samordnade insatser också får det. För att få ett väl fungerande rehabiliteringssystem är det därför viktigt att samtliga samverkansparter satsar tid och resurser. Alla måste, så långt man kan inom sin sektor och sitt ansvar, genomföra det de ska göra. Genom de samverkansförsök som vi haft vet vi också att det behövs en samordning för att komma fram till en gemensam uppfattning om vilka insatser som krävs.

Som Ana Maria Narti känner till överlämnade Socialstyrelsen respektive Riksförsäkringsverket den 29 november 2001 utvärderingar av Frisam respektive Socsam till Socialdepartementet. För några veckor sedan överlämnade dessutom utredningen Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet sitt slutbetänkande till regeringen. Betänkandet innehåller ett brett spektrum av förslag till åtgärder på olika områden och kommer snarast att remissbehandlas och därefter läggas till grund för olika förslag

i syfte att bl.a. förbättra rehabiliteringsarbetet inom olika samhällssektorer. Även arbetet med att utveckla förbättrade samverkansformer kommer att ingå i detta större förnyelsearbete.

Jag vill även framhålla att en viktig del i rehabiliteringsarbetet givetvis är en väl fungerande hälso- och sjukvård. Den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården innebär att 9 miljarder kronor tillförs hälso- och sjukvården under perioden 2001–2004. Inriktningen är bl.a. att stärka primärvården och öka patienternas möjlighet att etablera en fast läkarkontakt i primärvården. Landstingen kommer dessutom att under perioden 2002–2004 tillföras sammanlagt 3,75 miljarder kronor för att öka tillgängligheten till behandling i hälso- och sjukvården.

Regeringen har dessutom redan i budgetpropositionen för 2002 lagt fram ett åtgärdsprogram i elva punkter för ökad hälsa i arbetslivet. Arbetet med att genomföra programmet har bl.a. påbörjats genom att Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket nyligen fått i uppdrag att inleda en förnyelse av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Ett led i det arbetet är att genomföra en pilotverksamhet avseende en samordnad organisation mellan försäkringskassan och arbetsförmedlingen för arbetslivsinriktad rehabilitering. Förnyelsearbetet ska bedrivas t.o.m. 2004. Vid utgången av det året ska de metoder, arbetssätt m.m. som utvecklats inom ramen för försöksverksamheten och som visat sig verkningsfulla kunna tillämpas fullt ut i hela landet.

Anf. 22 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men den här gången ska jag inte vara särskilt snäll.

Vad händer i verkligheten? Jag har ständiga kontakter både med långvarigt arbetslösa människor och med läkare – framför allt därför att jag är gift med en läkare och därför att kretsen av vänner kring honom också består av läkare. På bägge dessa sidor av min vardag finns det väldigt mycket missnöje. Läkarna är missnöjda, för när de vill remittera långtidsarbetslösa till rehabilitering finns det ingenstans någon som vill ta på sig kostnaden, och patienterna blir sämre och sämre.

Jag vet att det behövs omstruktureringar. Men de utvärderingar som vi har fått och som statsrådet har citerat lämnar väldigt otydliga slutsatser. Jag vet att väldigt många tjänstemän från försäkringskassan, socialkontoret och arbetsförmedlingen sitter i sammanträde. Men vad händer med patienterna medan de här tjänstemännen sitter i sammanträde och planerar hur de ska samarbeta?

Vi har redan en fruktansvärd börda i vårt samhälle med den stora massan av egentligen permanent arbetslösa. Vi löser inte problemet genom att sitta i sammanträde och planera nya modeller för samarbete. Vi löser problemet om vi försöker skapa snabba vägar till behandling för alla som behöver rehabiliteringsprogram.

Anf. 23 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag har full förståelse för den frustration som Ana Maria Narti uttrycker i sin beskrivning av hur vardagen ser ut för alldeles för många människor. Ana Maria Narti och jag har ju haft förmånen, får jag väl säga, att diskutera den här frågan förut – förmånen i den meningen att

det inte är svårt att diskutera med Ana Maria Narti, även om problembilden är väldigt komplicerad.

Det är självklart att man inte löser bekymret genom att bara sitta och planera. Nu vill jag inte säga att de väldigt bra försöksverksamheter som vi haft har varit planering, utan det har varit verksamhet. I några av dem har man också i sina slutrapporter pekat på konkreta handlingsvägar när det gäller bl.a. betalningsprinciperna för personer som är drabbade av ofta flera olika typer av problem.

I den rapport som beskriver verksamheten i Göteborg konstaterar man av det rör sig om ungefär 5 % av den arbetsföra befolkningen där som har behov av samordnade insatser från flera olika håll.

Då kommer vi till det riktigt stora problemet – och då är det inte heller fråga om en planering utan om ett arbete; det är därför vi använder uttrycket pilotverksamhet – nämligen: Vilken utredning av rehabilitering ska vi ha? Hur ska den leda till en bra behandlingsverksamhet? Var finns de rehabiliteringsinstrument som individen behöver?

Då har vi kunnat konstatera, med vår erfarenhet av försöken hittills, att det krävs mycket mer av arbetsplatsinriktad rehabilitering. Vi använder uttrycket arbetslivsinriktad ibland, men det handlar om att få fram en arbetsplats och att göra den sådan att en person där kan pröva och se om detta fungerar. De allra flesta av de här personerna har passerat det vi kan kalla för medicinsk vård och behandling och har kvar en sträcka av att pröva på ett arbete.

När det gäller finansieringen är det kommunerna som är ansvariga för försörjningsstödet om de här personerna inte har någon sjukpenning eller annan form av försäkringsersättning under den här tiden. Försäkringskassan har uppdraget att finansiera och betala den rehabilitering som krävs. I den meningen är situationen klar.

Bekymret har varit att vi inte har fått tillräckligt god fart på den länk som handlar om tiden efter en medicinsk behandling fram till att personen finns på en arbetsplats. Det är det som pilotverksamheten syftar till. Det är inte något sammanträde utan det är att verkligen gå igenom ärende för ärende i detalj.

Anf. 24 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag har en känsla av att vi talar om två olika grupper. Arbetsplatsinriktad rehabilitering för någon som aldrig har jobbat i Sverige är helt omöjlig. Den personen har inte anknytning till en arbetsplats, och det är väldigt svårt att tro att vare sig offentliga eller privata arbetsgivare som har vägrat den människan rätt att arbeta medan hon var frisk plötsligt skulle acceptera samma människa när hon är sjuk. Jag talar om en grupp som har enorma svårigheter att slåss emot. De är faktiskt det riktigt glömda Sverige i dag. Det är människor som vi antagligen föredrar att inte se därför att vi inte kan hitta omedelbara lösningar på de här mycket svåra problemen.

Men jag tror att det är absolut nödvändigt att försöka närma sig vardagen. Jag vet att i den här massan av människor som inte har inkomst, inte har sjukpenning, inte har arbetslivserfarenhet från Sverige finns väldigt många som är sjuka, riktigt sjuka, och behöver medicinsk rehabilitering. Just för dem är vägen till den här behandlingen alldeles för lång.

Prot. 2001/02:57

24 januari

Svar på interpellation

Vi talar om olika grupper. Men vi har i den position vi befinner oss inte rätt att glömma grupper. Jag misstänker att detta inte alls är en liten grupp. Statistiken över de här marginaliserade grupperna som har det mycket svårt är långt ifrån tillfredsställande, så vi vet egentligen inte hur många de är, hur de lever, hur stora behov de har. Vi måste börja från noll på det här området.

Jag tycker att vi har en plikt gentemot de här människorna, att det är vår skyldighet att hitta t.ex. möjligheter för läkare att experimentera och pröva fram olika metoder innan alla dessa stora modeller för samarbete har slagits fast.

Sedan finns i den här problematiken en annan sida som vi måste titta lite närmare på. Det pågår så mycket omorganisering, omplanering, samarbetssamtal osv. att den praktiska verksamheten går på lågvarv hos vissa mycket kompetenta rehabiliteringsläkare. De arbetar mindre i dag än för ett år sedan. Och det är faktiskt minst sagt förvånande när man tänker på den ständiga ökningen av sjukfrånvaron och på det stora behovet av rehabilitering. Vi har fortfarande väldigt mycket att göra.

Anf. 25 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Det är möjligt att det finns en risk för att Ana Maria Narti och jag talar förbi varandra när det gäller grupper, därför att vi använder lite vida ord för att beskriva dem och därmed samlar in fler individer, fler diagnoser och fler situationer i en grupp än vi egentligen talar om. Det kanske också är en rädsla för att peka ut individer eller alldeles för små grupper.

Får jag börja med att säga att ordet rehabilitering inte kan användas i hur stor och hur vid mening som helst. I praktiken står ordet för lite olika saker. En del av rehabiliteringen är en medicinsk fråga i anslutning till en sjukdom eller en skada. När det återställandet är avklarat i så måtto att man inte längre kan göra någonting medicinskt och man konstaterar att man nu har gjort det man har kunnat med hjälp av vård, behandling och medicinering – personen i fråga kanske får leva med medicin resten av sitt liv – är nästa fas den rehabilitering som handlar om återgång till arbetslivet.

Då vill jag säga att det är min bestämda uppfattning att den arbetslivs-inriktade rehabiliteringen ska gälla dem som har varit på arbetsmarknaden, men den ska definitivt också riktas till dem som av olika skäl inte har haft möjlighet att komma in på arbetsmarknaden, på samma sätt som arbetsmarknadspolitiska insatser inte kan gälla enbart dem som tidigare har varit ute på arbetsmarknaden utan i allra högsta grad måste gälla dem som ännu inte har fått komma dit.

Talar vi om en grupp som trots olika insatser inte har någon möjlighet att ens efter rehabilitering återgå till arbetslivet är det klart att det handlar om annan typ av stöd. Jag anade lite av det i Ana Maria Nartis inlägg, att det här är en grupp som enligt hennes beskrivning inte har någon som helst rimlig möjlighet. Då handlar det naturligtvis om fortlöpande medicinskt stöd, så att man kan leva ett så gott liv som möjligt med den situation man har och i den situationen få ett försörjningsstöd. Vi inför ett särskilt försörjningsstöd för dem som är lite äldre. Men för de övriga som är sjuka och inte har någon som helst möjlighet att gå in på en arbetsmarknad finns det naturligtvis också ekonomiska lösningar.

Men jag uppfattade att vi med anledning av Ana Maria Nartis interpellation talade om dem som med medicinsk arbetslivsinriktad rehabilitering rimligtvis bör få en möjlighet att vara på arbetsmarknaden efter sin förmåga. Det är det som är syftet med det arbete som har startat och som nu pågår. Det är också det som jag menar bör vara syftet med hela vårt sätt att tänka när det gäller ett gott arbetsliv även för dem som ännu inte har haft möjlighet att nå dit.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på interpellation

Anf. 26 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Det finns en punkt där vi är helt överens, arbetet är en av de viktigaste erfarenheterna i en människas liv. Jag vet att väldigt många av de mycket långvarigt arbetslösa som jag så ofta träffar inte önskar sig någonting annat än att få ett eget arbete, att få inträde i arbetslivet.

Jag är däremot väldigt skeptisk mot de stora, tunga lösningar som vi fortfarande har för inträde i arbetslivet. Jag tror apropå debatten som just har avslutats att den här diskussionen måste tas upp gång på gång därför att det finns för lite flexibilitet i det stora arbetsmarknadssystemet.

På grund av stelbenta strukturer finns det också enormt många risker att grupper och individer faller bort. Många av mina långvarigt arbetslösa tillhör grupper som hela tiden lever i skuggan.

Men jag pratade om medicinsk rehabilitering i interpellationen. Jag pratade om människor med *whiplash*, om människor med svåra rygg- och nackproblem och om människor med lätta psykiska besvär som behöver ständig kontakt med läkare experter. Kanske gäller det även människor som har alkoholproblem. Min erfarenhet säger att det behövs mycket mer praktiskt arbete, många fler försök i vardagen redan innan de administrativa organisatoriska lösningarna har spikats fast.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag önskar regeringens ledamöter välkomna till dagens frågestund.

Följande statsråd kommer att delta: Jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, försvarsminister Björn von Sydow, miljöminister Kjell Larsson och finansminister Bosse Ringholm.

Jordbruksministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde inom regeringen. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Då är riksdagens ledamöter välkomna att ställa sina frågor.

Löneskillnader mellan kvinnor och män

Anf. 28 PETRA GARDOS (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Winberg.

En rapport från LO visar att löneklyftan mellan män och kvinnor i dag är lika stor som den var för åtta år sedan, när Socialdemokraterna tog över makten. Samma rapport från LO visar att sämst på löneskalan är kvinnor anställda i offentliga sektorns monopol, i kommuner och landsting.

Jag noterar samtidigt att det i en rapport från Kommunal framkommer att de anställda i den privata sjukvården trivs bättre där än i den offentliga. Det dolde regeringen i sin budgetproposition.

Då vill jag fråga: Är detta inte ett misslyckande för regeringen? Vilka slutsatser drar jämställdhetsministern av detta?

Anf. 29 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, vilka slutsatser kan man dra av detta, och vad har vi gjort? Låt mig först säga att när det gäller löneskillnader kan man se det i två perspektiv, på två sätt.

Det ena är s.k. osakliga löneskillnader, där kvinnor och män har samma kompetens och har lika eller likvärdigt arbete men trots det har olika lön. Kvinnor värderas alltså på grund av sitt kön lägre än män. Det är mellan 3 och 8 % av löneskillnaderna som är s.k. osakliga.

Mot dem kan man använda jämställdhetslagen, som vi skärpte från den 1 januari förra året, 2001. Det är en ganska kort tid som har gått, så man kan inte dra några slutsatser av den lagen. Det var för övrigt en lag som framför allt de fackliga organisationerna gärna ville ha i den utformning som den fick, därför att de menade att den skulle vara ett bra verktyg i deras arbete. Det är inte staten som sätter löner, utan det är parterna i förhandlingar.

Extra tillskott till kommuner och landsting

Anf. 30 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till finansministern, som i höstas rönt stor uppmärksamhet vid s-kongressen genom ett löfte att sänka arbetsgivaravgifterna för kommuner och landsting med upp till 3 miljarder. Nu gick det inte att genomföra – det var uppenbarligen illa genomtänkt.

Det blev mindre uppmärksamhet strax före jul när uppgörelsen med samarbetspartierna var klar. I ett pressmeddelande finns detta beskrivet, inte särskilt konkret utan mera luddigt.

Jag har därför tre korta frågor till finansministern: När avser regeringen att lägga förslaget på riksdagens bord? När kan kommunerna

konkret ta det extra tillskottet i anspråk? Hur länge kommer detta extra tillskott att gälla?

Prot. 2001/02:57
24 januari

Frågestund

Anf. 31 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Mot bakgrund av den amerikanska konjunkturedgången, som har varit kraftig under ett år, finns det anledning att känna en viss oro för arbetsmarknaden både i Sverige och i Europa. Det var mot den bakgrunden som jag presenterade idén om att ge kommuner och landsting 3 miljarder kronor extra för att de skulle kunna nyanställa personer tidigare under det här året än vad de annars hade planerat. Det gäller sjuksköterskor, barnomsorgspersonal, hemtjänstpersonal, lärare osv.

Regeringen har för avsikt att under vintern komma med ett sådant förslag till riksdagen. Det är ett förslag som avser – för att svara på den sista frågan som ställdes – innevarande år, alltså ett förslag av sysselsättnings- och konjunkturpolitiska skäl. Det kommer att ha den omfattning som jag aviserar, alltså 3 miljarder kronor till kommuner och landsting för att de ska kunna göra denna tidigareläggning av anställningar.

Anf. 32 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Jag känner väl till bakgrunden till det här förslaget. Jag tycker att det närmast andas förakt för kommunernas behov av långsiktig planering när det långt in på året kommer ett beslut avseende årets verksamhet, som kommunerna inte har kunnat ta hänsyn till. Beslutet gäller uppenbarligen enbart under innevarande år. Det gör att man saknar möjlighet att långsiktigt planera anställningarna.

Därför är min följdfråga: Har finansministern eller regeringen några andra planerade åtgärder för att öka sysselsättningen på hela arbetsmarknaden, också innefattande den privata sektorn?

Anf. 33 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag ska börja med den första frågan. Sedan vidgas diskussionen till att gälla något helt annat.

Strax före jul kom regeringen överens med kommun- och landstingsförbunden om utformningen av det här förslaget. Jag utgår från att kommuner och landsting också kan lita på att riksdagen har möjlighet att genomföra beslutet så att de redan nu kan påbörja nyanställningarna. Det är naturligtvis bra om vi kan få många tusentals fler anställda tidigare under året inom dessa viktiga välfärdsområden. Det ska ses som en förstärkning av de åtgärder som är svaret på Rolf Kenneryds sista fråga.

Vi har lagt upp den ekonomiska politiken så att det finns utrymme för en rejäl privat konsumtionsökning i år. Det handlar om den skattesänkning som alla får om några dagar. Det handlar om den maxtaxa som nu genomförs och som innebär att framför allt barnfamiljerna får stort konsumtionsutrymme. Det är en mycket stark ekonomisk politik som försöker motverka den amerikanska och internationella konjunkturedgången.

Frågestund

Anf. 34 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utrikesministern som gäller läget i Kosovo.

Vid de fria och allmänna valen den 17 november fick Ibrahim Rugova och hans parti LDK ungefär 46 % av rösterna. Valet gällde att utse ledamöter i parlamentet och vem som skulle bli Kosovos första president. Det finns inget som tyder på att valet inte gick rätt till. Jag var själv på plats som valobservatör för OSSE:s räkning, och jag har inte hört några negativa kommentarer om valet.

Trots detta har vi under de senaste månaderna kunnat se ett spel i Kosovo och dess parlament med flera komplicerade turer kring Rugovas formella tillträde. För egen del känner jag oro inför framtiden om inte Kosovo och dess folkvalda förmår respektera de demokratiska spelreglerna.

Min fråga är: Vad gör Sverige i dag, och vad kan Sverige göra för att hjälpa Kosovos demokratiska krafter att övervinna det politiska stilleståndet i president- och regeringsfrågan?

Anf. 35 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag instämmer med Margareta Viklund i att det är beklagligt att den nya ledningen i Kosovo inte finns på plats och att man inte lyckas samla sig till den omröstning som kan installera Rugova och se till att man får en fungerande politisk ledning. Det Sverige gör, tillsammans med både EU:s och FN:s representant, är att man försöker förmå parterna att samla sig till politiska kompromisser så att man kan hitta en lösning för att få Rugova ordentligt vald och ha representanter för framtiden.

Om de verkligen ska ta ansvaret för Kosovo måste de också själva kunna ta ansvaret för att komma fram till en politisk lösning och se till att dessa val genomförs på ett riktigt sätt. Av det skälet finns det en gräns för hur mycket både Sverige och andra länder kan lägga sig i denna process.

Anf. 36 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Det är riktigt. Det är en svår situation. Den är oerhört angelägen. Det gäller att landet får ro, så att man kan ta tag i dessa svåra demokratiska frågor – samverkansfrågorna, integreringsfrågorna osv. – och få till stånd den stat som vi alla vill se nere på Balkan så fort som möjligt.

Som jag ser det har vi möjligheter att stödja landet i denna process. Jag hoppas att det kan ske genom Sveriges medverkan både i EU och i andra sammanhang. Jag räknar med det. Jag skulle vilja få det bekräftat.

Anf. 37 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi ger Kosovo både ekonomiskt och politiskt stöd i processen. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att Kosovo inte är ett eget land eller en egen stat – vi bygger på FN-resolutionen. Men vi tycker att det är viktigt att Kosovo har en politisk ledning som kan diskutera med

Höjd brandsäkerhet

Frågestund

Anf. 38 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsminister Björn von Sydow. Den frågan handlar om hur man ska kunna höja brandsäkerheten.

Jag vet att vi, när vi talar om förhöjd brandsäkerhet, ofta nämner teknisk utrustning. Det är naturligtvis oerhört bra och viktigt med brandvarnare, osv.

Jag har fått information från sådana som är verksamma i låsbranschen om att många kvinnor sitter inlåsta i sina hem. De har inte möjlighet att ta sig ut vid t.ex. en olycka inom familjen eller en brandsituation därför att mannen har nyckeln.

Det tycker jag är viktigt att man inkluderar i det förebyggande arbetet. Det är viktigt att försvarsministern i sitt arbete tar ansvar för denna fråga, som både handlar om brandsäkerhet och jämställdhet.

Anf. 39 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag ska vara ärlig och säga att detta var en ny aspekt. Jag försöker naturligtvis följa de strävanden som våra kommunala räddningstjänster och Statens räddningsverk har när det gäller att minska antalet bränder. Men denna aspekt har jag inte sett tas upp i tidningar, och jag har inte hört att den har förts fram på annat sätt. Jag får ta till mig den bedömning som Carina Hägg gjorde.

Anf. 40 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Vi diskuterar näraliggande frågor när det gäller äldreomsorgen. Hur ska vi hantera senildementa? Vi talar om hur viktigt det är för deras integritet att de har möjlighet att öppna dörren själv. Det är också viktigt ur brandsäkerhetssynpunkt.

Där tas det med, men när det handlar om kvinnors rättigheter tas detta inte upp. Kvinnor kränks till följd av att de inte ens kan öppna sin egen dörr och ta sig ut i en akut situation. Det har man inte sett.

Det finns väldigt många olika typer av kränkning av kvinnor som vi har blundat för. Detta är någonting som jag tycker är väldigt svårt att hantera.

Jag hoppas verkligen att Björn von Sydow i nästa replik är oerhört tydlig med att han kommer att ge någon form av direktiv och riktlinjer för det förebyggande arbetet på detta område.

Anf. 41 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Carina Hägg pekar på att det för kollektiva boenden finns ett annat brandsäkerhetsregelverk. Vi har mig veterligt mycket få olycksfall och bränder med dödlig utgång i våra kollektiva boenden. Problemet är, såvitt jag kan förstå när jag hör detta, att det när det gäller enskilda hem inte finns samma rättsordning.

Jag hör Carina Häggs inlägg. Jag får be mina medarbetare i Försvarsdepartementet, och naturligtvis även dem inom Statens räddningsverk, att

bedöma om det går att göra någonting i den riktning som Carina Hägg föreslår.

Jag vill inte på stående fot förutskicka ett åtagande innan jag har fått sätta mig in i frågeställningen.

Situationen i Iran

Anf. 42 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Anna Lindh. Det handlar om situationen i Iran.

Den iranske presidenten Khatami är inne på sin andra mandatperiod. Tiden går fort. Situationen har inte förbättrats under hans tid, utan tyvärr försämrats allvarligt. Studenter, arbetare och intellektuella har strejkat och protesterat. I förra veckan var det lärarnas tur att strejka. Flera arresterades, sannolikt för att misshandlas och torteras. Ingen undgår i dag regimen förtryck, men allt fler protesterar. Motsättningarna i det iranska samhället kommer att fördjupas, men under det senaste året har utvecklingen i Iran kommit ur fokus.

Min fråga är om utrikesministern planerar att ta upp frågan om situationen i Iran och de brott mot mänskliga rättigheter som sker dagligen i Iran inom ramen för EU, t.ex.?

Anf. 43 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är en svår bild vi ser i dag i Iran. Det begås väldigt många övergrepp och brott mot mänskliga rättigheter. Samtidigt finns det reformvänner som vill se en demokratisering och en utveckling av Iran.

Allt vi gör riktar in sig på att stärka de reformvänner som finns och motarbeta de konservativa krafterna.

Vi har tagit upp vårt stöd för reformerna och våra protester mot brotten mot de mänskliga rättigheterna direkt med Irans utrikesminister när vi har träffats i samband med FN:s generalförsamling. Vi har tagit upp det i EU-sammanhang. Vi räknar också med att under våren ta upp det i samband med FN:s MR-kommission i Genève.

Vi tar upp brotten mot mänskliga rättigheter i många sammanhang. Det andra, som också är viktigt, är att försöka stödja reformvännerna i Iran.

Anf. 44 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Situationen i Iran har, som jag sade, försämrats. Arbetarna får inte sina löner. Arbetsförhållandena försämrats. Arbetslösheten ökar mycket. Knarkmissbruket och prostitutionen ökar också. Människor blir fattigare. Tidningar förbjuds. Parlamentariker arresteras, tas in för förhör och döms till fängelsestraff. Kvinnoförtrycket är förfärande stort. Numera arresteras även djupt troende muslimer.

Utrikesministern sade att man tar upp dessa frågor i olika sammanhang, men jag talar om konkreta händelser som sker nu. Senast gällde det lärarna och ungdomarna. Jag menar att det är viktigt att utrikesministern riktar hård kritik mot Iran och dess behandling av sin egen befolkning.

Anf. 45 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Som jag sade: När det begås övergrepp protesterar vi mot dem. Det är väldigt viktigt att vi gör det. Samtidigt måste vi stödja reformvännerna.

Ett av de områden som Murad Artin nämnde lite hastigt, men som vi också engagerar oss mycket i, är kvinnornas situation. Jag tror att det är viktigt för oss att vi har goda kontakter med alla de starka kvinnoorganisationer som vi kan se. Det är viktigt att hjälpa och stötta dem inför framtiden, för de kan bidra till en positiv utveckling i Iran.

Beskattning av kapital och arbete

Anf. 46 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansministern.

Vi har sett en nedgång i nyföretagandet. Konkurserna ökar. Varslen ökar inom industrin, osv. Jag vill på intet sätt beskylla finansministern för att vara ansvarig för lågkonjunkturen. Däremot vill jag säga att man behöver möta denna typ av förändringar med bättre villkor för jobb och företagande. Väststånd måste skapas innan det kan fördelas.

Jag har en väldigt specifik frågeställning. Den gäller beskattning av kapital och arbete.

I det moderna tjänste- och kunskapssamhället blir skillnaden mellan arbete och kapital allt mindre. Det är i mångt och mycket arbetet som blir kapitalet. Man har använt andra sätt att betala och att sluta in kapital i företag – deläggande, osv. Vi vet att ett stort antal personer har råkat ut för att bli skattskyldiga för långt större belopp än vad de egentligen har kunnat tjäna i reda pengar på grund av fåmansbolagsregler, osv.

Jag skulle konkret vilja fråga finansministern om han är beredd att ge signaler om att man snabbt kommer att försöka förändra detta. Är han beredd att gå in på en långsiktig omstrukturering av skattepolitiken, så att man gynnar tjänsteföretagandet och kunskapsteknologin?

Anf. 47 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi naturligtvis i det här konjunkturen bör göra allt för att stärka tillväxten. Det är därför som regeringen för en ekonomisk politik som försöker underlätta för både företagande och tillväxt i sysselsättningen.

En sak som är väldigt viktig för företagen att lägga på minnet är att om det finns ett bra konsumtionsutrymme så efterfrågas också företagens varor och tjänster. Det tycker vi ska understödjas på alla sätt och vis.

Vi har också via skattepolitiken kunnat understödja den utvecklingen genom att vi har sänkt skatterna för individer flera år i rad, även i år. Vi har sänkt förmögenhetsskatten, som gäller en del av kapitalbeskattningen, som Karin Pilsäter också berör. Sedan pågår det skatteutredningar på ett flertal av de områden som Karin Pilsäter berörde senast.

Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag tackar för det svaret, men det var inget svar på frågan. Min fråga gäller specifikt de regler som innebär att man kan bli

skattskyldig för ett långt större belopp än vad man faktiskt har kunnat få ut i reda pengar.

När det gäller att komma med förslag om fåmansbolagsreglerna har det ju blivit uppskjutet. Jag tror att det är en väldigt dålig signal i det här konjunkturläget, när nyföretagandet går ned. Signalen från regeringen är att mycket viktiga konkreta förändringar som underlättar för den enskilde person som vill vara företagare blir uppskjutna i stället för att det kommer förslag. Även om det inte löser alla problem på en gång tycker jag att regeringen gör alldeles för lite på det området.

Det här är också en viktig jämställdhetsfråga. Vi vet alla att kvinnor i mycket högre grad än män är verksamma just inom tjänstesektorer. Beskattningen av arbete som kapital och den höga beskattningen på arbete slår ju då mycket hårdare mot kvinnor. Därför tycker jag att finansministern borde återkomma med ett betydligt mer positivt svar gentemot de människor som i dag funderar på att gå in och ta en risk, försöka göra någonting bra och ge andra människor jobb.

Anf. 49 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är viktigt att vi i det här läget kan göra reformer av vår skattelagstiftning som kan understödja den ekonomiska utvecklingen. Som jag sade tidigare har vi gjort det både för individer och för företag.

Jag sade i samband med den socialdemokratiska partikongressen i höstas att vi också tittar på ett par mindre skatteförslag som kan underlätta inte minst för småföretagen att få bättre villkor. Det gäller inte minst nystartade företag som inte har så mycket inkomster under den första tiden och som därför skulle ha behov exempelvis av att få ett visst uppskov med inbetalningar av sina skatter. Det gäller också de s.k. expansionsfonder som finns i mindre företag och som kan frigöra medel för investeringar.

Sedan är det en grannlaga uppgift, som Karin Pilsäter pekar på, att göra den här avvägningen mellan beskattning av arbete och beskattning av kapital. Det pågår ett sådant utredningsarbete. Det gäller inte minst småföretagens kapitalbeskattning, men den är oerhört komplicerad. Jag utgår från att vi under våren kommer att få ett förslag från den berörda utredningen.

Uthålligt fiske

Anf. 50 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till Margareta Winberg.

Alarmen duggar tätt när det gäller våra kusthav. Just nu befinner sig våra marina ekosystem i ett mycket kritiskt läge. Vi vet att det handlar om dioxin i strömmingen, men det handlar också om den totala utfiskningen av vissa arter, framför allt torsken.

Jag skulle gärna vilja höra vad Margareta Winberg tänker göra i den här situationen. Nu vet vi att WWF också har gett sig in i kampanjaktiviteter just när det gäller det här. Man ser att vi håller på att ta död på arterna. Den senaste forskningen från västkusten, där jag kommer från, visar att det inte finns en köns mogen torsk att dra upp. Ändå tilldelas man kvoter på över tusen ton. Hur går det ihop? Nu måste det göras

kraftinsatser i EU, och det måste bli ändring på den fiskepolitik som bedrivs där.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Kjell Larsson och jag har, inför den kampanj som WWF nu drar i gång, lovat att vi ska fortsätta att – med ännu större kraft – verka för en uthållig fiskeripolitik inom EU. Den är ju gemensam. Den är nu föremål för en översyn som börjar under det här året. Det handlar om hur stora kvoter det ska vara, med vilka redskap man ska få fiska, vilka typer av fiskestopp det ska vara osv. Det löftet har vi givit. Detta kommer vi att driva under den här översynsperioden.

Jag kan också säga att vi under det svenska ordförandeskapet fattade beslut i fiskerirådet om att föra in just miljöperspektivet och uthållighetsperspektivet i fiskepolitiken, nu och framöver. Så vi har redan lagt en grund.

På grund av den diskussion som nu är kommer jag att i nästa vecka ha en hearing om just torsken i Östersjön, Nordsjön, Kattegatt och Skagerrak. Det finns nämligen uttalanden som strider mot varandra, och jag vill gärna bringa klarhet i det här.

Anf. 52 PER LAGER (mp):

Fru talman! Det är gott och väl att tala om åtgärder på sikt och hur man tänker hantera de här frågorna i EU, men det behöver ju göras någonting akut.

Vi såg hur man borta i Newfoundland stoppade fisket totalt. Många fiskare blev arbetslösa, och efter tio år har arterna inte återkommit. Det handlar alltså om stora effekter, vilket kräver snabba åtgärder.

Jag vill höra från Margareta Winberg vad som görs nu. Krävs det inte helt enkelt en nationell samling kring det här, så att vi kan få ett ordentligt tryck och en kraft bakom det som vi sedan tycker nere i EU?

Anf. 53 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag har absolut ingenting emot en nationell samling. Men vi ska komma ihåg att problemet inte har kommit nu, utan det är ett resultat av ett mångårigt överfiske. Vi ska också komma ihåg att Sverige ensamt inte kan bestämma det här, därför att vi har en gemensam fiskeripolitik, och det är många länder inom EU som måste vara överens.

Jag kan väl säga, utan att överdriva, att alla länder tyvärr inte tycker som Sverige. Vi driver på, men vi är också i en förhandlingssituation. Då handlar det om att komma fram till ett resultat som gör att vi kan få en kvalificerad majoritet.

Det handlar om kvoterna. När det gäller torsken i västerhavet har vi sänkt kvoterna. Det handlar om kummel osv. Men torsk fiskas inte specifikt, utan torsken är en bifångst. Om man skulle ha ett torskstopp under ett år t.ex. skulle det betyda att det nästan skulle bli ett totalt fiskestopp, eftersom torsken är en bifångst.

Frågestund

Frågestund

Anf. 54 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till finansministern.

Hotbilden mot vårt land när det gäller narkotika är oförändrat mycket tuff. Förra året gjorde tullen omfattande beslag av amfetamin och kat. Totalt har den beslagna vikten inte ökat nämnvärt från 2000 till 2001. Däremot har antalet beslag blivit betydligt större.

I början av innevarande år har rekordbeslag gjorts, 70 kilo och 40 kilo av cannabis och hundratals kilo av kat. Vi kan bara ana hur mycket narkotika som tas in i landet om langarna numera vågar smuggla in så pass stora mängder narkotika. Den kontroll som tullmyndigheten kan utföra är bra men bevisligen inte tillräcklig.

Fru talman! Min fråga till finansministern är därför: Kan finansministern vara nöjd med hur det förhåller sig med tullmyndigheten i södra Sverige, speciellt utmed Öresundskusten? Och vad har finansministern gjort för att möta narkotikahotet vid Sveriges gränser?

Anf. 55 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är riktigt att den svenska tullen under det senaste året har gjort fler beslag. Det gäller inte bara narkotika utan också annan olaglig införsel. Det är också ett uttryck för att det har skett en effektivisering och att det inte minst har blivit en ökad teknikanvändning i tullens arbetsmetoder. Vi har också, som bekant, i riksdagen sett till att föreslå nya resurser för tullen.

Så sent som i den budgetproposition som behandlades förra året fick tullen extra resurser. Jag har själv vid olika tillfällen varit i kontakt med tullmyndigheterna och studerat deras arbete och vet att de lägger ned ett oerhört ambitiöst arbete. Därför finns det alltid skäl att överväga hur vi ytterligare kan stärka och effektivisera tullens arbete, antingen via lagstiftningen eller resursmässigt.

Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Det är ganska enkelt att konstatera att mörkertalet fortfarande är ganska stort. Trots nämnda stora beslag ökar t.ex. inte priset nämnvärt på gatorna. Det visar att vi endast beslagtar en liten del. Tullen kostar i runda slängar 100 miljoner per år, och besparingen är ungefär 1 500 miljoner kronor per år för samhället.

Jag är djupt oroad med tanke på våra barn för hur länge det här ska fortgå. En snabb beräkning ger ju vid handen att det kanske rentav är en besparing för samhället att satsa ännu mer på tullen.

Med tanke på att Öresundsbron har medfört ett ökat resande över Öresund har också tullen fått mer resurser; det är jag väl medveten om. Men vi behöver ytterligare resurser för att förhindra och bespara våra barn en ökad exponering av det drogmissbruk som ändå florerar och rusar in över våra gränser. Vad ämnar ministern göra för att få stopp på det här?

Anf. 57 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi har, som har sagts och som Kenneth Lantz konstaterade nu, tillfört tullen ytterligare resurser under senare tid, och det har också skett en omdisposition inom tullen därför att man naturligtvis är medveten om de konsekvenser som både Öresundsbron och de nya införselreglerna, exempelvis när det gäller alkohol, har medfört, t.ex. ett ökat tryck just på södra och sydvästra delen av Sveriges tullbevakning och gränsbevakning. Det är väldigt viktigt att vi kan upprätthålla ett effektivt tullskydd, så jag har all anledning att se mycket noggrant på hur vi kan fortsätta förstärka tullens insatser.

Vargstammen

Anf. 58 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! För en glesbygdsbo är ofta intressen som naturupplevelser, jakt och fiske och svamp- och bärplockning det avgörande för boendet på landsbygden. Men i dag hotas tyvärr både boendet i glesbygden och många fritidsintressen av den stora expansionen av rovdjur: björn, varg och lo.

I mina hemtrakter i Gävleborgs län finns för närvarande två stora flockar med vargar. I Finnskogen runt Katrineberg finns det 14 vargar och i Voxnaregionen en flock på åtta, och vi kan vänta oss en ytterligare föröingring under våren.

Kvinnor och män vågar snart inte ge sig ut i skogen för att plocka bär eller svamp, och jägarna vågar inte släppa sina hundar. Mammor törs inte lämna sina barn ensamma utanför stugan, och jordbrukarna fruktar för sina husdjurs säkerhet. Älg och småvilt utplånas av rovdjur. Så här kan vi inte ha det.

Jag tänkte fråga jordbruksministern: Vad ska man göra för att inte vargflockar ska hota människor, husdjur och viltstammen?

Anf. 59 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Rovdjurspolitiken ligger under mig, och jaktpolitiken under Margareta Winberg. Det är möjligt att man ska dela upp svaret på den här frågan.

De stora rovdjuren är av stort värde för den svenska naturen. De hör hemma i den svenska naturen. De ska finnas i den svenska naturen. Det är inte bara glesbygdsborna som har glädje av den svenska naturen utan naturligtvis även vi som bor i storstad.

Den här riksdagen har för inte så länge sedan beslutat att vi ska ha ett etappmål när det gäller varg och järv, och när vi når upp till det etappmålet ska vi diskutera hur vi ska förvalta ytterligare. Etappmålet för varg ligger på 200 djur, och för närvarande har vi ungefär 100 djur i Sverige enligt de vetenskapliga bedömningar som görs och enligt den ganska omfattande vargforskning som vi utför.

Den här vargstammen ska vi naturligtvis utveckla samtidigt som vi ska se till att vi skyddar intressen hos människor som kan känna sig hotade av vargarna. Jag tycker inte att det ingår i skyddet av dessa människor att sprida den typen av vanföreställningar omkring vargarna som Patrik Norinder just ägnade sig åt.

Anf. 60 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att de stora rovdjuren är av stort värde, och etappmålet på 200 djur är ett mål som man på lång sikt bör söka uppnå.

Jag har forskarrapporter att det finns ungefär 130 stycken vargar nu. Det är de senaste rapporterna.

Det som har hänt är att antalet explosionsartat har ökat, och det har ökat inom vissa områden såpass mycket nu att människor som bor där upplever det här som mycket obehagligt. Det är det som föranleder min fråga.

Vad gör man i de områden där koncentrationen av varg är så stor och där kullarna går ihop och vi får ytterligare koncentration? Vad avser statsrådet att göra för att i de områdena förhindra dels att vi får en mycket negativ inställning till vargen, dels att fritidsintressen och glesbygdsbornas boende hotas?

Anf. 61 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Vargstammen ökar inte explosionsartat. Den har ökat, glädjande nog, under några år nu med i storleksordningen 20 %. Även om det varje år tillkommer, också glädjande nog, ganska många kullar med vargar, så är det ett tufft liv att vara vargunge. Det är ett tufft liv ute i de svenska skogarna. Det är ett tufft liv också när det gäller risken för skabb, som nu en vargflock har drabbats av.

Vi ska naturligtvis se till – det har den här riksdagen beslutat – att vi genomför olika åtgärder för att skydda de intressen som finns hos människor. Vi ska se till att vi utvecklar metoder för att skydda jakthundar. Vi ska se till att vi utvecklar ett deltagande hos människorna i olika län genom de rovdjursgrupper som vi har beslutat om. Vi ska se till att vi har bra ersättningsregler när det gäller husdjur som tas av vargar. Och vi ska framför allt se till att ge information om hur vargarna lever, vilka vanor de har och vilken liten, liten risk för människor som vargarna enligt våra erfarenheter utgör.

Mediefriheten i Ryssland

Anf. 62 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Anna Lindh. Den handlar om vårt östra stora grannland Ryssland, som vi ju försöker ha så mycket samarbete med som vi kan, både bilateralt, i EU och på annat sätt, för att främja demokrati och utveckling, och det är väldigt viktigt att vi gör det.

En av grundpelarna för demokratisk utveckling är ju fria medier och möjligheten till offentlig debatt. Då tycker jag att i det perspektivet är medieutvecklingen i Ryssland ganska oroande. Alla de fem stora allryska TV-kanalerna som går över landet är statskontrollerade, och enligt vad jag har fått mig berättat är TV-nyheterna i samtliga kanaler ganska likartade. De börjar med Putin som har någon aktivitet nationellt eller internationellt, och det är det som är den viktiga nyheten. Sedan är det nästan ingen politisk debatt över huvud taget i övrigt, och inga avvikande eller oppositionella åsikter kommer fram.

Jag undrar då vad Sverige kan göra för att främja yttrandefriheten i Ryssland.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Frågestund

Anf. 63 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga som Marianne Andersson tar upp. Vi vet att mediefriheten är avgörande för att man ska få en demokratisk debatt i ett land och att man ska få demokratin att verkligen rota sig.

Vi kan se stora problem när det gäller mediefriheten i Ryssland. Situationen ser olika ut i olika delar av Ryssland. Det finns i och för sig regioner med väldigt självständiga tidningar och TV-kanaler som kan fungera lokalt och regionalt, men vi kan också se att de stora, nationella oberoende kanalerna nu en efter en har stängts. Den senaste, TV 6, är på väg att stängas nu. Vi har bett och agerat för att EU – inte bara Sverige utan hela EU – ska agera, och jag vet att den frågan därför togs upp för bara ett par dagar sedan av den spanska utrikesministern, som är EU-ordförande, direkt med den ryska utrikesministern, och det var bl.a. på grund av ett svenskt initiativ.

Anf. 64 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Det gläder mig väldigt mycket att höra det här. Man kan ju bli lite oroad över att Putins charmoffensiv internationellt skulle kunna tillåta honom att på hemmaplan agera på ett sätt som vi inte tycker är förenligt med mänskliga rättigheter och demokrati eller någonting sådant. Därför är det så viktigt att vi gör något, och jag hoppas att utrikesministern och Sverige i det här arbetet fortsätter att vara pådrivande, för det är oerhört viktigt för vår relation med Ryssland och för utvecklingen i Ryssland.

Anf. 65 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är väldigt viktigt, och förutom agerandet i det här specifika fallet har vi också ett långsiktigt arbete när det gäller medier i Ryssland. Vi har seminarier för oberoende journalister, vi ger stöd till journalistutbildning, vi hade frågan väldigt aktivt uppe under det svenska ordförandeskapet i EU, och vi kommer att fortsätta prioritera just de här frågorna.

Ekonomi i Stockholms läns landsting

Anf. 66 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till finansminister Bosse Ringholm.

Stockholms läns landsting har gått back med så där 2 miljarder de senaste åren, vilket naturligtvis är oerhört allvarligt. Detta bidrar också till att Stockholms läns invånare inte kan känna sig trygga i sjukvårdssystemet.

Situationen ser onekligen mycket mörk ut. Penningbristen i Stockholms läns landsting är mycket allvarlig. Beloppen är också så stora att det måste till långsiktiga åtgärder för att kunna klara framtidens sjukvård i Stockholms län.

Min fråga blir då: Hur ser finansministern på den mycket allvarliga ekonomiska situation som Stockholms läns landsting befinner sig i?

Anf. 67 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag delar Sylvia Lindgrens uppfattning att Stockholms läns landstings ekonomiska ställning är mycket hotad. Staten har nyligen haft en särskild översyn av det s.k. balanskravet på kommuner och landsting.

Utredningen har diskuterat vad man ska göra i sådana lägen där kommuner och landsting inte uppnår eller vill uppnå den balans som riksdagen har fattat beslut om. Det finns med dagens lagstiftning inga särskilda sanktionsmöjligheter. Därför är fortsatta diskussioner och samtal med berörda kommuner och landsting den väg som hittills har kunnat anvisats.

Jag vet att min kollega statsrådet Lars-Erik Lövdén, som hanterar utredningen, nu överväger på vilket sätt man ska kunna föra en del av utredningens förslag vidare. Det är inte bara ett hot mot medborgarnas möjligheter att få den sjukvård som de är berättigade till. Det kan i sista hand också bli så att man inte längre har möjlighet att betala löner till den anställda personalen i det berörda landstinget.

Anf. 68 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Tack för svaret, finansministern. Den borgerliga ledningen av Stockholms läns landsting har kritiserats, vilket vi har kunnat läsa i pressen i veckan, av moderata revisorer.

Skattesänkningar är inte helt ovidkommande i dessa sammanhang. De underminerar ekonomin och riskerar på sikt möjligheterna att uppnå de nationella mål för sjukvården som vi har satt upp i riksdagen. Det är i det sammanhanget mycket oroväckande.

Nu fick jag i svaret höra att det kommer att vidtas åtgärder av statsrådet Lövdén i de fall balanskraven inte uppnås och man går back år efter år. Då blir min fråga: När kommer dessa åtgärder till stånd?

Anf. 69 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag kan tyvärr inte ange någon tidpunkt när statsrådet Lövdén kommer att återkomma till riksdagen i anslutning till den översyn som har skett av balanskravet. Han går för närvarande igenom de utredningsförslag som finns.

Jag kan konstatera att många kommuner och landsting för två eller tre år sedan hade problem med den ekonomiska situationen. Staten har gått in med ett omfattande stöd till framför allt de kommuner och landsting som har kraftig befolkningsminskning.

Många av dessa kommuner och landsting har också gjort betydande framsteg och är med hjälp av de statliga pengarna nu på väg att nå balans. Betydligt fler kommuner och landsting än tidigare har i dag en ekonomisk balans. Men de finns de som inte ens har eftersträvat ekonomisk balans.

Tyvärr är det så i Stockholmsregionen. Trots att Stockholmsregionen har haft bättre förutsättningar än någon annan del av landet – Stockholms läns landsting har exempelvis större skatteinkomster än någon annan del

av Sverige – har man medvetet åstadkommit denna oerhört kraftiga obalans.

Det kommer naturligtvis att drabba hela kommunsektorn, eftersom Stockholms läns landsting är en så stor del av den kommunala ekonomin.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Frågestund

Energieffektivitet i byggnader

Anf. 70 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag har en fråga till miljöministern. Växthuseffekten är ett stort miljöproblem som måste få en långsiktig lösning. Trafiken är i detta sammanhang ett stort problem. Men faktum är att byggnader svarar för en större del av energianvändningen i EU-länderna, ca 40 % mot trafikens 30 %.

På EU-nivå har detta uppmärksamats. Ett sätt är att EU-kommissionens förslag till direktiv lyfter fram frågan. Man talar om ett miljardpaket för miljön när det gäller energieffektivitet i byggnader. Hur och när kommer den frågan att lyftas fram av den svenska regeringen?

Anf. 71 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Den frågan har lyfts fram av den svenska regeringen för bra länge sedan vid det här laget.

Vi kan för år 2000 redovisa preliminära siffror som visar att vi har minskat koldioxidutsläppen med 4 % sedan 1990. Nu ska man vara försiktig med de siffrorna. De kan delvis vara orsakade av tillfälliga glädjande faktorer.

Den främsta orsaken till den glädjande utvecklingen är den koldioxidskatt som vi införde för över tio år sedan. Den har i kombination med utbyggd fjärrvärme och övergång till biobränsle i uppvärmningen av byggnader minskat koldioxidutsläppen från uppvärmning av fastigheter ganska ordentligt under de senaste åren.

Dessutom krävs det mer målmedvetna direkta insatser för att titta på byggnaderna själva. Här har vi ett antal fina exempel i Sverige. Systembolaget har lyckats med en kraftig reduktion av växthusgasutsläppen liksom Dalarnas landsting.

Därför har vi i klimatpropositionen aviserat ett uppdrag till de statliga fastighetsförvaltarna att se vad de ytterligare kan göra.

Anf. 72 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Det behövs nog beslutsammare målsättningar i dessa frågor. Det går att halvera energianvändningen genom nybyggnation. Genom ombyggnation går det att minska den med åtminstone 30 %.

Det som krävs är naturligtvis att man tittar på byggreglerna och de gränsvärden som gäller. Det krävs säkert också någon form av investeringsbidrag för ombyggnation för att klara det eftersom hyreshöjningarna annars blir för stora. Det är någonting Vänsterpartiet har förespråkade och föreslår.

En annan viktig fråga att uppmärksamma är att vi får till miljö- och energideklARATIONER av bostäder och lägenheter. Det finns nu för kylskåp i hela Europa men inte för bostäder. Min fråga till ministern blir: När får vi en miljö- och energideklARATION av bostäder i Sverige?

Anf. 73 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! En del av det som Owe Hellberg efterlyser fanns med i miljömålspropositionen under miljömålet god bebyggd miljö. En del av det andra som Owe Hellberg efterlyser arbetar vi nu med i samband med arbetet med den inomhusmiljöproposition som jag hoppas ligger på riksdagens bord om några veckor. Där kommer dessa frågor att bli aktuella.

Det är intressant att diskutera möjligheter med miljö- och energideklarationer av bostäder. Sedan är frågan hur mycket vi ska se det som en statlig åtgärd och hur mycket vi i stället ska stödja och uppmuntra de ansträngningar som görs t.ex. genom hyresgäströrelsen för att åstadkomma ett bra system för miljödeklarationer av bostäder.

Avgifter för småhusägare

Anf. 74 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Min fråga riktar sig till finansminister Bosse Ringholm.

Knappt har regeringen genomfört höjd fastighetsskatt för ett stort antal boende förrän nya metoder att ta ut avgifter från fastighetsägare diskuterats. Denna gången är det Kommunförbundet som har presenterat ett förslag att avgifter ska tas ut för underhåll av gator och vägar.

Med anledning av detta vill jag fråga finansministern om regeringen tar avstånd från Kommunförbundets förslag och inte kommer att införa några ytterligare avgifter för småhusägarna.

Anf. 75 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi har som bekant under förra året sänkt både fastighets-skatten och förmögenhetsskatten och därmed gjort det möjligt för vanliga småhusägare på många håll i vårt land att få lägre fastighetsskatt och i många fall också slopad förmögenhetsskatt på sina fastigheter. Vi har också infört en särskild begränsningsregel som ett hundratusental framför allt pensionärer och låginkomsttagare har väldigt stor nytta av.

Vi har här i riksdagen sett att ett parti, Kristdemokraterna, har velat omvandla den statliga fastighetsskatten till en kommunal fastighetsskatt. Några sådana planer att övergå till en kommunal fastighetsskatt som Kristdemokraterna föreslår umgås inte regeringen med.

Anf. 76 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Huruvida fastighetsskatten har sänkts eller ej kan diskuteras. För boende i bl.a. Stockholm men också i stora delar av västkusten och Skåne har fastighetsskatten och även förmögenhetsskatten höjts.

Min fråga gäller: Kommer regeringen inte att införa ytterligare en avgift som belastar boende i småhus?

Anf. 77 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag kan upprepa mitt svar: Regeringen har inga planer på att införa några nya kommunala eller statliga avgifter på fastigheterna.

Anf. 78 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till jordbruksminister Margareta Winberg.

Det är bra att ungdomar bryr sig om djurens välbefinnande. Det ska vi på alla sätt stödja och glädja oss åt. Men efter Socialdemokraternas kongress uppstod en osäkerhet som i dag råder för unga minkuppfödare och som är förödande. Det finns ca 200 farmare som bedriver pälsdjursuppfödning. Verksamheten är koncentrerad till Blekinge, Småland och Västra Götaland. Mellan 600 och 800 arbetstillfällen skapas på landsbygden. Danska forskare som i sex år har studerat minkar och deras biologiska behov anser inte att simvatten är nödvändigt.

Jag vänder mig därför till Margareta Winberg och undrar vad jag ska säga till en ung minkfarmare som nu vill rusta upp och utveckla sin farm. Ska jag stoppa honom, eller ska jag säga att det är bra att du moderniserar din farm och kanske t.o.m. gör det bättre för minkarna?

Anf. 79 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! På den socialdemokratiska partikongressen fattade vi beslut om att successivt avveckla minknäringen. Vi håller just nu på att förbereda hur detta ska gå till. Det betyder att jag inom kort kommer att utse en utredare som ska se över och analysera situationen. Vad krävs? På vilken tid ska detta ske? Hur ska man hitta ersättningsjobb osv.?

Parallellt med detta har Jordbruksverket för ungefär ett år sedan av mig fått i uppdrag att undersöka just det som Ulla-Britt Hagström tar upp. Är nuvarande farmningsystem med burar förenligt med den svenska djurskyddslagen? Jordbruksverkets rapport kommer i mars april. Den särskilda utredaren kan alltså både på en etisk grund – som vi hade på vår kongress – och utifrån djurskyddslagen ta ställning till hur detta ska gå till.

Anf. 80 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det betyder att loppet ännu inte är kört för denna näring i vårt land.

Det är en väldig skillnad mellan de fasansfulla djurtransporterna och minkuppfödningen. Vi har ju andra djur i bur – kaniner i bur, fiskar i akvarier och grisar som inte har utrymme för att finna sin egen vrå. Kommer detta också med i utredningen?

Det som har blivit problemet här är att en näring som har bedrivits i högsta välvilja plötsligt har blivit något av en samhällsfientlig näring. Detta går ut över uppfödarna och ställer till stora bekymmer.

Jag har en fråga till. Danmark, som är det land som har den största produktionen av päls, är också det land som tar emot själva minkresterna. Men för att få lämna minken – eftersom den inte får brännas i Sverige osv. – finns det en massa knepiga avtal. Om man lämnar mink som avfall till Danmark så måste man köpa minkfoder tillbaka, och alla är inte nöjda med kvaliteten på det. Min fråga är: Är det rimligt att man ska tvinga en näring att köpa en viss vara?

Anf. 81 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! På den sista frågan har jag inget svar, för det kände jag inte till.

Men jag kan upplysa om att både Storbritannien och Holland redan har fattat denna typ av beslut om att avveckla systemet med djur i bur. Vi kommer – i den mån vi kommer att ha den ställningen i både regering och riksdag – naturligtvis att följa vår kongress beslut. Frågan är på vilket sätt det ska ske. Kongressen var tydlig – det ska ske successivt. Det betyder att vi inte gör detta från en dag till en annan, utan det ska som alltid ske under ordnade former.

Vad är djurens naturliga beteende? Är det att sitta i en bur på det här viset? Jag har min uppfattning klar, men den är ganska lekmanmässig. Därför bad jag Jordbruksverket och den expertis, de forskare och de veterinärer som verket har tillgång till att analysera detta i ett vetenskapligt perspektiv. Jag vill gärna veta vad deras uppfattning är, och den utredningen kommer någon gång nu i vår.

EU-stödet till bönderna

Anf. 82 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Många svenska bönder sitter nu och väntar på EU-bidrag – EU-bidrag som är försenade. Huvudförklaringen till förseningen torde vara att länsstyrelserna inte klarar av att hantera ärendena.

Inget parti har väl mer pengar till detta än något annat – men någonting måste göras. Bönderna blir lidande på grund av detta, och det finns också risker för att vi inte kommer i åtnjutande av de pengar som vi skulle kunna få om vi kunde hantera frågorna och ärendena på ett bättre och snabbare sätt.

Finns det några omedelbara planer från regeringens sida? Jag frågar jordbruksministern.

Anf. 83 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag är väl medveten om det som Harald Nordlund tar upp. Detta är ett bekymmer. Byråkratin är både komplicerad och omfattande när det gäller utbetalning, och kontrollen från EU:s sida är mycket stor.

Här gäller det alltså att hitta ett – helst förenklat – system för utbetalningarna. Jag vet att Jordbruksverket arbetar med det. Men det är klart att det inte får vara så enkelt att vi riskerar att det uppstår felaktigheter, för då står vi inför hotet om sanktioner.

Jag följer detta noga. Jag medger också gärna att Jordbruksverket och länsstyrelserna inte längre får de extrapengar som de hade fram till 2001 års slut. Det är en ytterligare komplikation, och det gör att man måste prioritera ännu hårdare än vad man har gjort tidigare.

Anf. 84 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Regelverket, antalet blanketter och en del sådana saker behöver förändras. En del av dessa problem råder vi inte över själva, utan vi måste klara ut dem tillsammans med andra länder. Det är ett ganska långsiktigt arbete, vad jag förstår.

Kan de svenska bönderna och länsstyrelserna förvänta sig att det ändå kommer åtgärder som berör den administrativa hanteringen av bidragsärendena inom den närmaste tiden?

Prot. 2001/02:57
24 januari

Frågestund

Anf. 85 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är ingen fråga som regeringen eller Jordbruksdepartementet går in och styr in i detalj, utan vi har ett verk för detta, och det är Jordbruksverket. Där pågår ett kontinuerligt arbete med att försöka förenkla så att man dels ska få ut pengarna i tid, naturligtvis, dels med de lite mindre resurser som man har nu ska kunna utföra detta arbete.

Utbetalning av EU:s jordbruksstöd

Anf. 86 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag skulle vilja fortsätta där Harald Nordlund slutade. Jag vill nämligen också ställa en fråga till Margareta Winberg.

Detta handlar om ett akut problem när det gäller utbetalningen av EU:s jordbrukarstöd i Uppland, som är både Haralds och mitt hemlän.

Kan Margareta Winberg tänka sig att gå in med akuta stödåtgärder till länsstyrelserna, t.ex. i vårt län, så att man får den administration som man måste ha? Annars riskerar bönderna i vårt län att helt tappa lusten och sugen.

Anf. 87 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Nej, jag har inte några akutpengar här i fickan. Finansministern sitter här, och han ser inte särskilt välvillig ut.

Jag tror inte att man genast kan förvänta sig att det kommer nya miljoner. Däremot har jag uppmanat, och jag uppmanar, länsstyrelserna och även Jordbruksverket att omprioritera inom den ram de har så att bönderna får sina pengar i tid men också så att vi slipper drabbas av sanktioner från EU.

Vi håller också på att titta på ett förslag om att man skulle kunna göra lite större enheter än länen när det gäller utbetalningarna för att även den vägen kunna spara pengar.

Anf. 88 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag vill bara återigen erinra Margareta Winberg om att för den enskilda företagaren så kan detta handla om att man inte har pengar att betala sina räkningar med. Man skulle få EU-stödet den 27 december. Nu är det redan en månad försenat. Kronofogden lär inte se mellan fingrarna i de här fallen. Detta är akut.

När det gäller att omfördela stödet inom länsstyrelserna så vet jag att Margareta Winberg också vet att detta inte bara är en fråga för Uppsala län, utan det handlar om flera län. Det har kommit brev från flera landshövdingar som är samlade. Jag hoppas att Margareta Winberg tar till sig dessa frågor riktigt ordentligt.

Anf. 89 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag vill självfallet att bönderna ska få sina pengar, och jag önskar självfallet inte att Sverige ska behöva betala de ganska stora belopp som det i så fall rör sig om i sanktioner.

Det är därför som vi tittar på möjligheterna att samordna detta bättre mellan länen. Två eller flera län kan kanske slå sig samman just när det gäller utbetalning av stöd så att det kan hanteras på ett ställe. Det skulle sannolikt spara pengar.

Anf. 90 ANDRE VICE TALMANNEN:

Detta var den sista frågan i dagens frågestund. Jag vill tacka regeringens ledamöter för deras svar på riksdagsledamöternas frågor. Likaså tackar jag riksdagsledamöterna och åhörarna på åhörarläktaren och framför TV-apparaterna.

9 § Information från regeringen om statsrådet Jan O Karlssons besök i Afghanistan

Anf. 91 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! För en knapp vecka sedan landade jag på Bagrams flygplats fem mil norr om Kabul. Det som mötte mig var ett sönderbombat land.

I Afghanistan dör 25 % av barnen före fem års ålder. 16 000 kvinnor dör varje år på grund av bristande eller obefintlig mödravård. 6 miljoner afghaner är fortfarande i behov av internationella hjälpinsatser för att överleva.

Det var ohyggligt och fasansfullt men innehöll samtidigt ett hopp. Efter 23 års krig och 7 års förtryck under talibanregimen är det nu möjligt att inleda någonting nytt.

Därför känns det angeläget att här i kammaren inför Sveriges riksdag få berätta om erfarenheterna från den här resan och samtidigt presentera den strategi för det svenska biståndet till Afghanistan de kommande tre åren som regeringen har fattat beslut om tidigare i dag.

På ett par dagar i Kabul lärde jag mig mer än jag kunnat föreställa mig om biståndets förutsättningar och uppgift i kampen mot fattigdom och för säkerhet och trygghet. Jag lärde mig också någonting om sambandet mellan migration och bistånd. Där ute, långt där borta, börjar svensk flyktingpolitik.

Låt mig, kammarledamöter, ta er med till Shomalislätten, den slätt vi åkte över från flyget in till Kabul. Vägen är kantad av röd- och vitmålade stenar som markerar att vägen är röjd från minor men att åkrarna och resterna av hus runtomkring fortfarande är dödligt farliga. I Afghanistan ligger i dag fem miljoner minor utspridda. De dödar och lemlästar varje år 4 000 människor. Shomalislätten är i dag ett landskap helt i brungula färger efter tre års torka. Nedbrända fruktträd och vinstockar och sönderskjutna murar är vad som återstår av det som en gång var Afghanistans fruktträdgård. Här bodde en gång hundratusentals människor som odlade sin jord. I dag är slätten nästan helt öde.

På vägen tillbaka bara ett par dagar senare såg jag hur människor hade satt upp tält på den plats där deras hus en gång stått och hur de hade börjat röja på sina forna åkrar. Det var några av de 1 800 familjer som har återvänt de senaste veckorna.

Shomalislätten fångar upp mina två starkaste intryck från besöket i Afghanistan, nämligen förödelsen – det sönderskjutna och förstörda – och människorna – de viljestarka och krigströtta – som är redo att bygga upp och bygga nytt med längtan att odla sin trädgård.

Där är det uppenbart att stöd och hjälp till världens flyktingar i första hand måste ges på plats i den region där flyktingarna faktiskt befinner sig. Det är människorna i Afghanistan som är detta lands största och nästan enda tillgång. Deras vilja är att återvända. Deras längtan efter fred och utveckling är den avgörande kraften i det återuppbyggnadsarbete som nu inleds.

Fru talman! Låt mig berätta om några av de människor jag träffade i Kabul.

Ostad Abdul Kabir mötte oss redan på flygplatsen och följde oss genom hela besöket. Han är administrativ chef på Svenska Afghanistankommitténs regionala kontor i Kabul. Jag kände redan före min resa till kommitténs omfattande arbete i Afghanistan med sina 8 000 lokala medarbetare som driver 500 skolor. Var tredje lärare i hela Afghanistan har betalats av vårt land. 20 % av eleverna är flickor trots att det i praktiken varit förbjudet för flickor att gå i skolan. Under mina dagar i Kabul insåg jag också vilken roll Svenska Afghanistankommitténs arbete spelat för hela det svenska biståndet och för Sveriges anseende i det afghanska samhället.

Före vinteruppehållet gick mellan 300 000 och 350 000 barn i Afghanistan i skolan. Förenta nationerna och den afghanska ledningen har uttryckt förhoppningen att 1,5 miljoner barn ska vara tillbaka i skolan vid skolstarten som i Afghanistan sker dagen efter nyåret, dvs. den 22 mars. Sverige kommer att vara med och bidra till detta som jag tror är en de viktigaste investeringarna för Afghanistans framtid. Sida för nu diskussioner med Unicef, utbildningsministeriet och Svenska Afghanistankommittén för att kunna bidra till ett snabbt resultat.

Kvinnor och flickor är de som lidit mest. Under talibanregimen skulle de förvandlas till tiggande analfabeter. Kvinnors rättigheter är ett mål i sig, men det är också ett medel. Att satsa på kvinnorna är att satsa på familjerna. Det genererar utveckling för hela samhället.

Låt mig berätta om mötet med två kvinnor som redan är i full färd med att bygga ett nytt Afghanistan.

Dr Mahboubie leder arbetet i någonting som kallas Women Community Forum. Lokalerna ligger i ett av de typiska lerhusen som klättrar på bergssluttningarna i Kabul. Vi träffade dr Mahboubie och ett tiotal kvinnor från olika distrikt eller stadsdelar i staden. Tillsammans utgör de ett informellt nätverk, uppbyggt delvis i hemlighet redan under talibanregimen. Här lär sig kvinnor läsa och skriva. Här erbjuds utsatta kvinnor skydd och terapi. Detta nätverk kan användas till någonting större i arbetet för att sprida kunskap om människorättigheter och erbjuda juridisk rådgivning. Vad de här kvinnorna håller på med är att lägga grunden för ett fungerande civilt samhälle. Här finns det kraft.

Dr Sima Samar var ännu en av de starka kvinnor jag träffade. Hon ansvarar för kvinnofrågor i interimregeringen. Vi möttes i hennes "ministerium" – jag säger det inom citationstecken, fru talman, för det är tillfälliga lokaler utan uppvärmning, fax, skrivbord och medarbetare, men man har en vision om en ny konstitution som fullt ut inkluderar kvinnors rättigheter. Hon är på jakt efter kvinnliga ingenjörer till ministeriet för återuppbyggnad. Hon har bidragit med namn för att stärka kvinnorepresentationen i det *loja jirga*, det traditionella rådslag, som ska utses inom kort.

Dr Samar vill göra något konkret. Hon vill leverera något till Afghanistans kvinnor snabbt. Interimsadministrationen behöver resurser för att övertyga Afghanistans folk om att detta är början på något nytt och något bättre.

Det leder mig till det sista mötet jag vill berätta om i den här informationen, mötet med Hamid Karzai, ordförande i interimregeringen. Han var glasklar i sina prioriteringar. Han redovisade i fyra punkter det som är viktigast för den fortsatta fredsprocessen i Afghanistan.

För det första gäller det säkerheten. Stora delar av landet styrs fortfarande av lokala krigsherrar. Problemet med miljoner minor har jag redan nämnt. Detta är ett samhälle som präglats av 23 års krig och övergrepp. Det finns i dag en hel generation som aldrig upplevt något annat än krig. Hundratusentals människor är fortfarande beväpnade. Den här processen kommer att ta tid. Det återstår många problem att lösa. Men det är klart att människorna i Afghanistan är trötta på kriget. De vill se en förändring. Därför är den humanitära hjälpen, insatser för återuppbyggnad och långsiktig utveckling, självklara komponenter också för att förbättra säkerheten.

För det andra gäller det att stärka interimadministrationen. Det råder ingen tvekan om att läget i Afghanistan är skört. Behovet av stöd, både politiskt och ekonomiskt, är stort. Sverige har bidragit med 1 miljon dollar till administrationen. Under mitt besök stod det helt klart att en fungerande administration är avgörande också för säkerheten. Administrationen måste kunna visa för människor att de kan erbjuda ett alternativ till kriget. Då arbetar tiden för freden. Sida kommer inom kort att besluta om en utökning av det svenska stödet direkt till administrationen.

Det tredje gäller undervisning. Om vi lyckas få 1,5 miljoner barn till skolan den 22 mars har vi uppnått något stort. Vi ska erbjuda barnen böcker i stället för vapen. Utbildning ger starka och aktiva medborgare. Det är grunden för varje demokrati. Om administrationen lyckas leverera detta snabbt betyder det också något viktigt för säkerheten.

Det fjärde är kommunikationerna. Över hälften av vägarna behöver repareras. Vagnätet är en viktig förutsättning för hela Afghanistans utveckling.

Jag ser ändå behovet av en fungerande infrastruktur i ett bredare perspektiv. Det handlar också om telefoner och fungerande elnät. Det finns i dag inget fungerande telefonnät ens i huvudstaden.

Jag vill passa på att nämna att Ericssons insats med att bygga upp ett lokalt mobiltelefonnät kring Kabul nu har kommit igång. Det är en insats som underlättar den samordning som ska till mellan olika humanitära aktörer på plats.

Fru talman! Sverige har varit troget Afghanistans folk genom decennier av krig, förtryck och torka. Vårt stöd fortsätter, och låt mig i det här sammanhanget än en gång nämna det avgörande arbete som utförts av Svenska Afghanistankommittén.

Regeringen har i dag beslutat om en landstrategi för Afghanistan för de senaste tre åren. Biståndet för hela perioden kommer att omfatta upp till en miljard kronor. Våra prioriteringar överensstämmer bra med interimregeringens och Karzais. Vår strategi inriktar sig på utbildning och hälsa, minröjning, jordbruk, stöd för att hävda folkrätten och främja freden samt satsning på infrastruktur och vägar.

Alla dessa insatser skapar de nödvändiga förutsättningarna också för människor på flykt att kunna återvända hem. Vi understryker vikten av samordning mellan alla givare som nu strömmar till i nära samverkan med den afghanska ledningen.

I förrgår avslutades den stora givarkonferensen i Tokyo som än en gång visade att det internationella samfundet denna gång är berett att satsa på en ny framtid för Afghanistans folk. För de kommande fem åren har utlovats, i svenskt mynt, 47 miljarder kronor.

Nu ställs krav på samarbete och uthållighet. Löftena från Tokyo måste bli verklighet. Men det viktigaste är att människorna i Afghanistan vågar tro på en förändring. Först då finns det förutsättning för utveckling.

Anf. 92 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har flera gånger tidigare tagit upp Afghanistan ur olika synvinklar här. Det ska jag inte göra nu. Jag förutsätter att ministern är väl informerad om hur riksdagen diskuterat de här frågorna tidigare.

Jag tycker naturligtvis att det är oerhört bra att ministern också har varit på plats och sett situationen. Trots all kunskap man kan bära med sig från andra konfliktområden är detta oerhört svårt att förstå om man inte har varit i landet och känt situationen in på huden och sett den miljö som konflikten har utspelat sig i.

Jag vill ställa en konkret fråga kring något som jag inte känner har tagits om hand. Det är något som jag vet har förekommit i alla andra konflikter, men kanske ändå dokumenterades först när vi såg kriget på Balkan spela upp sig.

Det gäller alla de sexuella övergrepp inklusive våldtäkter som utförs av män – ofta av män i uniform – mot kvinnor. Det är ett systematiskt led i en krigförande parts strategi.

Det har ju förekommit även under de år man haft inbördeskrig, så det är ingenting nytt. Jag tror att det är oerhört viktigt för framtiden, för kvinnorna och det framtida Afghanistan att man kartlägger detta och att någon lyssnar på dessa öden och nedtecknar övergreppen.

Jag skulle vilja vädja om att detta blir gjort och att Sverige tar initiativet eftersom jag inte har fått kännedom om att någon annan har tagit på sig ansvaret för detta.

När det gäller frågan om sexuella övergrepp vill jag att man för framtiden också tar med de övergrepp av äldre män mot yngre män som nu har börjat komma tillbaka. Det har funnits tidigare i traditionen. Talibanerna bestraffar detta på ett oerhört grymt sätt. Det börjar nu komma tillbaka. Jag tror att man ska vara väldigt tydlig och säga att detta också

är något som omvärlden inte accepterar. Det är viktigt att man från politiskt håll markerar detta innan det återigen får fäste i det pashtunska samhället.

Anf. 93 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Detta är en de saker som kommer fram i det lokala arbetet och som vi faktiskt hade tillfälle att besöka.

I doktor Mahboubies projekt bygger man i dag upp ett kontaktnät som innebär att det i de olika distrikten blir en informationsström i den verksamhet som de redan har testat under de mest oerhörda förhållanden.

Det gäller just sådana problem som förnedrande behandling, våldtäkter och andra kränkningar av mänskliga rättigheter som har med krigen att göra.

I den andra ändan, interimsregeringen, arbetar doktor Samar efter samma principer, nämligen med att på bred front bygga ut kunskapen om och upplysa om vilka rättigheter människor har och att man har rätt att ställa krav på upprättelse när man har drabbats.

På plats var min omedelbara reaktion på detta att man måste se till att det nu sätts in resurser för interimsadministrationen för att kunna stödja den här typen av verksamhet. Det handlar om konkreta pengar så att de kan komma i gång och mötas i det här arbetet.

Jag delar helt uppfattningen att vi som utifrån engagerar oss i detta ska göra klart att det är fullständigt oacceptabelt, men också i praktisk handling delta i och möjliggöra arbetet med att återupprätta de kvinnor som har drabbats.

Anf. 94 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Vi vet att Afghanistan är ett oerhört kluvet samhälle. Män och kvinnor lever separat. Det är oerhört svårt för de kvinnor som drabbats att berätta om det. För många kanske det t.o.m. är omöjligt eftersom det kan hota deras framtida säkerhet.

Det kräver att man närmar sig frågan och kvinnorna med särskilda metoder, metoder som gör det möjligt för dem att berätta. Man kan inte väva in detta i något allmänt centrum eller allmän mottagning. Det krävs stor kunskap om det afghanska samhället för att dessa kvinnor ska våga öppna sig och de väldigt unga flickorna ska kunna berätta sina historier.

Vi får inte glömma att det fortfarande pågår en del regionala konflikter i vissa delar av Afghanistan där övergreppen kanske fortfarande pågår. Det har varit förvånansvärt tyst om dessa övergrepp mot kvinnor under årtionden.

Man kanske inte har haft kunskap. Det har varit svårt att tränga igenom och viljan har inte funnits. Nu måste vi visa både kvinnor i Afghanistan och kvinnor i andra konflikter var vi står. Det är det enda sättet att stoppa detta på sikt.

Anf. 95 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! För det första delar jag helt den synpunkt som kommer fram. Vi hade en diskussion just om detta när jag i går besökte Sida. Det intressanta med *community*-arbetet är just att det nu bedrivs uteslutande av, för och genom kvinnor.

När man diskuterar integrationen har jag samma uppfattning, nämligen att detta måste komma fram på ett sätt som är möjligt där dessa kvinnor befinner sig. Man måste därför var mycket varsam.

Vad jag och Sidachefen som deltog i besöket, fick presenterat för oss var ett utomordentligt genomtänkt förhållningssätt när det gäller den här typen av problem. De kvinnor vi träffade hade utomordentligt avancerade föreställningar om hur det civila samhället ska byggas upp och att det just innehåller nära personliga kontakter med kvinnor på ett sätt som gör det möjligt för dem att bearbeta och vidareutveckla detta.

Vi som kommer utifrån ska på ett allmänt plan stödja detta med praktisk handling så att man kan återupprätta dessa kvinnor. Jag håller helt med om att det måste ske i värdiga former.

Anf. 96 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Förra veckan när vi beredde ärendet om svenskt deltagande i en säkerhetsstyrka i Afghanistan var i alla fall mitt intryck att det inte var särskilt tryggt och inte särskilt lugnt i Afghanistan och att det skulle kunna dröja rätt så länge innan man kunde vidta dessa konkreta hjälpåtgärder. Det som ministern nu målar upp är lite grann en bild av att man omedelbart kan gå in och vidta åtgärder. Stämmer den bild som vi nu fick att det nu finns pengar och möjligheter att snabbt gå in och vidta åtgärder för att hjälpa Afghanistans folk?

Jag har en fråga till som gäller splitterbomber. Ministern har ju talat om minor och att detta är ett oerhört minerat land som måste röjas. Men i det senaste kriget har det också fällts en stor mängd splitterbomber. De utgör också en mycket stor risk för befolkningen. Jag undrar om man i planen har ålagt någon att hjälpa till att rensa bort just splitterbomberna.

Anf. 97 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Till att börja med vill jag beträffande säkerhetssituationen säga att jag helt delar Marianne Samuelssons beskrivning av att säkerhetsläget är mycket allvarligt. Den analys som jag gör i min redogörelse för riksdagen i dag innebär dock en viss nyantering såtillvida att jag tror att förbättrandet av säkerheten inte uteslutande är en militär fråga. Att vi i dag sätter in en skyddsstyrka i Kabul är naturligtvis alldeles nödvändigt.

Däremot vill jag påpeka en sak, nämligen att vi alla i höstas trodde att Afghanistan, till följd av kombinationen av tre års torka och att sex miljoner människor saknade mat, skulle kunna drabbas av en alldeles fruktansvärd svältkatastrof. Den har i det stora hela avvärjts därför att maten kom fram, men inte till varje by och inte till varje hörn. Men jag kan göra en jämförelse med Bosnien där jag var i mitten av 1990-talet. Där kom maten inte fram därför att livsmedelstransporterna stoppades för att man ville svälta ut sina fiender. Det har inte skett i Afghanistan. Läget är fruktansvärt osäkert, och man kan inte färdas fritt på vägarna, tvärtom. Det går t.ex. inte att ta sig från Pakistan till Kabul. Men utvecklingen av mattransporterna visar att om det civila samhället erbjuder hjälpsändningar är det svårt för dessa lokala *war lords* att stoppa det. Det är inte som det var 1995 i Bosnien då det var absolut nödvändigt att landsätta en skyddsstyrka därför att de höll på att flyga varandra i strupen.

Den bedömning som jag gör är att det finns en så stark krigströtthet att själva biståndet av det skälet kan utgöra en metod att förbättra säker-

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Information från
regeringen*

heten. Men jag vill på inga sätt förringa det mycket allvarliga läget. Just i dag har vi oroande rapporter om säkerhetsläget.

Anf. 98 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! I vilken mån kommer man i detta läge att också hjälpa till för att skapa förtroende för en övergångsregering så att den kan bygga upp demokratin i landet? En förutsättning för att man ska kunna övergå till en demokrati är ju att man också får ett förtroende för dem som nu sätts i ledande positioner. I hur stor utsträckning kommer man internationellt att arbeta för att kvinnorna ska få större makt och inflytande?

Anf. 99 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att inte minst Sverige som en av de stora biståndsgivarna har varit utomordentligt tydligt och markerat detta. Det gjordes också vid mitt eget besök en klar markering att jag prioriterade mötet med ministern för kvinnliga angelägenheter i interimisregeringen.

Möjligheten att övergå från denna interimisregering som ska sitta i ett halvår till ett rådslag som ska bereda vägen för en mer legitim – jag säger inte demokratisk – regering pågår. Och generalsekreterarens speciella representant Brahimi, alltså mannen bakom överenskommelsen i Bonn, är på plats i FN-huset i Kabul där han nu har slagit sig ned. Vi träffade också honom.

Det är ett fruktansvärt tungt arbete. Men det är också intressant att dr Samar, alltså ministern för kvinnoangelägenheter i interimisregeringen, arbetar mycket aktivt för att få en betryggande kvinnorepresentation i det rådslag, det *loja jirga*, som ska sätta i gång så fort som möjligt.

När det gäller minröjningen är det klart att en minst lika viktig del av det röjningsarbetet gäller icke trampminor och stridsvagnsminor utan just projektiler, bl.a. splitterbomber, som inte har briserat. Men det arbetet pågår. Det kommer med nuvarande takt att ta ungefär sju år att rensa de prioriterade områdena.

Anf. 100 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Jag uppskattar biståndsministerns ambitioner. Men jag har tre frågor.

För det första: Biståndsministern tryckte på frågan om det sönderbombade land som han landade i. Förödelsen är stor i Afghanistan. Men min fråga är:

Menar biståndsminister att förödelsen är resultatet av USA:s precisionsbombningar eller i huvudsak ett resultat av 23 års krig, internt och med Ryssland?

För det andra: Europakommissionen har talat om insatser under ett begränsat antal år. I Tokyo har man från EU:s sida däremot talat om ett långvarigt bistånd. Är biståndsministern beredd att kraftfullt arbeta för att EU gör insatser långsiktigt i Afghanistan? Jag tror att det är en deklaration som behövs i Bryssel.

För det tredje: De områden som man har valt tror jag är välvalda. Jag tror att den strategiskt långsiktigt viktiga frågan är flickornas utbildning. Är biståndsministern beredd att i Afghanistan framställa krav på en ut-

Anf. 101 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att förstörelsen härrör från tiden från Sovjets infall i landet och fram till nu. Större delen av förstörelsen har ägt rum för länge sedan. När det gäller förstörelsen av Kabul var det mesta redan undanstökat 1994, om jag får använda ett sådant lättvindigt uttryck, i och med inbördeskrigets avslutning, efter den Sovjetinsatta regimens slutliga fall 1992. Det är alldeles uppenbart att det inte är 50 % av bebyggelsen som har bombats sönder under kriget mot talibanregimen, utan det är en mycket liten del.

I samtalen t.ex. med kvinnorna berördes de senaste bombningarna mycket lite, utan det handlade om befrielsen från talibanregimen och den fruktansvärda förstörelse som har ägt rum för länge sedan. Ingenting hände under talibanregimen, utan ruinerna har fått stå.

Jag delar helt Bertil Perssons uppfattning om betydelsen av långsiktighet. Och jag är glad över att EU deklarerade detta också. Jag har en känsla av att det delvis beror på Europaparlamentets mycket tydliga deklaration om detta under förberedelsearbetet inför Tokyokonferensen. Jag utfäster mig att i unionen bland biståndsministrarna och på andra sätt och bland mina kolleger i regeringen arbeta för att denna uthållighet ska bestå och också att EU ska använda sin styrka till att se till att andra stora bidragsgivare, inte minst Förenta staterna, också blir uthålliga i detta biståndsarbete.

När det till sist gäller hur vi ska verka för hur man i Afghanistan ska förverkliga ett utbildningssamhälle vill jag efter tre veckor som biståndsminister uttrycka mig lite varsamt. Men redan det sätt på vilket vi har arbetat med utbildningsfrågorna tror jag borgar för att vi ska kunna få en jämlik syn på utbildningen i Afghanistan.

Anf. 102 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. När det gäller utbildning av flickor är min uppfattning att det väldigt ofta ändå blir så att barn hamnar antingen i industrier eller på fälten och att det är flickorna som gör det.

Jag tror att skolplikt är ett mycket hälsosamt medel för att bryta detta. Barn ska vara i skolan. De ska inte vara ute och arbeta.

Om man ser på svensk historia så är ju en av hörnstenarna i Sveriges utveckling att skolplikten infördes och när folkskolan kom. Jag vill alltså vädja till ministern att fundera vidare på tankarna om skolplikt. Då kommer flickorna till skolan.

Anf. 103 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Jag delar helt Bertil Perssons uppfattning om värdet av 1842 års skolreform och skolpliktens betydelse. Vi kommer att verka för det, men i partnerskapets form. Det är det afghanska folket som ska stifta sina lagar. Vi kan dessutom delge afghanerna de oerhört positiva erfarenheter som vi själva har av allmän skolplikt i vårt land för att den vägen åvägabringa den ordningen. Där delar jag helt Bertil Perssons värderingar.

Anf. 104 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Också jag vill tacka för en intressant föredragning med engagemang och intressanta bilder på människorna.

Jag har också varit i Afghanistan, i mitten av 1990-talet. Det gav starka intryck och har, kan jag nog säga, fortsättningsvis påverkat mitt liv. Jag mötte också många människor, ansikten, och talade med många. Jag såg även Svenska Afghanistankommitténs arbete, skolor och vårdcentraler. Jag såg stor förödelse men också uppbyggnadsarbeten. Men redan då såg jag också kvinnoförtrycket. Det var ju före talibanernas tid, även om de bildligt talat stod bakom kulisserna och tryckte. Kvinnoförtrycket var alltså mycket starkt redan då, kanske framför allt på landsbygden.

Nu ska Sverige satsa 1 miljard kronor. Jättebra! Men med tanke på all den planering som ministern nyss redogjorde för undrar jag om regeringen också har en plan för att försöka ändra männens attityder till och syn på kvinnan, flickan, i det landet. Lite grann har framskymtat, men någonting konkret skulle jag vilja nämndes.

Anf. 105 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! I den strategi som vi i dag lagt fast i regeringen för detta vårt arbete i Afghanistan har vi just tagit upp det som nämndes i inlägget nyss, nämligen att kvinnoförtrycket i Afghanistan inte är en uppfinning av den senaste regimen utan finns sedan länge i landet och har förvärrats under talibanregimen. Det är alltså fråga om djupa rötter. Detta får vara vägledande för hur den strategi ska utformas och förverkligas som vi nu lagt fast.

Det handlar alltså om mänskliga rättigheter och jämställdhet. Jämställdhet engagerar ju både män och kvinnor, och mänskliga rättigheter binder handlandet för både män och kvinnor. Ett mycket viktigt inslag i denna strategi är alltså att understödja de krafter i det afghanska samhället som ska genomföra ett jämlikt och jämställt samhälle. Vi är väldigt tydliga i våra värderingar.

Vad som trots allt var hoppfullt var att se att det i denna interimisregering finns en utomordentligt framstående kvinna ansvarig för att just föra fram kvinnoangelägenheter. I samtalet med henne, vilket varade i drygt en timme, framgick med all önskvärd tydlighet att i hennes arbete ingår i hög grad att få denna regim och kommande regimer i Afghanistan att inse att detta innebär långtgående krav på förändringar i beteendet hos männen i Afghanistan.

Anf. 106 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Att ändra attityder och att ändra värderingar är inte något som görs på en dag precis, utan sådant tar tid. Jag har sett och känner till Svenska Afghanistanskommitténs stora arbete här, framför allt med att få flickor till utbildningar.

Även om ministern talar om att han har mött olika människor och att det finns personer på framträdande positioner inom förvaltningar, inom det politiska systemet osv. skulle jag vilja ha en mycket konkret plan för hur man ska ändra attityderna och värderingarna. Är det möjligt?

Anf. 107 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Jag delar helt Margareta Viklunds syn på långsiktigheten i ett sådant arbete – att det, om det är möjligt, är möjligt just på lång sikt. Det har varit ett kvarts sekel av krig där alla dessa värden har tryckts under fötterna och det är kanske ett av de stora offren för kriget. Det här kommer att ta mycket lång tid. Men jag tror att det viktiga som vi kan göra är att i vår strategi understödja sådana krafter som tydligt, klart och konkret arbetar för detta och att välja sådana områden i vår prioritering av biståndet som understöder detta. Där menar jag att utbildningen, som Bertil Persson tidigare var inne på, antagligen är det mest verksamma medlet, kanske tillsammans med hälsovården.

Låt mig i det sammanhanget understryka att jag värjer mig mot föreställningen om att utbildning och hälsovård skulle vara ”humanitärt” därför att det inte är tillräckligt fint och långsiktigt. Men jag tror att utbildning och hälsovård dels är jämställdhetsskapande, dels kan bidra till att attityder förändras. Slutligen är det här – långsiktigt utvecklingsstöd – kanske det bästa och finaste av allt i en långsiktig utveckling. Det är således kanske det mest konkreta bidrag som vi kan ge.

Anf. 108 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Det var en mycket informativ, nyansrik och intressant rapport, så det var mycket bra och roligt. Särskilt tror jag att ordet skört en sammanfattning av läget är väldigt väl funnet.

Min fråga handlar om flyktingar. I runda slängar är det 3 ½ miljoner människor som inte kommer vare sig in eller ut, som finns i en sorts ingenmansland och knackar på hos omvärlden.

Hur bedömer biståndsministern möjligheterna för Sverige att på kort sikt ta emot människor och att ge uppehållstillstånd under den här ”sköra” tiden? Hur bedömer ministern behovet, och hur bedömer ni möjligheterna för Sverige att ta emot?

Anf. 109 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Det handlar om 4 miljoner människor *utanför* Afghanistan, i Pakistan och i Iran, och om 1 miljon människor inne i landet som är *displaced*, som det heter – som är internflyktingar, många av dem i Kabul för övrigt.

Det är självklart att huvuddelen av våra ansträngningar består i att se till att FN:s flyktingkommissarie har möjlighet att bereda de människor skydd som behöver det. I dag är det Pakistan och Iran som gör huvuddelen av denna insats.

Som jag i några sammanhang tillåtit mig att säga: Om alla länder i proportion till sin befolkning gav ett sådant bidrag till FN:s flyktingkommissarie som Sverige gör skulle situationen vara avsevärt mycket bättre för dessa människor, av vilka många i dag lever under fruktansvärda förhållanden.

Jag tror att ju bättre vi arbetar för framför allt detta med minröjning, desto mer kommer människor – jag vill inte på något sätt idyllisera, men jag såg det hända – spontant att återvända. Huvudlinjen i vår politik när det gäller flyktingar måste vara att påskynda detta så mycket som möjligt. Det är därför som vi menar att stödet nu, även om det ska vara uthålligt, också vara framtungt. Det måste ske *nu*. Jag blev otroligt imponerad

av hur minröjningsarbetet numera sker, jämfört med Bosnien i mitten av 1990-talet. Det är oerhört mycket mer effektivt. Det handlar om att man inriktar sig på att bana väg för ett återvändande. Vi kan aldrig bortse från att vi kommer att ha asylsökande från Afghanistan och kringliggande områden som vi får ta hand om, men i det här perspektivet kommer det att vara en mycket liten del. Den helt avgörande insatsen måste ske på plats.

Anf. 110 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag undrar bara om min tolkning är korrekt, alltså: Biståndsinsatser, minröjning och på-plats-insatser – ja. Svenskt direkt flyktingmottagning – nej. Är det korrekt uppfattat?

Anf. 111 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Nej, det är inte rätt. Vi måste också göra insatser för människor som söker asyl, som söker skydd, i vårt land. Men jag gjorde klart att det i relation till det antal människor som det rör sig om, 4 miljoner, måste bli marginellt.

Vad jag framför allt lärde mig – jag är tacksam för att jag i slutet av debatten fick den frågan – är att jag aldrig så konkret fått klart för mig hur viktigt det är att man arbetar samman med bistånd och flyktingmottagning och att detta kan ses i ett sammanhang och hur man ska avväga det hela. Man får alltså inte uppfatta mitt svar som ett stenhårt och kallt nej till flyktingar. Den stora insatsen, det som är Sveriges stora insats, är att vi på plats kan bereda människor möjlighet att så fort som möjligt komma tillbaka till sina hem och odla sin jord.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2001/02:124 om sjukfrånvaron

Anf. 112 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Henrik Westman har frågat:

Vilka initiativ ämnar statsrådet Sahlin ta för att få ned antalet sjuk-skrivningar och förtidspensioneringar?

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att öka det totala antalet arbetstimmar på arbetsmarknaden?

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att den officiella statistiken ska kunna ge en så korrekt bild av den faktiska sysselsättningen som möjligt?

På den första frågan vill jag svara: Ökningen av ohälsan i arbetslivet har fortsatt. Enskilda individer drabbas av lidande och samhället drabbas av kostnader. Kostnaderna för sjukförsäkring, förtidspensionering och andra ohälsorelaterade förmåner ökar, och dessutom motverkar ohälsan näringslivets utveckling på sikt. Regeringen anser därför att mycket kraftfulla åtgärder måste vidtas för att motverka detta.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2002 presenterat en strategi för ökad hälsa i form av ett elvapunksprogram. Programmet innehåller förslag till ett mycket brett spektrum av åtgärder. Det innehåller åtgärder

för att förebygga ohälsa i arbetslivet, åtgärder för att förbättra rehabiliteringen av dem som drabbats samt vissa åtgärder för förbättrad tillgänglighet till behandling inom hälso- och sjukvården. Bl.a. tas upp arbetsmiljöcertifiering av företag, Arbetsmiljöverkets arbete, inflytanderegler, ekonomiska drivkrafter, hälsobokslut, formerna för sjukskrivningsprocessen samt förbättrad statistik och forskning. För metodutveckling av arbetsmiljöarbetet inom den offentliga sektorn avsätts 70 miljoner och lika mycket för förnyelse av rehabiliteringsarbetet. Sammanlagt 30 miljoner avsätts för utveckling av företagshälsovård och utbildning av regionala skyddsombud.

I enlighet med programmet har regeringen också tagit initiativ till trepartssamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter för att skapa samsyn och samordning av insatserna. Tre nödvändiga delar i samtalen som anges i budgetpropositionen är arbetsorganisationen, där frågan om inflytande över den egna arbetssituationen är viktig, ledarskapet på arbetsplatserna samt möjligheterna för äldre att stanna kvar i arbetslivet.

Genom samtalen kommer samråd att ske med arbetsmarknadsparterna vad avser genomförandet av elvapunktsprogrammets olika delar. En stor informationssatsning ska göras tillsammans med parterna.

Underlag för strategin har framför allt lämnats av en arbetsgrupp inom Näringsdepartementet och den utredning som har haft till uppgift att föreslå handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet.

När det gäller åtgärder för att öka antalet arbetstimmar arbetar regeringen på flera olika politikområden. De undersysselsatta är en prioriterad grupp då det gäller att försöka öka antalet arbetade timmar i ekonomin. Regeringen har t.ex. gett direktiv till AMS om att förhandla med arbetsgivare som har en hög andel deltidsarbetande. AMS har i en rapport till regeringen från augusti 2001 framhållit att arbetet med att skapa förutsättningar för fler heltidsarbetande inom vård- och omsorgssektorn fortsätter. Dessutom har AMS inlett överläggningar med partsintressen inom handel, hotell- och restaurangbranschen för att minska deltidsarbetslösheten inom dessa sektorer. Regeringen har anslagit 100 miljoner per år under perioden 2002–2004 för att minska deltidsarbetslösheten.

En stor del av dem som finns utanför arbetskraften i dag utgörs av studerande. På kort sikt leder regeringens stora utbildningssatsningar inom bl.a. högskolan, kunskapslyftet och den kvalificerade yrkesutbildningen till att antalet personer i arbetskraften minskar. Långsiktigt påverkar dock utbildning arbetskraftsutbudet positivt, både genom att fler kan förväntas träda in på arbetsmarknaden och genom att avkastningen på arbetsinsatserna ökar. Regeringen prioriterar utbildning mycket högt som ett led i att öka arbetskraftsutbudet.

Ålderspensionsreformen utgör en viktig pusselbit för att behålla äldre i arbetskraften. Pensionssystemet har gjorts mer flexibelt, och en väsentlig del av pensionsreformen är möjligheten att höja pensionen genom att arbeta lite längre. Därför har också beslut fattats om att höja åldern för avgångsskyldighet till 67 år. Införandet av maxtaxan vid årsskiftet förbättrar förutsättningarna för alla föräldrar som vill och kan arbeta.

Regeringen har tillsatt olika utredningar och arbetsgrupper som för tillfället ser för över vilka möjligheter som finns för att ytterligare öka utbudet av arbetskraft. En arbetsgrupp har t.ex. till uppgift att under vå-

ren presentera förslag som kan bidra till ett ökat arbetskraftsutbud och därigenom också öka antalet arbetade timmar i ekonomin.

Beträffande den tredje frågan om statistiken vill jag bara hänvisa till de svar jag givit på interpellationer från Patrik Norinder (2001/02:60, besvarad den 27 november 2001) och från Kent Olsson (2001/02:91, besvaras i dag).

Anf. 113 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Först vill jag tacka Mona Sahlin för svaret. Av svaret framgår att regeringen säger sig vara medveten om problemet med den ökade sjukfrånvaron och att kraftfulla åtgärder bör vidtas för att motverka den ogynnsamma utvecklingen. Frågan är dock om man riktigt har insett problemet i dess stora vidd. Verkligheten är utomordentligt dystert. Betydligt fler människor är sjukskrivna, och det är betydligt färre som arbetar än vad Socialdemokraterna vill ge sken av genom olika begrepp såsom öppen arbetslöshet och reguljär sysselsättning.

Fram till förra halvåret hade vi en mycket stark konjunktur. Trots det har det svenska arbetsmarknadsläget inte förbättrats nämnvärt under Socialdemokraternas tid vid makten. En stor del av arbetskraften har gått direkt från soffan till sjuksängen.

Enligt statistiken har de längre sjukskrivningarna – dvs. de sjukskrivningar som är längre än 14 dagar – ökat med 110 % från november 1997 till november 2001. Det motsvarar 146 000 årsarbeten eller nära hälften av den ökning som redovisas för den reguljära sysselsättningen under samma period.

Till detta ska läggas kostnaderna för alla sjukskrivningar som är kortare än 14 dagar. De motsvarar ca 90 % av det totala antalet sjukskrivningar. Men eftersom staten har lagt över ersättningsansvaret från försäkringskassorna till arbetsgivarna har myndigheterna inte längre något tillförlitlig statistik över de korta sjukskrivningarna. Men en inte alltför dålig skattning ger att detta motsvarar ungefär 122 000 årsarbeten.

Är detta riktigt, då återstår egentligen ingenting av den sysselsättningsökning som den officiella statistiken redovisar för de senaste fyra åren. Den socialdemokratiska regeringens skryt över sin politik mot arbetslöshet börjar då alltmer lika kejsarens nya kläder.

Fru talman! Det krävs mer än samtal och utredningar, som Mona Sahlin hänvisar till i sitt svar. Det krävs konkreta åtgärder och beslut, och detta krävs nu.

Redan det faktum att de långa sjukskrivningarna har fördubblats på fyra år är alarmerande. Det innebär inte bara att statsbudgeten belastas med snabbt ökade kostnader som minskar utrymmet för angelägna reformer såsom t.ex. skattesänkningar och satsningar på skolan, utan det innebär också att den verkliga sysselsättningen sjunker, vilket i sin tur innebär en minskad produktion – den produktion som ska skapa vår välfärd.

Drygt 90 miljarder, eller var sjunde skattekrona per år, går till att betala förtidspensioneringar och sjukskrivningar som är längre än 14 dagar. Det är mer än kostnaden för alla fritidshem, grundskolor och gymnasieskolor i hela Sverige. Till detta kommer sedan de stora kostnaderna för alla dem som är sjukskrivna kortare tid än 14 dagar. Dessa kostnader betalas av företagen och ytterst av deras kunder.

Den socialdemokratiska regeringen har hittills i huvudsak blundat för de dystra fakta som jag här har redovisat. Det finns förvisso inga enkla lösningar, men det räcker inte med Rydhs utredning. Det går inte att bara skjuta över betalningsansvaret för de ökade sjukskrivningarna på företagen. I stället behövs det ett brett program för att både få fler i arbete och få färre sjukskrivna.

Den del av min fråga som gäller vilka initiativ som statsrådet ämnar ta för att öka det totala antalet timmar hinner jag inte beröra så mycket nu. Men jag har i färskt minne min debatt med ministern för någon vecka sedan då det framgick att regeringens strävan snarare var att minska arbetstiden, vilket rimligtvis bör minska antalet arbetade timmar. Ska dessa neutraliseras vill det verkligen till att arbetskraftsutbudet ökas väsentligt.

Anf. 114 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag hoppas att någon annan än Henrik Westman lyssnade på vad jag faktiskt sade, för det gjorde uppenbarligen inte Henrik Westman. Men jag ska försöka att uttrycka mig ännu tydligare.

Det är väl ingen tvekan om att både jag och hela regeringen är mycket oroad över utvecklingen i dag när det gäller sjukskrivningarna. Det gäller de korta sjukskrivningarna, men kanske framför allt de riktigt långa sjukskrivningarna. Jag är mycket oroad över att det framför allt är kvinnor som har dessa problem och därmed får betala ett väldigt högt pris för hur arbetsmarknaden i dag fungerar.

Jag visade också i mitt svar just på att regeringen inte bara pratar och utreder utan faktiskt också agerar. Sedan kan man tycka olika om vad man ska göra. Att man i vanlig ordning ska sänka skatterna för att lösa alla problem utgår jag från att Henrik Westman menar, men det menar inte regeringen.

Arbetslösheten har halverats. Det är inte prat, det är fakta. Sysselsättningen växer. Det är inte prat, det är fakta. Det är också så att vi inte försöker ge sken av någon socialdemokratisk verklighet, utan vi visar på hur verkligheten faktiskt har förändrats.

Det är inte så att människor som finns i aktiva åtgärder eller utbildning gör det därför att jag vill försköna någon statistik, utan därför att de behöver få en bättre grund att stå på för att kunna gå ut i ett arbete. Utbildning och aktiva åtgärder är inte att vara i soffan, är inte att vara passiv, utan det är ett nödvändigt stöd för att kunna vända tillbaka från en sjukskrivning eller från en långvarig arbetslöshetsperiod.

Vad jag däremot vill beröra, som också Henrik Westman gjorde men på ett annat sätt, är att ansvaret för att förändra nu i hög grad ligger hos oss politiker – det är sant – i riksdag, regering, kommuner och landsting. Men det ligger också ett väldigt stort ansvar hos arbetsgivarna, näringslivet. Det nämndes av Henrik Westman som om det är företagen som tungt får betala för den dåliga arbetsmiljön. Det är sant i viss mån, men i så fall är det lika sant att företagen också har del i ansvaret för att kostnaderna för sjukskrivningarna nu växer. Grunden för det vi diskuterar är ändå arbetsmiljön, arbetsorganisationen, bristen på inflytande för inte minst kvinnor i både offentlig och privat sektor. Både näringsliv och samhälle måste våga satsa på arbetsmiljön, därför att det lönar sig för både samhället och företagen.

Sedan vet inte jag vem det är som har kejsarens obefintliga kläder på sig, men jag känner mig oskyldig i den delen.

Anf. 115 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Det var med flit som jag inte tog upp diskussionen om statistikuppgifter, för det har statsrådet diskuterat med flera av mina kolleger. Vi har ju lite olika uppfattningar om hur man tolkar vem som är i arbete och inte.

Sedan är det riktigt att det har redovisats en del åtgärder, men vad jag menar är att det är väldigt mycket tal och väldigt lite konkret. Det krävs faktiskt åtgärder meddetsamma. Det är möjligt att vi har olika uppfattningar om vad det är för åtgärder som behövs. Och visst behöver man sänka skatterna – självklart. Jag återkommer till det strax.

Vi talar inte bara. Jag ska naturligtvis denna gång, liksom förra gången, ge lite tips på vad man kan tänka sig för åtgärder. Vi tycker att det behövs konkreta åtgärder, både för att få fler människor i arbete och för att bryta utvecklingen mot ett ökat antal sjukskrivningar och förtidspensioneringar.

Jag ska ge några exempel på sådana åtgärder som skulle kunna vidtas, men det är just exempel och absolut inte någon komplett lista.

Det viktiga är emellertid att inse omfattningen av problemen och att börja åtgärda dem omedelbart. Förutom att skapa ett bättre företagsklimat – det måste löna sig att arbeta, krånglet och byråkratin måste minska och arbetsrätten moderniseras – bör vi bryta upp de offentliga monopolen.

Ohälsotalet är, som ministern sade, störst bland traditionella kommunala och landstingskommunala monopolarbetsgivare. Ökad mångfald kan också öka personalens möjligheter till trivsel och självförverkligande. Inom parentes kan sägas att ett stort antal kommuner har ända upp till fem gånger fler långtidssjukskrivna än förväntat enligt Rydhska utredningen.

Vi bör satsa på en landsomfattande vårdgaranti som kan minska sjukskrivningarna genom att ge människor vård i tid, och då kommer folk i arbete snabbare.

Försäkringskassorna bör få mer resurser och öka sin självständighet. De bör få ett tydligare ansvar för rehabiliteringen och kunna köpa specialistvård utanför landstingssektorn.

Sjukskrivningarnas medicinska träffsäkerhet måste förbättras. En åtgärd för att uppnå detta är att satsa på utbildning i försäkringsmedicin.

Det stora och ökade antalet sjukskrivningar motiverar en ökad självrisk i sjukförsäkringen, dvs. att man kanske bör införa ytterligare en karensdag.

För att motverka stress och utbrändhet i arbetslivet är det angeläget att människor får bättre möjligheter att påverka sin arbetssituation. Frågor om arbetstidens längd och förläggning måste avgöras på arbetsplatserna och inte i riksdagen.

Slutligen någonting som jag vet att ministern och jag delar, att vi tycker att småföretagarna är viktiga. De har faktiskt, enligt utredningen, lägre sjukfrånvaro men får betala fullt ut. Någon åtgärd där kanske kunde vara något.

Anf. 116 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Först måste jag säga att jag börjar bli något trött på att politiker, oftast socialdemokratiska politiker, alltid anklagas för en sak, nämligen för att prata. Jag tycker att det är en väldig fördel om politiker pratar, försöker bilda opinion, försöker peka på problem, men självfallet också agerar och använder den makt som det innebär att vara statsråd eller riksdagsledamot.

Frågeställningen om stressen och utbrändheten är av den karaktären att man också måste prata. Man måste också uppmärksamma samhällstrender och förändringar som ligger bakom det vi nu ser, tror jag, när det gäller ökade sjukskrivningar, framför allt bland kvinnor.

Jag tror inte att det är så enkelt att det är de gamla vanliga åtgärderna fler karensdagar och sänkta skatter som behövs. Då tycker jag att man inte har analyserat och sett hur samhället har förändrats under de senaste 10–15 åren.

Moderaterna kan inte presentera en analys över varför arbetsgivarna, företagen, inte har kunnat förändra sin arbetsorganisation och personalens inflytande på ett sådant sätt att personalen inte känner det utanförskap, den stress och den brist på inflytande som ju är de vanligaste orsakerna till stress och utbrändhet. Här finns det brister i både offentlig och privat verksamhet. Både i offentlighet och privat vårdverksamhet finns samma trender.

Regeringen har för sin del sagt mycket tydligt att elvapunksprogrammet är en början, att det måste till fler och genomgripande åtgärder. Många av dem måste vi vidta tillsammans med parterna. Regering och riksdag lever ju inte i ett vakuum utan är väldigt beroende av att de som har ansvaret direkt ute på varje arbetsplats – varje personalchef, varje ansvarig ute på våra tusentals arbetsplatser – också deltar i förändringsarbetet. Därför tror jag själv att det arbete som den s.k. trepartsdialogen handlar om kommer att betyda väldigt mycket om både det politiska ledarskapet, fack och arbetsgivare kan röra sig ungefär samtidigt och i samma riktning. Det är det som krävs för att på lång sikt verkligen förändra den mycket allvarliga utveckling som sker.

Elvapunksprogrammet är alltså en början, och vi måste fortsätta vid många tillfällen att både prata och komma med konkreta förslag. Nästa tillfälle blir i samband med vårpropositionen.

Anf. 117 HENRIK WESTMAN (m):

Herr talman! Jodå, jag tror nog att vi är övererens på ganska många punkter, nämligen att det särskilt är kvinnor som är utsatta och att det här inte är något enkelt problem. Jag sade just också att det var exempel på åtgärder som jag föreslog. Ministern har tagit upp några andra exempel.

Vad jag menar är att det måste till konkreta åtgärder ganska omgående, därför att det här är ett problem som verkligen har skenat och är mycket allvarligt för oss alla.

Jag ser fram emot att se vad som händer med elvapunksprogrammet. Det finns väl anledning för oss att diskutera vad som händer med det framöver.

Prot. 2001/02:57

24 januari

Svar på
interpellationer

Jag tror också på samtal, men jag tror att de måste kombineras med ganska konkreta omgående åtgärder. Det var det jag gav tips på.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2001/02:166 om service för en levande landsbygd

Anf. 118 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Åsa Torstensson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att garantera människor i hela landet grundläggande samhällsservice såsom polis och postservice, för att Posten AB ska fullfölja sitt uppdrag att ge god postservice till alla invånare, även dem på landsbygden, utan att detta ska kosta den enskilde något extra samt för att staten genom sina institutioner och myndigheter såsom domstolsväsendet och Posten m.m. tar sitt ansvar i en aktiv regionalpolitik som garanterar rättvis och decentraliserad service över hela landet.

Låt mig först säga att jag, i likhet med Åsa Torstensson, är mycket bekymrad över de ökade regionala skillnader vi kan se i Sverige, inte minst stora skillnader i befolkningsutvecklingen.

Frågorna som ställs i interpellationen är omfattande och rör dessutom flera sakområden. Jag kommer därför att endast kort beröra frågorna om Postens service, domstolsväsendet och polisens organisation. Inom regeringen är det andra ministrar som ansvarar för dessa frågor.

Tudelningen av Sverige måste hindras. Problemen för de regioner som upplever stora strukturella förändringar måste tas på allvar.

En viktig del av den regionala utvecklingspolitikens mål är en god servicenivå i alla delar av landet. Regeringen avser att skärpa och komplettera de verktyg som i dag finns för att följa och påverka tillgången till service. Bl.a. ska s.k. lokala utvecklingsprogram för kommersiell service inrättas. För att långsiktigt trygga analyser av servicetillgången permanentas den s.k. servicedatabasen. Statliga aktörer med särskild betydelse för service i gles- och landsbygd ska i samband med att de förändrar sina verksamheter i ökad utsträckning beakta möjligheter till samordning med andra servicegivare.

Vad gäller frågan om polisen har regeringen tillsatt en utredning med uppgift att göra en översyn av polisens arbetsuppgifter. Utredningen ska bl.a. se över vilka möjligheter det finns att komplettera polisens resurser och insatser i glest befolkade delar av Sverige. Utredningen lämnade ett delbetänkande den 9 november 2001 och ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 april 2002.

Den andra frågan är ställd mot bakgrund av att Posten AB tar ut en särskild avgift för den postservice som går utöver de åligganden som bolaget har beträffande den samhällsomfattande posttjänsten.

Regeringen anser att det är självklart att postservicen i landet ska upprätthållas och vara tillgänglig för alla. Post- och telestyrelsen har därför i uppdrag att tillse att Posten AB fullgör sina åligganden när det gäller tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten.

Beträffande den översyn av lantbrevbärlinjer som för närvarande genomförs av Posten AB har bolagets ledning meddelat att förändringar-

na skjuts framåt i tiden och att rutinerna kommer att ses över i samråd med Post- och telestyrelsen.

Sedan några år tillbaka pågår en omfattande reformering av domstolsväsendet. För att genomföra reformeringen krävs enligt regeringens bedömning en yttre domstolsorganisation där verksamheten vid varje domstol är av tillräcklig omfattning för att nå högt ställda krav på snabbhet och kvalitet men också på service. Samtidigt ska domstolsorganisationen möta medborgarnas berättigade krav på geografisk närhet till dömande verksamhet. Förändringsarbetet har bedrivits stegvis och med hänsyn till varje regions särskilda förutsättningar.

Statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden verka för att de regionala utvecklingspolitiska målen uppnås. Det är en mycket viktig fråga vid uppföljningen av myndigheternas arbete och i dialogen mellan regeringen och dess myndigheter att diskutera hur och under vilka förutsättningar det regionala hänsynstagandet bäst kan realiseras.

Glesbygdverket har i uppdrag att informera centrala statliga myndigheter och statliga bolag om gles- och landsbygdens behov samt redovisa i vilken utsträckning hänsyn tagits till dessa behov.

Regeringen avser att utveckla styrningen av de myndigheter vars verksamheter bidrar till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Regeringen kommer inom kort att ge myndigheter med ansvar för bl.a. närings-, utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken i uppdrag att gemensamt lämna förslag på hur verksamheterna inom dessa områden ska bidra till att målet för den nya regionala utvecklingspolitiken ska uppnås. Arbetet, som ska koordineras av NUTEK, är ett viktigt led i att stärka den regionala utvecklingen.

Anf. 119 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Messing för det långa och delvis utförliga svaret.

Ministern säger i sitt svar att frågeställningen är omfattande. Just detta, herr talman, är kärnan i själva interpellationen. Det är också kärnan i frågan om vilket angreppssätt vi ska ha för att kunna forma en politik för att uppnå en rättvis service över hela landet. Det krävs en helhetssyn och ett samlat angreppssätt på de statliga myndigheterna, de statliga bolagen och den samlade statliga politiken, om den så innehåller skattepolitik, kulturpolitik, demokratifrågor eller infrastrukturfrågor.

Den här interpellationen har tillkommit just på grund av att vi ständigt, men kanske framför allt under det senaste året, har fått höra om akutåtgärder och akututryckningar när enskilda människor har drabbats, antingen av att posten inte levereras längre på grund av att grannen har avlidit eller av att polisen inte finns när människor har behov av den. Här hänvisas det till enskilda statsråd, men som jag ser det är det statsrådet Messing som borde ha den samlade syn som krävs för att kunna stärka servicen så att den kan beröra alla människor över hela landet.

Dessutom har regeringen under hela mandatperioden gjort allt för att förmedla hur bra det går för Sverige. Visst har vi haft en högkonjunktur, men det ställer också krav på oss att se att en stor del av landet och enskilda människor inte riktigt känner igen sig i beskrivningen att det går bra för Sverige utan känner sig satta på undantag på ett orimligt sätt. Trots de välvilliga formuleringarna från statsrådet Messing drabbas en-

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

skilda människor av försämrad service och indragning av statlig samhällsservice.

Det är vällovligt att man ska skärpa och komplettera de verktyg som finns för att följa tillgången på service. Men jag vill nästan be statsrådet att förstå att Signe, 83 år, som måste betala för att få sin lantbrevbärare att åka fram till hennes brevlåda, vilket hon inte kan göra sedan grannen dog, inte är så betjänt av att ha ett system som kan följa hur servicen avvecklas. Hon ser det konkret utanför sin dörr.

Kanske är det så att dessa 20 miljoner kunde ha avsatts på ett annat sätt och tydligare hanterats för en utökad samhällsservice över hela landet.

I andra kommuner kan man se att enskilda invånare slår larm om man inte får den service man beräknar att kunna få av polismyndigheterna på grund av tomma tjänster. Det innebär att man lever i en vardag i otrygghet, utan det som många av oss andra tror är en självklar service, nämligen närhet till polisen.

Ministern redogör också för kravet att statliga aktörer i ökad utsträckning ska samordnas med andra servicegivare. Det är bra. Det låter bra. Men om nu servicen redan är nedlagd är det inte mycket bevänt med detta angreppssätt. Det krävs också ett aktivt agerande för att stimulera utvecklingen. Här måste staten ta ett övergripande och mer långtgående ansvar för den statliga verksamheten – bolag, myndigheter och verk – så att den ges ett tydligt samhällsansvar som innebär ansvar för *hela* landet.

Min följdfråga till ministern är alltså om statsrådet är beredd att utfärda och skriva in tydliga direktiv till sina statliga myndigheter, verk och bolag i syfte att finna lösningar som garanterar en grundläggande service i alla delar av landet. Det är nämligen ministern med sitt helhetsansvar för den regionala utvecklingen som måste ta det samlade ansvaret, även om det är andra ministrar som ansvarar för t.ex. post och polis.

Anf. 120 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Låt mig först göra väldigt tydligt och klart att hela regeringen har ett ansvar för hela Sverige och att all nationell politik har regionala effekter. Det vore obegripligt om inte alla ministrar inom sina ansvarsområden lärde sig att se hur de regionala effekterna ser ut. Vilken utgångspunkt skulle politiken då ha? Vad skulle man se framför sig när man fattar beslut?

Det är klart att vi måste se att Sverige ser väldigt olika ut. Vi har en tudelning från norr till söder. Vi har en tudelning inom regioner ibland. När vi kan konstatera att det har gått bra för Sverige under de senaste åren är det sant på nationell nivå. Men det betyder inte att det har gått bra överallt eller att det har gått bra för alla.

Jag delar Åsa Torstenssons bedömning att många människor som bor på en ort där antalet invånare i dag krymper, där arbetsmarknaden blir mindre och där många upplever att det offentliga Sverige drar sig tillbaka har svårt att känna igen sig i den beskrivning som vi ibland ser när man målar upp den högkonjunktur som vi har haft. Men båda verkligheterna är sanna.

I politiken måste vi lära oss att balansera mellan de båda. Det gör vi via de förslag som regeringen har lagt fram och som riksdagen har ställt sig bakom. Vi vill att vi ska ta ett gemensamt ansvar i Sveriges riksdag

för den åldersstruktur som finns i landets kommuner, oavsett var de unga bor, oavsett var de gamla bor. Vi vill att vi ska ta ett gemensamt ansvar så att det finns en fungerande kommersiell service också på de platser där marknadskrafterna inte själva hanterar situationen därför att underlaget är för litet.

I den regionalpolitiska propositionen har vi därför föreslagit extra pengar som ska fördelas både genom Konsumentverket och genom länsstyrelserna så att vi kan gå in och köpa upp kommersiell service där behovet är stort, så att den sista handlaren inte stänger, men där befolkningsunderlaget egentligen är så litet att verksamheten inte bär sig av sig själv. Vi gör det därför att vi ser att förutsättningarna skiljer sig så mycket åt mellan stad och land.

Vi har under hösten i riksdagen föreslagit en rad konkreta åtgärder för att utjämna skillnaderna och för att tydliggöra de olika förutsättningar som vi ser att människor, företag och kommuner har i vårt land. Vi har gett Posten ett tydligt uppdrag. Vi har gett Posten ytterligare pengar att upphandla olönsam postservice.

Vi har i utredningen gett polisen ett tydligt uppdrag att undersöka hur man kan bli bättre på att hantera mindre kommuner och små platser så att man är en synlig och aktiv offentlig företrädare även i glesbygden.

Vi har ställt högre krav på våra myndigheter med 24-timmarsservice, så att människor oavsett var de bor ska ha tillgång till det offentliga Sverige och till allas våra företrädare. Vi lägger både pengar och skärper lagar för att alla myndigheter ska bli bättre på att ta ett regionalt ansvar.

Vi kommer under våren att gå vidare med de intentioner som vi presenterade i den regionalpolitiska propositionen, där vi har sagt att det hittills bara är de statliga myndigheterna och verken som i sina direktiv har haft som en tydlig uppgift att också ta regional hänsyn. Vi ser i dag att resultatet av detta har varierat väldigt mycket. Och vi kan konstatera att de inte har gjort det i tillräcklig utsträckning. Därför skärper vi våra politiska verktyg just i det syftet.

Men vi nöjer oss inte med det utan vi vill också gå vidare och se vilka krav vi kan ställa på en del av våra statliga bolag att ta samma regionala hänsyn. Det arbetet återkommer vi med under våren.

Anf. 121 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det var intressant att höra statsrådet Messing göra samma bedömning som Centerpartiet vad gäller den regionala klyvningen trots högkonjunkturen. Med det svar jag fick i den andra omgången ser jag fram emot att följa Postens fortsatta neddragningar och därmed de akuta åtgärder som krävs, oftast från kommunalt håll, för att reda upp situationen för enskilda människor. Det var ett bra besked. Jag hoppas att Posten också är medveten om att statsrådet gav detta besked i dag.

Det var också intressant att höra statsrådet Messing beskriva vikten av att hela regeringen har tagit till sig kravet på en samlad regionalpolitik för att möta de regionala klyftorna. Därför kändes det lite betänkligt när jag lyssnade på en debatt lite tidigare och näringsministern gav besked om att marknaden i sig aldrig kommer att engagera sig i bredbandsutbyggnad som gäller hela landet. Det är precis det som Centerpartiet har sagt.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Men vi har också påtalat vikten av att just staten tar ansvar för det som staten ska ta ansvar för. Infrastruktur över hela landet är avgörande för om människor väljer att flytta, vågar ta steget till att bosätta sig på en ny ort eller vill stanna kvar om man är företagare eller ung företrädare. Det här kan gälla bredbandsdelen. Den är lika viktig som det finmaskiga vägnätet. Därför är det anmärkningsvärt att staten inte med Socialdemokraterna i regering har tagit ansvaret att stärka infrastrukturen just genom bredband så att alla får ta del av detta.

Men vi har också varit tydliga från Centerpartiets sida om att staten ska och kan vara ansvarig för att sprida statens uppdrag över hela landet, inte enbart det som riktar sig till den enskilda människans behov av samhällsservice utan statliga myndigheter och verk som kan utlokaliseras eller lokaliseras från början. Vi har statistik som visar att 106 nya myndigheter har bildats sedan 1993. Av dessa har 82 förlagts till Stockholm eller Stockholmsområdet. Så klart det påverkar strukturen i landet att 77 % är prioriterat till Stockholmsområdet.

Centerpartiet har återkommande kritiserat regeringen för att en stor del av den statliga verksamheten har lagts i Stockholm. Ser vi detta parallellt med den centralisering som sker inom befintliga verksamheter som finns runtomkring i vårt land, t.ex. domstolsväsendets centralisering, är det klart att vi får dubbelnegationer som snedvrider det samlade statliga ansvaret. Den statliga verksamheten skulle i stället stärka landet i dess helhet sysselsättningsmässigt, men också statusmässigt runtom i landet på grund av kringverksamheter som den drar till sig.

Min följdfråga till statsrådet Messing blir då: Är ministern beredd att vara tydlig och gå i bräsch vad gäller ansvaret för infrastruktur, bredband och utlokalisering av statlig verksamhet eller rentav lokalisering av statlig verksamhet när den skapas?

Anf. 122 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Livet kommer alltid att se olika ut i olika delar av vårt land. Det kommer aldrig att vara samma typ av utbud i t.ex. Hällefors kommun, där jag är född, eller ens i Gävle, där jag bor nu, som det är i Stockholm. Här finns ett större utbud av kulturaktiviteter, ett kommersiellt utbud av affärer, av arbetsmarknad osv. Men det betyder inte att det ska vara ett sämre liv på små orter än det är på större. Det är det som har varit utgångspunkt i den politik för regional tillväxt som vi presenterade i höstas och som riksdagen ställde sig bakom.

Vi pekade ut tre områden som regeringen menade är viktigare än andra för att ge förutsättningar både för enskilda personer och för företag att växa och utvecklas. Det ena är kommunernas ekonomi som så tätt hänger samman med vilken välfärd och vilken service kommunen kan erbjuda sina invånare.

Det andra är infrastrukturen, som Åsa Torstensson också tog upp. Med den beskriver vi inte bara satsningar på högre bärighet på vägar, nya dragningar för godstrafiken eller nya dragningar för järnväg. Vi skriver också om behovet av den moderna infrastrukturen, såsom bredband och IT-satsningen.

Den tredje delen är utbildningens viktiga roll. Här ser vi att de regionala högskolor som finns runtom i landet har skapat förutsättningar för tillväxt, har lockat till sig nya verksamheter. De har betytt mycket både

för den region där högskolorna har vuxit upp och naturligtvis också för enskilda personer. Det är ett lyckat sätt att bedriva statlig politik.

På samma sätt har vi drivit den inriktningen när vi t.ex. har startat polihögskolor i Umeå och i Växjö.

Jag tycker att det är naturligt när vi bildar nya myndigheter och verksamheter att vi alltid ska beakta vilka regionala förutsättningar det finns för att placera dem på olika platser.

Jag kan, precis som Åsa Torstensson, vara kritisk mot att vi emellanåt är alldeles för snälla med att följa de förslag som utredarna ofta lägger fram om var de nya myndigheterna ska placeras. I de flesta fallen föreslår utredarna att de ska placeras runt de stora städerna – allra oftast runt Stockholm. Där skulle nog ibland både regeringen och riksdagen ha mera ork att kritiskt granska om skälen är så starka som utredarna ibland låtsas om.

Anf. 123 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag är nöjd att statsrådet Messing så tydligt markerar att det inte ska se likadant ut över hela landet. Detta bygger på den lokala strukturen och de lokala erfarenheterna. Det är inte ofta vi får höra något sådant från ett socialdemokratiskt statsråd. Jag tackar för den ståndpunkten.

Jag tackar statsrådet för att man härnäst ska visa en tydlig inriktning och inte bara utöva ett beaktande av att statliga myndigheter kan och ska placeras ut över hela landet. Jag ser fram emot detta, och jag kommer att följa frågan och antagligen även återkomma i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2001/02:153 om Vänersjöfartens framtid

Anf. 124 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ingemar Vänerlöv har frågat mig om vilka åtgärder på såväl kort som längre sikt jag avser att vidta för att säkra Vänersjöfartens framtid. Frågan är ställd mot bakgrund av att Vänersjöfarten tappat marknadsandelar i förhållande till andra transportslag.

Vänersjöfartens totala godsvolym har långsamt sjunkit sedan mitten av 1980-talet med undantag för de två senaste åren. Orsakerna till minskningen är flera. Förändringar i industristrukturen, ändrade krav från företagen när det gäller logistiklösningar, minskad oljekonsumtion och skillnader mellan transportslagen när det gäller terminalkostnader har haft betydelse.

Det transportpolitiska beslutet 1998 innebar att järnvägen de senaste åren fått reducerade banavgifter när det gäller godstrafiken. Detta har enligt Ingemar Vänerlöv inneburit en snedvridning av konkurrensen till Vänersjöfartens nackdel.

Jag har i tidigare frågesvar till Ingemar Vänerlöv framhållit att det är godstransportörerna som bestämmer transportsätt. Ur deras synvinkel är det positivt att det finns flera olika konkurrenskraftiga transportalternativ att välja mellan i Vänerregionen. Regeringen arbetar för att det ska råda

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

likvärdiga konkurrensförutsättningar mellan olika trafikslag, vilket är en av grundstenarna i det transportpolitiska beslutet från 1998. Konkurrensneutralitet innebär inte nödvändigtvis att avgifterna ska vara lika för olika transportlösningar.

Rättvis konkurrens uppnås om skatter och avgifter för alla transporter speglar de samhällsekonomiska marginalkostnader som transporterna ger upphov till. I de samhällsekonomiska marginalkostnaderna ingår normalt kostnader för slitage på infrastrukturen, miljöpåverkan, olyckor och trängsel. Banverket strävar efter en marginalkostnadsprissättning.

Marginalkostnadsprissättningen ställer inget krav på att de finansiella kostnaderna för att ha en fungerande infrastruktur ska täckas. Ett sådant krav ställs dock på Sjöfartsverket. Sjöfartens miljökostnader till följd av utsläpp av luftföroreningar är emellertid betydande. Om sjöfartens miljökostnader prissattes i enlighet med marginalkostnadsprincipen är det möjligt att farledsavgifterna skulle täcka Sjöfartsverkets samlade kostnader. Det kan vara så att sjöfarten i dag faktiskt inte betalar sina kostnader. Sjöfartsverket och SIKa analyserar för närvarande denna fråga vidare. Mot denna bakgrund är det för tidigt att i dag säga att Vänersjöfarten tappat i konkurrensförmåga i förhållande till andra trafikslag på grund av skillnader i avgiftssystem. Den pågående utredningen får visa hur det förhåller sig med den saken.

När det gäller de statliga farledsavgifterna är det viktigt att komma ihåg att inrikestrafiken mellan Vänerhamnarna och Göteborgsregionen är befriad från sådana avgifter. Avgiftsbefrielsen tillkom på grund av transporternas regionalpolitiska betydelse. Även när det gäller en utrikes-transport kostar det lika mycket i farledsavgift oavsett om den börjar i Karlstad eller i Göteborg.

När det gäller lotsavgifterna har under en lång följd av år kostnadstäckningsgraden för lotsningsverksamheten varit under 40 %. Sjöfartsverket ansåg det därför nödvändigt att fr.o.m. den 1 juli 2000 höja lotsavgifterna och införa en tidsbaserad lotstaxa. Detta gjordes för att förbättra överensstämmelsen mellan tillhandahållen service och debiterad lotsningsavgift. Det nya systemet innebar markant höjda avgifter för viss trafik som t.ex. Vänertrafiken. För att lindra konsekvenserna av det nya systemet utgick en generell rabatt på 30 % på lotsavgiften för all Vänertrafik genom Trollhätte kanals trafikområde.

Den 1 juli 2001 höjde Sjöfartsverket lotsavgifterna i hela landet med ca 15 %. Vänertrafiken var den enda som inte fick höjda lotsavgifter, eftersom man i stället ökade Vänersjöfartens rabatt. Under 2002 kommer Sjöfartsverket att ytterligare höja lotsavgifterna med 30 % i hela landet. Enligt vad jag erfarit från Sjöfartsverket kommer Vänertrafiken inte heller denna gång att drabbas av höjningen.

Avslutningsvis vill jag stryka under det jag sagt i tidigare frågesvar i samma ämne, nämligen att regeringen följer Vänertrafikens utveckling för att försäkra sig om att det även i framtiden kommer att finnas infrastrukturella förutsättningar att bedriva handelssjöfart på Vänern. Den redovisning jag har lämnat visar att regeringen vidtagit åtgärder för att göra Vänersjöfarten mer konkurrenskraftig. Regeringen är för närvarande inte beredd att vidta ytterligare åtgärder.

Många av de ytterligare åtgärder som kan vidtas för att bidra till en positiv framtid för Vänersjöfarten är annat än statliga åtgärder. Vänerrå-

dets uppgift är att ta initiativ till åtgärder som stärker Vänerregionen och verksamheter med anknytning till Vänerregionen.

Jag vill därför än en gång hänvisa till det arbete Vänerrådet bedriver.

Anf. 125 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka näringsministern för svaret på interpellationen, även om det var magrare än vad jag hade förväntat mig.

I interpellationen efterfrågades vilka åtgärder på såväl kort som längre sikt näringsministern ämnar vidta för att säkra Vänersjöfartens framtid. Anledningen är att Vänersjöfartens totala godsvolym sedan mitten av 1980-talet stadigt har sjunkit. Här måste jag upplysa ministern om att han hade fel när han i sitt svar påstod att godsvolymer de senaste två åren ej sjunkit. Enligt Vänerrådet fortsätter minskningen. Förra året nåddes ett nytt bottenvärde på 2,6 miljoner ton.

Av näringsministerns tidigare frågesvar samt dagens interpellations-svar kan jag konstatera att ministern uppvisar en något motsägelsefull hållning inför Vänertrafikens problem. Å ena sidan försäkrar ministern gång på gång – så även i dag – att regeringen är intresserad av att Vänersjöfarten ska ha en framtid. Han säger sig arbeta för likvärdiga konkurrensförutsättningar mellan olika transportslag och hyllar principen om samhällsekonomisk marginalkostnad när det gäller rättvis konkurrens. Å andra sidan är han väl medveten om Vänertrafikens akuta problem. Men han låter dem bero, trots att satsningar på denna sjöfart i högsta grad ligger i linje med ett samhällsekonomiskt marginalkostnadstänkande.

I likhet med näringsministern konstaterar Godstransportdelegationen att om samtliga avgifter för infrastrukturen anpassas till samhällsekonomisk marginalkostnad bör effektiva godstransportsystem kunna utvecklas på marknadens villkor. Men, så är det definitivt inte i dag. Det är, dessvärre, med regeringens goda minne.

De transportpolitiska beslut som fattades 1998 syftade bl.a. till att ge järnvägen goda utvecklingsmöjligheter. Ett nytt banavgiftssystem resulterade då i att banavgifterna sattes under marginalkostnadsnivån, vilket innebar en stor konkurrensfördel för järnvägen. Detta kompenserades Vänersjöfarten ej för, vilket omgående fick negativa effekter för den samma.

Näringsministern säger att regeringen arbetar för att det ska råda likvärdiga konkurrensförutsättningar mellan olika trafikslag, vilket ska vara en grundsten i det transportpolitiska beslutet. Hur får ministern detta att gå ihop med det faktum att det transportpolitiska beslutet fick till följd att järnvägens banavgifter – som jag sade tidigare – sattes under marginalkostnadsnivån, vilket snedvred konkurrensen?

Jag håller med ministern om att det är positivt ur godstransportörens synvinkel om det finns flera konkurrenskraftiga transportalternativ att välja mellan i Vänerregionen. Vänertrafiken har dock i dag stora svårigheter att klara konkurrensen från den subventionerade järnvägen, vilket är en dold fara när det gäller transportkostnader.

Har ministern funderat över att uteblivna åtgärder för att vända Vänersjöfartens negativa trend kan få sjöfarten att gå i kvav? Då skulle transportkostnaden i Vänerområdet omgående stiga, eftersom det då för järnvägen finns utrymme att höja priserna och ändå kunna konkurrera

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

med lastbilstrafiken, vilken då blir enda konkurrent. Ett sådant scenario gynnar knappast näringslivet.

Näringsministern betonar ofta betydelsen av den samhällsekonomiska marginalkostnaden när det gäller godstransporter, och där håller jag med. Har ministern tagit del av SSPA:s – f.d. Statens skeppsprovvningsanstalt – rapport om samhällsekonomisk marginalkostnad för Vänersjöfartens externa kostnader, som utsläpp till luft, olyckor, slitage, buller, trängsel och intrång? SSPA har jämfört transport av 3 000 ton gods mellan Göteborg och Karlstad för tre olika transportslag: vägtrafik med lastbil, järnvägstrafik med dels oljekondenselektricitet, dels genomsnittselektricitet samt sjöfart. Rapporten visar att sjöfarten har den minsta samhällsekonomiska marginalkostnaden.

Mot bakgrund av vad jag hittills anfört är det förvånande att ministern inte är beredd att göra något för att räta upp Vänertrafiken. Åtgärderna hittills är uppenbarligen ej tillräckliga. Är näringsministern över huvud taget bekymrad över Vänersjöfartens negativa utveckling?

Anf. 126 PER-SAMUEL NISSER (m):

Herr talman! Jag vill först säga till näringsministern att jag är oroad för Vänersjöfartens framtid. Vänersjöfarten har en mycket stor betydelse för hela regionen runt Vänern, inte minst för det län jag kommer från, Värmland. Det gäller transporter från skogsindustri och verkstadsindustri. För några företag, t.ex. Metso Valmet, är det helt avgörande för att man ska kunna leverera sina stora cylindrar till pappersmaskiner. De är så stora att de inte går att transportera på annat sätt än sjövägen.

Det är risk att företag som Metso Valmet i Karlstad, Casco i Kristinehamn och Stora Enso i Billerud flyttar delar av sin verksamhet, eller i värsta fall hela sin produktion, om Vänersjöfarten inte kan överleva. Dessa företag har ofta sitt ägande, och tyvärr även sina styrelser, i andra länder. När de gör sina framtidsbedömningar vad gäller investeringar får det inte vara någon osäkerhet i de här frågorna – då kanske investeringen hamnar någon annanstans.

För att rädda Vänersjöfarten har kommunerna runt Vänern ett stort ansvar inom Vänerhamn, bl.a. för kostnaderna vid hamnarna. Det gäller också andra avgifter eller kostnader i samband med trafik på Vänern.

Jag tror att det krävs mer för att långsiktigt ge Vänersjöfarten framtidsmöjligheter. Jag tror att det är mycket viktigt att ministern ger de här positiva signalerna för framtiden. Jag vill fråga om näringsministern delar min oro och vilken framtid näringsministern vill se för Vänersjöfarten.

Anf. 127 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig först konstatera att hamnarnas roll i transportkedjan har blivit allt viktigare i takt med att systemtrafik och dörr-till-dörr-koncept utvecklas. Hamnen blir alltmer en del i ett större system som omfattar hela kedjan från produktion till slutförsäljning till kund, och flera transportslag är inblandade i denna kedja. Genom företagens strävanden att minska ledtider och begränsa eller ta bort lagerhållning ökar kraven på effektivitet i varje del av systemet. Hamnar och terminaler har här nyckelroller.

Vänerlöv nämner att investeringar i hamnverksamheten i Vänerbör koncentreras till några moderna godsterminaler med bra infrastruktur för såväl båt som lastbil och järnväg. Staten är inte, som alla vet, hamnägare i området, och uppmaningen bör därför riktas till hamnägarna i stället.

Hamnavgifterna är det enda som rör Vänersjöfarten som Vänerlöv inte nämner i sin interpellation. Hamnarnas avgifter har en mycket stor betydelse för sjöfartens konkurrenssituation i förhållande till landbaserad trafik. Hamnkostnaderna är betydande för Vänersjöfarten. Dessutom är sjöfartens terminalkostnader här väsentligt större än järnvägens.

Beträffande kommunernas avgiftssättning gäller i princip följande. Kommunerna får enligt kommunallagen ta ut avgifter för sina tjänster. Kommunerna får dock inte ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaden som svarar mot tjänsten, dvs. självkostnaden. Däremot är det inget som hindrar en kommun från att ta ut avgifter som är lägre än självkostnaden.

Vad är då min poäng i detta? Jo, tala med kommunerna! Tala med dem om frågan om hamnavgifterna.

Vänerlöv anser att akuta åtgärder krävs för att rädda Vänersjöfarten och anför att Vänerrådet har föreslagit ett statligt stöd på 20 kr per ton för sjögods på Vänerbör till dess att mer långsiktiga åtgärder har vridit konkurrenssituationen rätt. Det kan noteras att det anslag som staten årligen bidrar med via Sjöfartsverket, ca 63 miljoner kronor som avser kostnaden för drift och underhåll av kanalen samt ersättning till Vänerbör seglationsstyrelse, motsvarar – utslaget på antalet transporterade ton – ett statligt bidrag på ca 20 kr per ton för Vänerbör.

Ett statligt stöd är dessutom inte helt invändningsfritt med tanke på de olika statsrättsregler vi har osv. Jag kan dock konstatera att vi nu, via budgeten, genom Sjöfartsverket, lägger 63 miljoner kronor för att denna sjöfart ska vara möjlig.

Anf. 128 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! Jag håller med näringsministern om att kommunerna har en viktig roll när det gäller hamnavgifterna. Men mot bakgrund av att näringsministern gång på gång har förkunnat att regeringen är intresserad av att Vänertrafiken ska ha en framtid kan man vänta sig mer av näringsministern än beskedet att han inte är beredd att vidta några åtgärder. Det känns på något vis som att en näringsminister ändå har det yttersta ansvaret för att den här sjöfarten ska kunna fungera.

Herr talman! Ett medelstort fartyg i Vänertrafik på 2 500 ton betalar i dag, enligt en undersökning som Vänerrådet låtit göra, 59 400 kr i infrastrukturavgifter för ett anlöp till Lidköpings hamn, medan samma fartyg betalar endast 10 600 kr för sträckan Rotterdam–Duisburg.

När Vänerrådet under hösten gjorde studiebesök i Tyskland, Nederländerna och Belgien kunde rådet konstatera att ökningen för inlandssjöfarten är mellan 15 och 20 % per år, beroende på en mycket medveten satsning från respektive lands regering. För Vänersjöfarten råder motsatta förhållanden, tyvärr.

Vänerbör är ingen havsvik! Inlandssjöfarten i Sverige, dit trafiken på Vänerbör och Mälaren räknas, konkurrerar inte med annan sjöfart utan med landtransportsystemet. Sverige och Finland är de enda länder i EU som har som princip att inlandssjöfarten ska betala sina egna infrastruktur-

kostnader. Det leder till ett besvärligt läge för Vänersjöfarten, eftersom man konkurrerar med väg och järnväg, som inte har dessa kostnader.

Det förhållandet rimmar illa med intentionerna i EU:s vitbok om transportpolitiken inför år 2010, i vilken slås fast att full kostnadsneutralitet på sikt ska råda mellan de olika transportslagen. Hur ser näringsministern på det?

Vänersjöfarten är en överlevnadsfråga för näringslivet i Vänerområdet. På sikt måste därför åtgärder vidtas så att konkurrensneutralitet med landburna transporter blir verklighet, något som sker nere i Europa. Är ministern för en sådan utveckling?

Slutligen: Eftersom Vänersjöfartens läge är akut nu måste det också till ett temporärt ekonomiskt stöd för allt sjögods som är utsatt för konkurrens av landburna transportmedel, så att Vänersjöfarten ska kunna överleva till dess att vi får ett system liknande det på kontinenten, där de inre vattenvägarna finansieras på samma sätt som vägar och järnvägar.

Vänerrådet, vars arbete ministern ofta hänvisar till i sina svar till mig, har beräknat att ett sådant tillfälligt stöd bör vara 20 kr per ton och sträcka sig över ett par år. Är ministern beredd att allvarligt pröva det här förslaget från Vänerrådet?

Jag läste någonstans att bidraget till transporter på Vänern är 15 kr per ton, under det att det är tre gånger högre på Mälaren och fyra gånger högre för transporter till Norrlandshamnar.

Anf. 129 PER-SAMUEL NISSER (m):

Herr talman! Näringsministern tog upp kommunerna och Vänerhamns ansvar. Det är bara att hålla med. Det är oerhört viktigt att man arbetar mer med de möjligheterna. Det kan vi inte påverka här, men vi försöker påverka också vad gäller den delen på olika sätt.

Jag är övertygad om att näringsministern kan göra saker. Jag undrar om näringsministern inte kan eller inte vill göra något mer från sin horisont.

Det är som Ingemar Vänerlöv nämnde. Värnersjöfarten har tappat 15 % av volymen de senaste åren. I EU är förhållandet det motsatta; den inre sjöfarten har ökat med 15–20 %. Det exempel som Ingemar Vänerlöv tog upp tror jag är värt att ta upp igen. Han gjorde en jämförelse. Ett fartyg som går från Göteborg och upp i Vänern, till t.ex. Lidköping, har infrastrukturkostnader på ca 60 000. För motsvarande resa nere i Europa är kostnaderna ca 10 000. Man måste väl ändå titta mer på vad som går att göra här?

Argumenten för sjöfart är många. Det är låga energiinsatser per tonkilometer. Vad gäller säkerhetsfrågorna är det väldigt få som skadas eller dödas inom sjöfarten. Man kan på ett fartyg av den storlek som finns i Vänern köra samma last som 100–130 lastbilar. Det är också värt att notera.

Lika viktigt är det jag tog upp i mitt första anförande: sjöfartens betydelse för regionen vad det gäller arbetsplatser och tillväxt. Det är jag oroad för.

Titta mer på de olika avgifterna. Vad gäller hamnavgifterna är det kommunerna runt Vänern som får jobba mycket hårdare.

Jag vill ta upp en sak till: det fackliga monopolet. Det är fördyrande för redare, varvsägare och hamnverksamhet att man inte på ett rationellt sätt kan använda den utrustning som finns för lossning och lastning vid fartygen. Monopolet måste upphöra och konkurrens skapas inom stuveriverksamheten.

Jag vill avslutningsvis fråga näringsministern om han tänker arbeta för Vänersjöfarten utifrån de frågor jag har tagit upp. Det gäller avgifter, satsningar på infrastruktur och stuverimonopolet.

Anf. 130 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Också jag vill vända mig till näringsministern. Jag vet inte riktigt vad som har sagts, för jag har suttit i ett möte. Men så mycket förstår jag att ni har diskuterat att Vänersjöfarten är i kris, och det vill jag verkligen instämma i.

Jag, som kommer från Värmland och från Karlstad, lever också väldigt nära detta. Vi känner en väldigt stor besvikelse. Förhoppningarna grusades ordentligt när regeringen gick i rakt motsatt riktning i förhållande till Bengt K Å Johanssons förslag om att bl.a. halvera lotsavgifterna. I stället blev de dubblade.

Även regeringens andra förslag om att gynna järnvägstransporterna med flera miljoner årligen har bidragit till att framtidsutsikterna för Vänersjöfarten är väldigt dåliga.

Ett av problemen i dag är att sjöfarten inte betraktas som en naturlig del i transportsystemet och att handelssjöfarten är avgiftsfinansierad. Det beklagar vi verkligen.

Trots alla framstötter om en konkurrensneutralitet mellan transportslagen, där hänsyn tas till alla faktorer, har det inte skett några förbättringar. Det vi har sett de senaste åren är utredningar och rådsgrupper, som man tillsatt för att stärka Vänerregionen.

Jag vill fråga hur det blir nu. Inser näringsministern att det brinner i knutarna? Kan näringsministern tänka sig att göra en brandkårsutryckning och anamma Vänerrådets förslag om att initialt ge ett statligt stöd på 20 kr per ton för sjögods, för att Vänersjöfarten inte ska gå under?

Anf. 131 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag vill göra konstaterandet att staten har lagt 5 miljoner på tre år på Vänersjöfarten. Vi har givit stora rabatter på lotsavgifterna. Vi lägger ned 63 miljoner kronor i anslag på kanalen och på seglationsstyrelsen. I år lägger vi ytterligare 30 miljoner på upprustning. Det innebär att vi faktiskt lägger ned mycket pengar.

Det som är avgörande för om det ska lyckas eller inte är hamnavgifterna. Det spelar ingen roll om jag ger mer rabatt på lotsavgifterna. Det kommer i alla fall att vara för dyrt. Ni måste i alla fall göra något med hamnavgifterna.

Låt mig säga det här och nu: Om ni tar bort hamnavgifterna i Vänersjöfarten är jag beredd att föra en diskussion om ytterligare rabatter på lotsavgifterna. Men gå först hem och gör er hemläxa och ta bort hamnavgifterna. Det är rimligt.

Ni talar om att denna sjöfart är så viktig för kommunerna. Man kan inte säga, menar jag, att vi ska höja banavgifterna bara därför att denna sjöfart ska bli mer lönsam. Jag vill verkligen vädja till er moderater när det gäller detta. Jag brukar förvänta mig att ni förstår det. Det är trots allt aktörerna – marknaden – som avgör när det gäller transportslagen. Det var själva poängen med transportbeslutet. De väljer nu tågtrafiken därför att den är effektiv och billigare.

Det är klart att båttrafiken har en väldigt stor betydelse, men om vi ska lyckas med detta måste man ta bort hamnavgifterna. Då är jag självklart beredd att föra en diskussion om att öka rabatterna på lotsavgifterna ytterligare.

Även om jag skulle ta bort lotsavgifterna skulle det inte räcka. Det finns ingen möjlighet för oss att stödja denna sjöfart ytterligare. Jag tror inte heller att jag skulle klara det med tanke på de regler vi har.

Gör hemläxan och ta bort hamnavgifterna, och återkom sedan till mig.

Anf. 132 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! Näringsministern återkommer ofta till att tåg är billigare. Det är inte så konstigt, eftersom banavgifterna sattes under marginalkostnadsnivån i det transportpolitiska beslutet. Jag antar att det var en god tanke att genom ett sådant beslut göra järnvägen konkurrenskraftig och föra över gods från landsväg till järnväg. Men i och med att man hamnade under marginalkostnadsnivån tog järnvägen gods från sjön också, vilket inte var så lyckat.

Som jag sade förut visar utredningar att sjötrafiken är det transportslag som är bäst samhällsekonomiskt. Det är någonting som näringsministern också är inne på.

Ministern sade tidigare att regeringen arbetar för att det ska råda likvärdiga konkurrenförutsättningar mellan olika trafikslag. Jag har svårt att se hur det går ihop med det faktum att banavgifterna för järnvägen ligger under marginalkostnadsnivån.

Finns det, om näringsministern kommer fram till och blir övertygad om att sjötrafik samhällsekonomiskt är det bästa transportsättet, anledning att lite snabbare se till att Vänersjöfarten blir livskraftigare?

Jag fick inget svar när det gäller vad som sker i EU. Man för över gods från land till sjön. Den frågan skulle jag också vilja ha ett svar på. I EU har man faktiskt som intention att det ska råda full kostnadsneutralitet, som jag tidigare sade, mellan olika transportslag år 2010. Det gör det inte i Sverige för närvarande.

Anf. 133 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Vi värmlänningar känner att Vänersjöfarten har blivit styvmoderligt behandlad. Det gäller inte bara Vänersjöfarten, utan även möjligheterna att förbättra vägstandarden i länet. Numera upplever vi att vägstandarden i Värmland är som Vänerns vatten när det blåser 15 sekundmeter.

Näringsministern säger att marknaden styr och att järnvägen är både effektivare och billigare. Visst är den billigare, men det är även lägre standard vad gäller järnvägstransporterna mellan Karlstad och Göteborg. Det är kanske okej vad gäller godstrafiken, men det är inte okej då det gäller persontransporterna.

Sedan säger näringsministern att vi ska gå hem och göra vår hemläxa. Vi ska ta bort hamnavgifterna. Då kanske vi kan komma överens om det. Jag arbetar tillsammans med övriga och ser till att vi får bort hamnavgifterna. Är det då, näringsministern, ett löfte eller en målsättning att vi också ska få hjälp med att göra sjötransporten konkurrensneutral i förhållande till järnvägen? Ska jag ta detta som ett löfte?

Anf. 134 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Vänerlöv påpekar att man nere i Europa satsar på att flytta gods från vägarna till kanaler och floder – men med regeringens politik är utvecklingen den motsatta i Sverige. Vänerlöv ger en felaktig bild, vill jag påstå, av den europeiska politiken.

Den europeiska politiken går ut på att föra över transporter från väg till de mer miljövänliga transportslagen sjöfart och järnväg. Som jag sade tidigare kan det då knappast bli aktuellt att höja banavgiften över marginalkostnaden för att rädda Vänersjöfarten. Det skulle troligen innebära mer gods på vägen.

I Sveriges anslutningsfördrag med EU anges bl.a. Trollhätte kanal, Göta älv och Väneren som inre vattenvägar. Dessa farleder är inre vattenvägar i den meningen att de går inne i landet. De går dock inte att jämföra med de kontinentala inre vattenvägar, eftersom de inte har förbindelse med andra länders inre vattenvägar. De svenska inre vattenvägar trafikeras med undantag för viss lokal passagerartrafik av havsgående fartyg. Det skiljer. Vi kan alltså inte använda samma argument och bedöma på samma sätt.

Herr talman! Till sist kan jag säga att om ni tar bort hamnavgiften är jag beredd – och det är ett löfte – att föra en diskussion om att ge mer rabatt på lotsavgifterna. Det är jag beredd att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellationerna 2001/02:163 och 164 om arbetslöshet

Anf. 135 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Lena Ek har frågat vilka ytterligare åtgärder finansministern avser vidta för att uppnå de uppsatta målen i statsbudgeten inom de befintliga ramarna.

Margareta Andersson har frågat mig:

1. På vilket sätt avser ministern att förändra arbetsmarknadsprogrammen för att klara de kraftigt minskade ekonomiska ramarna?
2. Avser ministern att vidta några åtgärder för att möjliggöra en mer decentraliserad styrning av Arbetsmarknadsverket?

3. Hur avser ministern att finansiera fortsättningen av perioden om ingen förbättring av konjunkturläget inträffar?

Interpellationerna har arbetsmarknadsläget som utgångspunkt och berör AMS planering av programmen samt de ekonomiska ramarna för arbetsmarknadspolitiken. Interpellationerna hör ihop, och jag vill därför ge ett gemensamt svar. Ansvarsfördelningen i regeringen gör att det därför är jag som även ska besvara interpellationen från Lena Ek.

Arbetslinjen är den klassiska grunden för socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik. Den är också ett uttryck för grundläggande politiska värderingar.

Regeringen har i en rad sammanhang uttalat att den mycket noggrant följer utvecklingen på arbetsmarknaden och vid behov inte tvekar att sätta in ytterligare åtgärder för att öka sysselsättningen och hävda arbetslinjen.

Tack vare den mödosamma men också lyckosamma ekonomiska politiken som bedrivits under den socialdemokratiska mandatperioden så är de offentliga finanserna starka. Sverige står väl rustat för att möta konjunkturavmattningen. Åtgärderna för att hantera effekterna av det försämrade arbetsmarknadsläget kan präglas av aktiva insatser i stället för besparingar och budgetnedskärningar.

Jag vill här nämna några viktiga åtgärder som får genomslag i år. Maxtaxan inom barnomsorgen och skattesänkningar, satsningen på skolan liksom omfattande åtgärder inom regional- och transportpolitiken.

Vid den socialdemokratiska partikongressen i november aviserades också åtgärder för att underlätta för kommunerna att bl.a. tidigarelägga rekrytering av personal genom ökade statsbidrag på drygt 2 miljarder kronor.

Regeringen har nyligen utökat anslagskrediten med 654 miljoner kronor för de arbetsmarknadspolitiska programmen, vilket skapar ett resursutrymme som vid behov kan tas i anspråk för att uppfylla regeringens mål för arbetsmarknadspolitiken. Resursutrymmet för arbetsmarknadspolitiska program 2002 är därmed i nivå med resursåtgången 2001.

Jag vill inte kommentera frågan kring AMS planering av de arbetsmarknadspolitiska programmen. AMS ansvarar för genomförandet av arbetsmarknadspolitiken. Jag förutsätter att planeringen utgår från en konjunkturbedömning och har en inriktning så att insatserna på bästa sätt kan bidra till att uppnå målen för arbetsmarknadspolitiken.

Som jag tidigare nämnt här i kammaren har AMS fått ett uppdrag att etablera en operativ grupp för att möta större varsel. Gruppen ska se till att berörda arbetsförmedlingar har nödvändig bemanning, kompetens och resurser. Den ska också se till att insatserna samverkar väl med närings-, regional- och utbildningspolitiska insatser för att få till stånd en tillväxt av nya arbetstillfällen på drabbade orter, som t.ex. Gislaved.

För att effektivisera arbetsmarknadspolitiken har Arbetsmarknadsverkets organisation ändrats. Syftet är att få den mer sammanhållen och förtydliga AMS roll som chefsmyndighet. I samband med detta har det regionala inflytandet via bl.a. länsarbetsnämnderna slagits fast. Några ytterligare åtgärder för att möjliggöra en mer decentraliserad styrning anser jag därför för närvarande inte vara nödvändiga.

Utöver detta finns en beredskap för att snabbt sätta in ytterligare åtgärder om det skulle visa sig vara nödvändigt. Vilka dessa åtgärder blir återkommer jag i så fall till.

Som det angavs i regeringsförklaringen i höstas är kampen mot arbetslösheten den allt annat överskuggande uppgiften för varje socialdemokratisk regering. Även om arbetsmarknadsläget försämrats och arbetslösheten ännu är oacceptabelt hög kan jag ändå till sist konstatera att politiken under de två senaste mandatperioderna i detta avseende varit mycket framgångsrik.

Förste vice talmannen konstaterade att Lena Ek, som framställt interpellation nr 163, ej var närvarande i kammaren.

Anf. 136 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Konvensansen bjuder att man tackar för svaret. Därför tackar jag näringsministern för det. Innehållet är jag tyvärr inte nöjd med. Jag känner att näringsministern inte har svarat på de frågor som jag har ställt. Däremot har han svarat på en del frågor som jag inte har ställt.

Den enda fråga som har blivit besvarad är frågan om decentralisering av AMS verksamhet via länsarbetsnämnderna. Jag har uppfattningen att man i stort sett har avlövast länsarbetsnämnderna deras funktion. De är någon form av rådgivande organisation till Arbetsmarknadsstyrelsen, men det är i Stockholm som besluten fattas.

För mig är det också en fullkomlig nyhet att regeringen numera tycks inkludera maxtaxan och satsningen på skolan i de arbetsmarknadspolitiska programmen. Möjligen sprider denna något vida definition av arbetsmarknadspolitik ett förklarande ljus över Regeringskansliets expansion de senaste åren.

Jag håller fast vid att jag gärna skulle vilja ha ett besked från arbetsmarknadsministern om vad som kommer att hända på arbetsmarknaden om inte konjunkturen vänder. Visserligen ser det kanske något mindre mörkt ut än vad det gjorde när interpellationerna skrevs, men det finns i alla fall inte några säkra besked om att konjunkturen verkligen har vänt och att arbetslösheten inte kommer att stiga.

Jag ser vad som händer i mitt eget län. Där är man i dag orolig på många ställen. Det gäller inte bara Gislaved. Det gäller Vaggeryd, och det är mindre nedläggningar på många fler orter.

När det gäller decentraliseringen tror jag alltså att det är viktigt att man kan besluta om saker och ting på de orter som är drabbade, för det finns bättre kunskaper där än i Stockholm om olika förhållanden som råder.

Finansieringen har både Lena Ek och jag varit intresserade av. Såvitt jag förstår är näringsministern ansvarig för att budgettaket för arbetsmarknadsfrågorna hålls och att man inte spräcker taket. Att låna pengar anser jag vara ett sätt att höja budgettaket. Det får man alltså inte göra.

Under alla omständigheter måste pengarna betalas tillbaka. Det har inte varit särskilt glada tongångar när länsarbetsnämnderna har drabbats av sådana åtgärder tidigare år.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 137 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Är maxtaxan ett arbetsmarknadspolitiskt program? Är satsningar på skolan ett arbetsmarknadspolitiskt program? Självklart inte.

Vad jag sade var att maxtaxan har stor betydelse för sysselsättningen.

Det blir billigare för barnfamiljerna att ha sina barn på förskolan. Det innebär att de får mer pengar över. Det är alltså mer lönsamt att söka sig till arbetsmarknaden och få ett jobb. Det har stor betydelse.

Skolan och de satsningar som görs inom den offentliga sektorn har väldigt stor betydelse för sysselsättningen. Vi lägger 5 miljarder mer på skolan. Det är klart att det har stor betydelse för sysselsättningen. På sikt har det stor betydelse för barnen, men det har stor betydelse för sysselsättningen.

Det är gammal klassisk arbetsmarknadspolitik.

För bara två veckor sedan redovisade jag ett svar kring detta. Det jag då sade var att regeringen gör kontinuerliga bedömningar kring arbetsmarknadsläget baserade på data från bl.a. Konjunkturinstitutet, Statistiska Centralbyrån och AMS. Samtidigt görs självklart också bedömningar kring vilka utgiftsmässiga konsekvenser detta får inom olika utgiftsområden.

Regeringens bedömningar och förslag till budget lämnas sedan regelmässigt till riksdagen i samband med den ekonomiska vårpropositionen och budgetpropositionen.

Självklart håller vi våra tak. Vi har hittills hållit budgettaken.

AMS gör ju sina bedömningar med utgångspunkt i konjunkturen. De bedömer då var man ska satsa på mer konjunkturberoende program, och var man ska satsa på det ena eller andra. Man lägger ut det lite olika i tiden.

Hittills har vi inte under min tid spräckt någon budget på AMS. Å ena sidan säger interpellanten att har ni budget kommer ni att klara detta. Å andra sidan säger interpellanten att de får lämna tillbaka pengarna.

Ja, det är klart att de får. Man får pengar för den verksamhet man har. Använder man inte de pengarna går de självklart tillbaka. Det vore väl konstigt annars.

Vi har en oerhört decentraliserad arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadspolitiken verkställs på länsarbetsnämnderna men framför allt på arbetsförmedlingarna, där vi har nämnder och där man för en diskussion och försöker skapa och implementera arbetsmarknadspolitiken med utgångspunkt i de lokala förutsättningarna. Det är där själva arbetsmarknadspolitiken får sin verklighet.

Anf. 138 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tror att vi har uppfattat saker och ting lite olika.

Om man utnyttjar en anslagskredit på 654 miljoner måste man sedan under kommande budgetår betala tillbaka den. Det innebär nedskärningar i framtiden. Förhoppningsvis kommer det inte att ha någon större betydelse för arbetsmarknadspolitiken om ett eller två år. Jag hoppas, liksom jag förmodar att näringsministern gör, att vi då har ett sådant klimat och sådan konjunktur att vi klarar det.

Om inte konjunkturen vänder, och om vi hamnar i samma situation som Tyskland, kommer det att vara ganska stora problem att betala till-

baka pengarna. De ska betalas tillbaka, annars har vi spräckt budgettaket. Det anser jag vara helt omöjligt.

Hur får de föräldrar som vill utnyttja maxtaxan ett nytt jobb? Det är viktigare för dem än att de får betala mindre för sin barnomsorg. Dessutom har jag redan hört synpunkter på att man med maxtaxan riskerar lägre kvalitet i barnomsorgen.

Hur får de människor som ska ha sina barn i barnomsorgen jobb? Om de är arbetslösa har de visserligen ingen glädje av barnomsorg, men det är viktigare att de får ordentliga jobb.

Decentraliseringsfrågan kommer vi i Centerpartiet att fortsätta att driva hårt. Jag tycker att man i stället för att lägga samtliga avgörande beslut på Arbetsmarknadsstyrelsen i Stockholm skulle lägga dem ute på det kommunala planet där man ser till att saker och ting fungerar. Där har man de nära kunskaperna om företagen och hur det ser ut på det lokala planet.

Det finns anledning att se över de här frågorna om arbetsmarknaden en gång till. Som det ser ut i dag ska det ligga ett stort lock över alltihop med likadana regler oavsett vilka behov som finns i olika delar av landet.

Jag tycker att man ska ändra på det. Man ska vända upp och ned på alltihop och utgå från den kommunala nivån. Där ska besluten kunna fattas. Sedan ska man vidga till arbetsmarknadsområden. Man ska ha länsarbetsnämnderna kvar som stödjande och rådgivande funktion. Arbetsmarknadsstyrelsen ska vara den som efter vissa nycklar fördelar anslagen ut till länet. Sedan ska man samla in statistik och annat.

För övrigt kan man ha ganska små åtaganden på den centrala funktionen.

Anf. 139 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Först vill jag konstatera att vi i dag har en öppen arbetslöshet på 3,6 %. Det är den lägsta vi har haft på tio år – om vi undantar ett datum för något år sedan. Detta är den lägsta arbetslöshet vi haft.

Samtidigt som vi har en relativt sett för hög arbetslöshet har vi också bristyrken. Vi har arbetsplatser som söker människor med kompetens som inte finns.

Det finns framför allt många kvinnor som skulle kunna ta de jobben om de fick barnomsorg. Det är faktiskt så. Därför är det väldigt viktigt att vi har en barnomsorg som är billig och bra. Då är det lättare för dessa människor att gå ut på arbetsmarknaden med den kompetens som krävs. Jag kan ta fram många sådana exempel. Det har ett klart samband.

Anslagskrediten är en säkerhetsmarginal. Vi kommer aldrig att acceptera en ökad öppen arbetslöshet. Det är alltid viktigare att man har åtgärder. Om det skulle visa sig att den här konjunktursituationen leder till en starkt ökad arbetslöshet och om vi skulle få stora problem återkommer vi i vårpropositionen. Vi återkommer eventuellt i tilläggsbudgeten. Vi återkommer i budgetpropositionen.

Vi kan alltid återkomma till riksdagen. Det är inga problem. Riksdagen kommer att få pröva det.

Det är inte ovanligt att man får ta del av anslagskrediten som en säkerhetsåtgärd.

Så några ord om decentraliseringen.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

Resurser och beslut läggs på regional och lokal nivå. Nämnderna på den lokala nivån fattar beslut. Där sitter kommunala företrädare, liksom chefen för arbetsförmedlingen. Det läggs på lokal nivå.

Det är väldigt viktigt att vi har en nationell arbetsmarknadspolitik. I dag har vi gjort den klara ändringen att om vi har få arbetsmarknadspolitiska problem, exempelvis i Stockholm, med låg arbetslöshet och resurser över, kan AMS centralt ta de resurserna och flytta över dem t.ex. till Jämtlands län om vi där har en svårare arbetsmarknadspolitisk situation. Det är poängen.

Därför är det viktigt att man har en central styrning av arbetsmarknadspolitiken, att den är nationell och statlig och att man kan skjuta in resurser där de bäst behövs – både geografiskt och till sitt innehåll.

Anf. 140 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Vi har en mycket bättre arbetslöshetssituation än på mycket länge. Det är jag glad över, och jag hoppas att det kommer att gå åt rätt håll.

Det finns tyvärr ganska många varsel på olika ställen bl.a. från underleverantörer. Gislaved, Vaggeryd och Gnosjö är ganska hårt drabbade av att man skär ned och lägger ut verksamhet på andra håll i världen, bl.a. i Baltikum.

Det finns också brister när det gäller att förändra den kompetensbrist som finns hos många av dem som nu blir arbetslösa. Därför hoppas jag att vi får det aviserade förslaget om ett kompetenskonto som man ska kunna fylla på, så att människor kan förbättra sin kompetens och vara anställningsbara efter en arbetslöshetsperiod.

Det finns också väldigt många samordningsfördelar genom de olika projekten – Finsam, Frisam, Socsam och allt vad de heter – där man i olika sammanhang och från olika myndigheter tillsammans kan lösa problemen. Det finns nämligen så många fler problem som också behöver lösas. Men fortfarande har jag inte fått ett ordentligt svar på hur vi ska hantera dessa frågor om det blir mycket värre, vilket jag naturligtvis hoppas att det inte blir.

Barnomsorgskön har uppstått när det har blivit väldigt billigt. Men jag tror för den skull inte att det är fler människor som har fått jobb. Det är nog bara så att man utnyttjar barnomsorgen lite mer. Och det har helt plötsligt kommit in 1 000 barn i kön i Malmö. Jag tror inte att sysselsättningsförändringen var så stor över en månad.

Anf. 141 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det som är adelsmärket för den svenska arbetsmarknadspolitiken är just att den har stor flexibilitet och att den är nationell. Och den har alltid visat sig snabbt kunna tillse att man kan möta stora strukturella förändringar.

Vad vi nu ser är stora strukturella förändringar. Vi har i dag, bara 40–50 mil härifrån, länder med bra infrastruktur och med välutbildade människor. Men de är fortfarande låglöneländer. Jag tänker på de baltiska staterna. Det är en mycket stor skillnad mot tidigare. Det är väldigt lätt att flytta produktion dit. Det är också samhällen som fungerar, vilket de inte gjorde tidigare. Det är en radikal förändring. Och det är klart att vi måste möta denna radikala förändring.

Det som vi på lång sikt alltid måste se till och som har varit storheten i Sverige är att vi har ett stort kunskapsinnehåll i våra produkter och att vi har mycket välutbildade människor som kan möta upp mot detta förädlingsvärde i produkterna. Det är vår styrka, och det har varit vår styrka när det gäller omstruktureringar. Det är därför som Sverige alltid har legat i framkant. Vi har mött nya marknader och nya produkter, och vi har också tagit fram nya produkter och även skapat nya marknader för dem. Det är styrkan, och det är också själva tyngden i den svenska arbetsmarknadspolitiken. Den ska vi värna om, och den ska vi vara rädda om. Sedan kan vi alltid föra en diskussion om hur vi ska förbättra och hur vi ska bli mer effektiva etc. Men hittills får man nog generellt sett säga att den svenska arbetsmarknadspolitiken har fungerat väl.

Vi har ett internationellt läge i dag som inte är det bästa. Men trots detta har vi en relativt låg arbetslöshet i Sverige. Och jag hoppas att vi fortsättningsvis ska kunna möta detta. Skulle det bli värre måste vi förändra budgeten och tillse att vi får mer pengar just för arbetsmarknadspolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2001/02:170 om Citytunneln i Malmö

Anf. 142 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Sten Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att undvika att kostnaderna för Citytunneln i Malmö skenar i väg på sätt som hittills skett.

Jag vill först säga att alla investeringar i både järnvägar och vägar är behäftade med osäkerheter. Den främsta orsaken till kostnadsöverskridanden är att beslut om genomförande och budget ofta fattas i ett tidigt skede av planeringsprocessen.

Vi kan i dag konstatera att den kostnadsberäkning för Citytunneln i Malmö som togs fram 1996 var för låg trots att SVEDAB gjort grundläggande undersökningar och beräkningar för genomförande av projektet. Först när Citytunnelprojektet var etablerat med en egen projektororganisation lyckades man ta fram en kalkyl för projektet som bedöms vara av god kvalitet. Det har jag försäkrat mig om genom att låta en internationell expertgrupp granska projektets kalkyler och bedömningar.

Ett annat problem som jag upplever har funnits och som verkat kostnadsdrivande är den splittrade organisation som Citytunnelprojektet har haft. Tidigare har Citytunnelkonsortiet haft fyra uppdragsgivare. Det har varit kommunen, regionen, Banverket och SJ. Projektet har varit uppdelat i sex delprojekt där uppdragsgivarna haft olika ansvar. Det har gjort det svårt att skapa en effektiv styrning samtidigt som det gett utrymme för suboptimering i enskilda delar.

Nu har jag sett till att en tydligare ansvarsfördelning skapats med Banverket som huvudman för hela projektet. Nu har också en definitiv avgränsning gjorts av projektets omfattning.

Det nya avtalet innebär som tidigare att kostnaderna för investeringen kommer att delas mellan staten, kommunen och regionen. Avtalet inne-

bär också att det nu finns en tydlig princip för hur eventuella kostnadsfördyringar ska fördelas mellan parterna.

Om betydande kostnadsfördyringar ändå skulle uppstå så kommer frågan om Citytunnelns färdigställande att underställas riksdagen för nytt beslut.

Anf. 143 STEN ANDERSSON (-):

Herr talman! För en kort stund sedan kunde vi lyssna till en debatt om Värmland. Utan jämförelser i övrigt – detta är en annan division rent ekonomiskt sett – är det intressant att höra att vi rör oss mellan både små och stora summor här i riksdagen.

Herr talman! Jag inser att Citytunneln har sina fördelar. Men frågan är som alltid: Är det värt priset? I dag talar vi om närmast ofattbara 9 000 miljoner kronor. Det är en enorm kostnadsökning på bara några få år. Och detta, herr talman, trots att ingen enda spade ännu har satts i marken.

Nu erkänner näringsministern att det har förekommit brister. Man kan t.o.m. påstå att han i detta svar riktar stark kritik mot dem som har hantarat kalkyler i detta projekt tidigare och organisationen. Han säger t.o.m. att han är beredd att ompröva det om kostnaderna skulle skena i väg ytterligare.

Min fråga blir då: Vad är det egentligen som säger att just denna kalkyl som nu är aktuell är helt korrekt?

Det är inte så länge sedan vi i denna riksdag diskuterade tragedin gällande tunneln under Hallandsås. Innan detta bygge vid Hallandsås startades var en rad experter och politiker helt överens om att detta var korrekt och att det skulle hålla från alla synpunkter. Tyvärr vet vi nu att Hallandsås förmodligen är 90-talets största ekonomiska och miljömässiga fiasko. Och vi har tyvärr ännu inte sett slutet på det projektet. Vi vet inte heller om vi faktiskt en gång får en tunnel under Hallandsås.

9 000 miljoner kronor är en ofattbart stor summa. Jag tror inte att någon har begrepp om hur mycket man kan få för 9 000 miljoner. Jag tycker att vi får för lite för dem, om det nu blir prislappen på Citytunneln i Malmö. Det handlar om tidsvinster.

En sak ska vi veta: Citytunneln i Malmö är inte som man tänker sig en tunnelbana i andra större städer, utan det finns *en* station inne i Malmö centrum. Sedan finns det inga fler stationer från där tunneln börjar till där den slutar.

Något förvånansvärt är följande. När man en gång ändå projekterade för en tunnel trodde nog de flesta att man skulle låta även godstågen gå i tunneln. Men det ska de inte göra, utan de ska fortfarande gå genom områden i Malmö med flerfamiljshus och genom stora villaområden. Skulle något hända där med farligt gods kan det alltså bli en stor katastrof.

Man kan raljera lite grann här och säga: Denna stora summa betalar man för att de människor som åker med tågen ska passera Malmö så fort som möjligt. Även om man inte ska raljera är det faktiskt "pointen" i det hela.

Herr talman! Jag hoppas att kostnaderna inte skenar i väg ytterligare. Om de gör det, då kommer – det kan jag garantera – det folkliga stöd som eventuellt finns i dag att försvinna.

Anf. 144 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig konstatera att man aldrig kan garantera kostnaderna. Det är väldigt svårt vare sig det gäller järnvägsutbyggnader eller det gäller vägutbyggnader. Tunnelprojekt är ibland, som sades här, särskilt svåra att bedöma.

Berggrunden under Malmö är i det sammanhanget särskilt komplicerad. Mycket få platser i landet har en motsvarande berggrund med kalksten och sandsten, vilket gör att mängden kunskap kan vara begränsad. Det innebär alltså en risk.

Jag vill framhålla att just därför har planering och projektering för Citytunneln varit särskilt omsorgsfulla. Motsvarande geologiska förhållanden finns framför allt i Köpenhamnsområdet. Bl.a. därför har projektorganisationen för Citytunneln knutit till sig experter från just Danmark. De arbetar både inom projektet och som konsulter och har erfarenheter från bl.a. byggandet av Öresundsförbindelsen och Köpenhamns nya Metro.

Det har talats om att man bara skulle få kortare restid för Öresundståg och för fjärrtåg mot Köpenhamn. Det är sant. Där ligger en del av vinsten med Citytunneln. Jag vill därför framhålla några andra effekter som uppkommer genom en utbyggnad.

För att resandet med kollektivtrafik ska kunna bli riktigt attraktivt i konkurrensen med bilresandet krävs det bl.a. att en bekväm tågresan kan nå städernas centrum. För lokal- och regionalstågsresande gäller också att de kan nå olika platser i städerna. Citytunneln kommer att kunna trafikförsörja tre stationer inom Malmö tätort. Det kommer att avsevärt öka tillgängligheten till kollektivtrafiken men också öka tillgängligheten till Malmö för dem som bor i regionen. Jag vill också framhålla att det är i och i närheten av våra större städer som bästa möjligheterna finns att stimulera till ökat resande med kollektivtrafiken.

Citytunneln innebär också att flera i dag separata länsjärnvägar i Skåne kan knytas samman till bättre fungerande lokal- och regionalstågsnät. Jag ser framför mig att det blir möjligt att resa bekvämt från t.ex. Trelleborg eller Svedala till Lund eller Landskrona för arbete eller studier. Samtidigt finns möjligheter att på resan stanna till i Malmö, som med ett kraftigt utbyggt lokal- och regionalstågsnät kan få en ökad roll som regionalt centrum.

De nya Öresundstågen kommer att gå längre in i Sverige och längre in i Danmark. En smidig tågpassage av Malmö kommer därför att bidra till en regionförstoring som positivt kan bidra till möjligheterna att bekvämt nå bostad, arbete eller studier samt som kan stimulera ekonomin i den större Öresundsregionen.

Självklart handlar det alltså inte bara om tid, utan det handlar också om hur hela transportsystemet ska kunna sammanbindas. Alternativet finns att göra en säckstation någonstans i Malmö stad, men då gör man väldigt stora förluster när det gäller trafiken.

Anf. 145 STEN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag tar det sista påståendet först – alltså alternativet att göra en säckstation i Malmö. Men det kan också vara ett alternativ att bygga en station *utanför* Malmö. Det borde inte vara helt uteslutet. Jag

Prot. 2001/02:57

24 januari

*Svar på
interpellationer*

vet inte om man tänkt på detta i sin planering, men mig synes det ganska logiskt.

Jag blev lite rädd när statsrådet pratade om berggrunden i Malmö – att den är unik och att det varit en så darrig kalkyl tidigare. Då kan man faktiskt undra hur stor slutsumman för projektet kommer att bli.

När det gäller stationer i Malmö gäller det alltså Centralstationen där tunneln börjar. Sedan har man en station mitt i stan och en station där tunneln slutar – alltså tre stationer, med en station mellan början och slutet. Fortfarande innebär det att stora krav kommer att ställas på bussförbindelser inne i Malmö. Alla jobbar ju inte precis där tunnelstationen finns, dvs. mitt i Malmö.

Jag inser fördelarna men tycker att priset för tunneln nu börjar närma sig astronomiska höjder. Jag hoppas att man i alla fall kan hålla denna nivå, att det inte blir ytterligare en ökning. Det här med att det är svårt att garantera kostnaderna förstår också jag. Men kunde man inte tidigare ha lagt in detta i kalkylen?

En sak som jag vill säga till statsrådet är att när den kalkyl presenterades som statsrådet direkt påstår är felaktig och som gällde till för något år sedan var allting klart och okej. Det är precis som man sade när det gällde Hallandsås: Inga problem. Vi fixar allting.

I dag handlar det dock om en flerdubbling av den summa som var aktuell från början. Herr talman! Som jag sade i mitt första inlägg: Låt icke denna summa skena i väg till avsevärt högre belopp därför att då kommer förtroendet både för lokalpolitiker och för politiker i Sveriges riksdag att om inte regna bort så i varje fall till stor del försvinna.

Anf. 146 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Andersson nämner möjligheten att i stället bygga en station i utkanten av Malmö. För närvarande gör regeringen en tillåtlighetsprövning av Citytunneln enligt 17 kap. miljöbalken. Ärendet handläggs av Miljödepartementet. I samband med denna prövning har jag uppdragit åt Banverket att belysa just ett alternativ med en station vid Östervärn som kan ersätta Malmö C, och en yttre gods bana endast för godståg. Vidare handlar det om att Kontinentalbanan endast trafikerar med persontåg och om ett spårvägssystem genom centrala Malmö.

Banverket har nyligen avlämnat sin utredning. Den bereds för närvarande i Regeringskansliet. Som regeringen meddelat i infrastrukturpropositionen ska detta alternativ bredda underlaget för tillåtlighetsprövningen. Det är den prövningen som kommer att resultera i vilken teknisk utformning som en förbättrad järnvägskapacitet genom Malmö ska ske.

Anf. 147 STEN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag vill bara helt kort ställa en fråga. Statsrådet talar här om att man ska undersöka möjligheterna för annan järnvägsdragning i Malmö. Är det som ett alternativ till tunneln, eller är det ett komplement så att tunneln ska vara kvar och järnvägssatsningen läggs ovanpå det?

Anf. 148 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det är ett alternativ.

Anf. 149 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Anna Kinberg har frågat mig vad jag avser att göra för att möjliggöra Internetröstning i allmänna val samt när jag bedömer att Internetröstning i allmänna val kan vara möjlig.

I propositionen *Demokrati för det nya seklet* (2001/02:80) som nyligen överlämnats till riksdagen redovisar regeringen sin syn på möjligheterna att använda ny informationsteknik, däribland Internet, för att på olika sätt underlätta och främja människors deltagande i våra demokratiska processer. Regeringen ser mycket positivt på utvecklingen inom detta område. Med hjälp av den nya tekniken kan vi skapa forum för samtal och debatt, förbättra informationen om politiska beslut och skapa bättre insyn i det politiska arbetet. Vi kan alltså skapa förutsättningar för ett informerat deltagande, vilket är grundläggande för en levande demokrati.

Det finns även en utvecklingspotential när det gäller tillämpning av ny teknik i valförfarandets olika moment. Fördelarna är uppenbara. Den nya tekniken kan underlätta röstningen i vallokalen, förenkla sammanräkningsförfarandet och innebära ett stöd för funktionshindrade personer. I dessa avseenden är regeringen därför positiv till en ökad tillämpning av ny informationsteknik.

När det gäller den specifika frågan om röstning via Internet i allmänna val är regeringens bedömning emellertid att detta inte är aktuellt i nuläget. Regeringen delar den bedömning som bl.a. gjorts av Demokratiutredningen och Valtekniska utredningen, nämligen att ett eventuellt införande av Internetröstning måste föregås av omfattande försöksverksamhet. Skälet till detta är att det fortfarande finns en rad komplikationer förenade med Internetröstning i valförfarandet.

Det grundläggande problemet handlar om den på sätt och vis paradoxala grundprincipen för alla valförfaranden, nämligen att det behövs transparens för att garantera sekretess. Val bygger på att man ska kunna iaktta hela förfarandet. Det handlar således inte enbart, som Anna Kinberg antyder, om att kunna hantera känsliga uppgifter, utan i lika hög grad om att kunna kombinera detta med insyn i själva valförfarandet.

Det finns också anledning att diskutera om inte valhandlingen riskerar att förlora sin starka symboliska betydelse om den sker elektroniskt via Internet i stället för i vallokalen.

Det viktiga är nu att noggrant följa och analysera den snabba utveckling som sker på området. Därigenom kan vi skapa underlag för just sådana viktiga principiella överväganden som måste föregå varje ny tekniktillämpning inom detta område. Regeringen har därför givit Valmyndigheten i uppdrag att följa såväl den svenska som den internationella utvecklingen när det gäller elektronisk röstning.

Regeringen kommer också inom kort att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att följa och främja utvecklingen av demokratiska processer med stöd av IT. Gruppen kommer att vara brett sammansatt och bestå av företrädare för bl.a. kommuner och landsting, biblioteksväsendet, universitet och högskolor, organisationer, föreningar och andra sammanslutningar som är aktiva vad gäller frågor om demokrati och IT. Arbetsgruppen

*Svar på
interpellationer*

kommer att behandla frågor om medborgarnas tillgång till information, om utvecklingen mot *e-governance* i förvaltningen, om betydelsen av mångfald i medierna samt om informationsteknikens framtida roll i valförfarandet. Uppdraget berör således avsevärt mycket mer än enbart Internetröstning. Det handlar om alla insatser som främjar en utveckling där den moderna informationstekniken kan bli ett stöd för demokratin.

Anf. 150 ANNA KINBERG (m):

Herr talman! Tack för svaret. Demokratipropositionens övergripande syfte är och bör vara att öka demokratin, att öka folks deltagande i valprocessen. Ju fler som kan göra det på sina villkor, desto bättre. Bl.a. i avsnittet om tillgänglighet skrivs det i demokratipropositionen att även om det är högtidligt och lite mysigt att rösta i en vallokal finns det de som behöver göra det på ett annat sätt för att kunna vara med och öka valdeltagandet, som ju har sjunkit. Man kan vara sjuk, intagen någonstans, funktionshindrad eller av någon annan anledning inte ha möjlighet eller vilja att gå till vallokalen.

Mot bakgrund av att det är viktigt att så många som möjligt kan vara med och rösta tycker jag att svaret är lite tråkigt.

Jag tycker också att frågan om transparens och valhemlighet är viktig, men den har ju inte i sig med användningen av ettor, nollor eller papper att göra. Det är viktigt att kunna rösta. Både tekniskskribenter och företag som jobbar med det här hävdar att tekniken finns. Det beror snarare på var man befinner sig när man röstar när det gäller hur transparensen och valhemligheten kan regleras. Internet i sig omöjliggör inte detta.

Min fråga var vad statsrådet avser att göra för att möjliggöra röstning via Internet och när det skulle kunna bli aktuellt. Men jag saknar svar på båda frågorna. I svaret sägs det inte så mycket alls om vad statsrådet avser att göra för att möjliggöra röstning via Internet, förutom att hon ska följa utvecklingen.

I svaret, i demokratipropositionen och i remissyttrandena framhävs det att man bör sätta i gång med en försöksverksamhet. Det saknar jag i svaret. Jag har inte heller fått svar på frågan om när, förutom att statsrådet ska följa utvecklingen. Det är synd att regeringens ambitioner inte är högre än så. Man är lite teknikfeg, tycker jag.

Att öka valdeltagandet och att använda ny teknik är så pass viktigt att man skulle kunna sätta i gång med en försöksverksamhet. Som Demokratiutredningen föreslog skulle man kunna testa i en kommun som har haft särskilt lågt valdeltagande. Man kunde ha terminaler någonstans där valhemligheten kan garanteras och där man kan kontrollera identiteten på folk som går dit och röstar via Internet där. Det gäller t.ex. de som har väldigt långt till ett postkontor eller de som inte längre har något postkontor.

Sverige borde inte behöva nöja sig med att följa utvecklingen, tycker jag. Vi skulle kunna leda den, om vi vill förstås.

Anf. 151 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Visst finns tekniken. Men det är inte tekniken som är problemet, utan det är hur man ska kunna upprätthålla valhemligheten om människor sitter hemma och röstar med hjälp av informationsteknik. Om fru Andersson sitter hemma och trycker på knapparna på sin dator

för att rösta i ett allmänt val kan vi inte på något sätt garantera att hon inte utsätts för otillbörlig påverkan från herr Andersson. Den aspekten på valhemligheten är omöjlig att beakta när man sitter hemma och röstar via datorn.

Det är framför allt av den anledningen som regeringen har sagt att det inte är aktuellt med Internetröstning från hemmet. Ska vi acceptera det måste vi i så fall först ha en diskussion om att sänka kraven på valhemligheten. Regeringen är i varje fall inte beredd att göra det.

Anna Kinberg säger att vi skulle kunna leda utvecklingen och att vi skulle kunna ägna oss mer åt försöksverksamhet. För alla de som har långt till vallokalen skulle man kunna ordna alternativa offentliga lokaler för röstande, t.ex. i en kommun. Ja, just därför har vi från Justitiedepartementet både ekonomiskt och på andra sätt stimulerat försöksverksamhet med röstning. Men då har det inte handlat om allmänna val, utan om andra sorters val. Jag är helt övertygad om att politiska partier med stor fördel kan använda sig av Internetröstning internt inom partiet för att öka antalet medlemmar som deltar i en omröstning i en angelägen aktuell fråga.

Visst ska vi stimulera verksamhet där man använder sig av den nya tekniken. Det är precis det som arbetsgruppen syftar till. Men jag är övertygad om att det är viktigt att vi bibehåller särskilt höga krav på just de allmänna valen.

Anf. 152 ANNA KINBERG (m):

Herr talman! Tack för svaret. Det var skönt att höra att demokratiministern erkänner att tekniken finns.

Om vi för ett ögonblick talar om detta när man inte kan rösta i vallokalen, kan man konstatera att det redan i dag finns de som inte kan ta sig till vallokalen och som med teknikens hjälp skulle kunna rösta. Det finns redan i dag möjlighet till poströstning. Det finns redan i dag tusentals svenskar som av någon anledning inte är i landet på valdagen eller strax före valdagen, som i alla fall jag tycker borde omfattas av demokratin. Jag tycker t.o.m. att det är deras rättighet att rösta.

Det är viktigt att man använder så bra teknik som finns även för poströstning. Man kan t.ex. säkert från statligt håll ålägga ambassadtjänstemän att titta särskilt noga, kanske noggrannare än någonsin förut, på dem som går in där och röstar och kanske röstar via Internet. Visst skulle det göra nytta för röstning på distans.

Men när det gäller frågan att man inte är hemma utan går till någon form av lokal och röstar, konstaterar jag att statsrådet erkänner att tekniken finns, att man har utrett att man skulle kunna ha t.ex. terminaler på kommunen eller biblioteket. Man borde kunna ha röststationer i affärer som är systembolagsombud och som rimligen kollar sina kunders identitet någorlunda.

Det här kan man göra om man vill, och då konstaterar jag att det enda som fattas är viljan. Det finns en försöksverksamhet, det finns pengar anslagna, det finns teknik, det finns kunskap och det finns, förhoppningsvis i alla fall, också en ambition att höja valdeltagandet. Varför tvekar regeringen i alla fall? Är det något som ministern inte har berättat här i kammaren, eller inte vill berätta, som särskilt hindrar detta från att införas på försök? Det skulle kunna ske t.ex. i någon av de till ytan allra

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

största kommunerna, där folk har särskilt svårt att ta sig till vallokalerna och där det är sämre posttäckning nuförtiden.

Jag konstaterar också efter att ha läst propositionen att regeringen kommer att samla till sig grupper med representanter för olika offentliga organ. Jag skulle vilja fråga mycket konkret varför man inte har med några av de svenska företag som är världsledande här. Det finns ju flera företag som i alla fall jag är rätt stolt över är svenska och ligger i den globala frontlinjen i sådana här frågor. Det skulle kanske vara en idé att samla dem kring sig för att snabbare kunna förverkliga det här, om man vill förstås. Och frågan kvarstår faktiskt om man egentligen vill.

Anf. 153 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Retorik är bra. Men, för att vara väldigt tydlig, självklart vill regeringen underlätta människors deltagande i de allmänna valen i det här landet. Vi vill underlätta deltagandet på alla sätt och vis, men vi menar också att det är viktigt att upprätthålla rättssäkerheten kring de allmänna valen. Därför är vi inte beredda att inrätta Internetröstning hemifrån vid allmänna val. Men precis som Anna Kinberg beskriver finns det många andra vägar att använda sig av informationstekniken för att underlätta val, och det ska vi göra.

Vi ska självklart också se till att ha ett gott samarbete och utbyte med de svenska företag som ligger i fronten på det här området både när det gäller röstande och val och när det gäller informationsteknikens möjligheter i många andra sammanhang, t.ex. när det gäller förvaltningens utveckling framöver.

Anf. 154 ANNA KINBERG (m):

Herr talman! Tack, demokratiministern. Jag konstaterar att regeringen inte är beredd att möjliggöra Internetröstning hemifrån. Det är ett klagomål som jag beklagar i och för sig. Men jag konstaterar också att tekniken finns och att pengarna finns. Det skulle dessutom antagligen vara billigare att låta medborgare rösta i lokaler där man kan kontrollera deras identitet, dvs. att om man bara inte är ensam hemma eller hemma hos familjen utan i något slags offentlig lokal där det kan kontrolleras vem det är som röstar, skulle man kunna tillåta Internetröstning i allmänna val för t.ex. röstning i glesbygdskommuner eller i utlandet. Eftersom jag nu ser att demokratiministern nickar, måste jag avslutningsvis fråga: När? Och om inte väldigt snart, varför inte?

Anf. 155 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Det var en väldigt bra sammanfattning Anna Kinberg gjorde av vad jag hittills har sagt. Det är de andra aspekterna på allmänna val, hur vi ska kunna förenkla och underlätta röstandet, som vi ska jobba vidare med. Men något förslag om röstning hemifrån tänker vi inte lägga fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 156 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Catharina Hagen har frågat mig dels vad jag avser att vidta för åtgärder för att snarast undanröja den speciella effekten av fåmansbolagsreglerna som här benämns pomperipossaeffekten, dels vilka principiella grunder som skiljer denna situation från de förhållanden som föranlett regeringen att retroaktivt ändra på andra skatteregler för fåmansbolag i avvaktan på resultatet av den sittande 3:12-utredningen.

Särskilda regler för beskattning av utdelning från och kapitalvinst vid avyttring av andelar i fåmansföretag, de s.k. 3:12-reglerna, infördes vid 1990 års skattereform. Reglerna innebär bl.a. att en kapitalvinst delas upp i två delar, varav den ena beskattas i inkomstslaget tjänst och den andra i inkomstslaget kapital. Den 1 januari 1999 ändrades möjligheterna att få uppskov med beskattningen vid avyttring av kvalificerade andelar i fåmansföretag. I dessa fall bestäms ett uppskovsbelopp för den del av vinsten som är hänförlig till tjänst och ett uppskovsbelopp för den del som är hänförlig till kapital.

Sedan en tid tillbaka har i olika sammanhang uppmärksamats fall där fåmansföretag sålts och säljaren som ersättning erhållit högt värderade aktier i det köpande företaget. Säljaren har efter begäran fått uppskov med beskattningen enligt reglerna jag nyss nämnde. Om det köpande företaget försätts i konkurs får den del av uppskovsbeloppet som är kapitalbelopp kvittas mot den genom konkursen uppkomna kapitalförlusten. Någon sådan kvittningsrätt finns däremot inte för den del av uppskovsbeloppet som är tjänstebelopp. Situationen blir densamma om aktierna sjunker i värde och säljs med förlust.

Den frågeställning som Catharina Hagen tar upp är komplex, och svårigheterna beror på att det är två olika regelverk – de s.k. 3:12-reglerna och reglerna om andelsbyten – som samtidigt är tillämpliga i den aktuella situationen.

Den s.k. 3:12-utredningen ser över reglerna för hur ägare av fåmansföretag ska beskattas, och den aktuella frågan omfattas av utredningens uppdrag. Utredningens arbete ska vara avslutat senast den 31 maj i år. För dagen är jag därför inte beredd att lämna några ytterligare besked.

Catharina Hagen frågar även vilka principiella grunder som skiljer den nu aktuella frågan från regeringens senaste förslag till ändringar när det gäller skatteregler för fåmansbolag. Jag tycker att det är viktigt att de s.k. 3:12-reglerna kan tillämpas för samtliga aktiva delägare och att det inte genom olika bolagskonstruktioner är möjligt att komma förbi systemet. Riksdagen har nyligen efter förslag från regeringen beslutat om vissa ändringar i 3:12-reglerna som föranletts av ett antal domar från Regeringsrätten. Ändringarna innebär att regelsystemet kompletterats för att motverka konstruktioner som medför skattefördelar som inte har varit avsedda. Ändringarna var angelägna inte minst därför att företagare som inte har möjlighet att utnyttja sådana konstruktioner inte ska komma i ett sämre läge till följd av reglerna.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 157 CATHARINA HAGEN (m):

Herr talman! Tack för svaret. Jag är faktiskt förvånad, och jag ska förklara varför.

En anstormning av drabbade företagare har gått ut och pekat på de katastrofala följder som pomperipossaeffekten ger. Trots detta är regeringen inte beredd att lämna något ytterligare besked i dag. Detta är illavarslande, särskilt då Sverige är ett av de länder som har minst andel av befolkningen i nystartade företag. Från en redan mycket låg nivå har nyföretagandet sjunkit extremt mycket, och raset förra året var det största på tio år. Mot denna bakgrund borde det egentligen vara lika rimligt att formulera mål för nyföretagandet som för sysselsättningen.

Vi måste få nya regler på skatteområdet som gynnar personer som vill driva företag. I stället har vi skatter som diskriminerar aktiva entreprenörer. Företagare som är med om att utveckla nya idéer, ger andra människor jobb, betalar skatter och arbetsgivaravgifter kan råka ut för skattenivåer på 80, 90 och över 100 % när de säljer aktier för att samordna med andra företag.

Bakgrunden till pomperipossaeffekten är, som finansministern sade, de s.k. 3:12-reglerna i skattesystemet. Problemet med de reglerna är att de inte tar tillräckligt mycket hänsyn till de speciella risker som småföretagen har. Jag vill peka på några sådana risker som är speciella för småföretagen.

Bl.a. är tillgången till kapitalmarknaden begränsad för en småföretagare. Verkligt riskkapital saknas i många branscher, särskilt för entreprenörer som befinner sig i ett tidigt skede i en innovationsfas. Följden blir ofta att betydande lån måste tas där säkerhet i form av personlig borgen inte är ovanligt.

Det finns också försörjningsrisker. Många företagare håller nämligen igen sina löneuttag i början för att bolaget ska gå runt och för att verksamheten ska kunna utvecklas under ett uppbyggnadsskede. Kanske får företagaren och hans familj därför leva på besparingar och lån. Följden blir att om man aldrig kommer upp i en sådan lönenivå att denna kan kompensera för bortfallet under tidigare år så har alltså även löneinkomsten riskerats, inte bara själva kapitalinsatsen i företaget. Till detta kommer att ojämna löneuttag i sig riskerar att drabbas av progressiv inkomstskatt.

Det är också så att om man inte gör jämna och tillräckliga löneuttag så resulterar det inte bara i ekonomiska förluster på kort sikt, utan det får även effekter på andra områden. Det skydd som är kopplat till lönenivån i form av pension, sjukförsäkring, a-kassa och föräldraförsäkring blir också lägre om inte entreprenören lyckas ta ut normala löner. Inte ens då är det faktiskt samma regler för företagaren som för en anställd.

Små företag har också högre kostnader för lån och kapital, och leverantörsvillkor är ofta mer oförmånliga för en liten företagare. Därför borde de som investerar både kapital och arbete i ett företag i princip beskattas lindrigare än vanliga anställda och vanliga aktiesparare, inte hårdare. I andra länder har man ofta lägre beskattning av småföretag, bl.a. också för att man vill motverka dominans och öka konkurrensen till gagn för konsumenterna. I Sverige är det tvärtom.

Jag anser att 3:12-reglerna borde ändras radikalt och de s.k. pomperipossaeffekterna avskaffas direkt med retroaktiv verkan. Eftersom rege-

ringen inte är beredd att göra det i dagsläget skulle jag vilja veta om finansministern anser att det är rimligt att man betalar mer än 100 % i skatt av sin inkomst. En andra fråga är: Var dessa effekter avsedda? Om de inte var avsedda, varför ska man då inte kunna ändra på detta likaväl som på andra icke avsedda effekter av 3:12-reglerna där man har täppt till s.k. kryphål?

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 158 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är naturligtvis oerhört viktigt för vår tillväxt och vår ekonomi att vi har många små företag, att de som finns växer och att det kan startas nya företag. Det är därför vi har, både i vår skattelagstiftning och på annat sätt, en rad incitament för att ge småföretagen möjlighet att ta del av kapitalmarknaden. Vi har särskilda skatteregler som gör exempelvis just aktier i onoterade företag mer förmånligt behandlade än aktier i andra företag. Vi har en rad olika samhälleliga institutioner som dessutom ställer upp med kapital på villkor som är bättre för många mindre företagare. Det är ett oerhört viktigt inslag i näringspolitiken och den ekonomiska politiken för att stödja företagsamhetens utveckling, inte minst de små företagen.

Sedan är jag medveten om att det alltid kommer att finnas önskemål om att göra förändringar och förbättringar i olika skatteregler. Vi har innevarande mandatperiod i riksdagen vid flera tillfällen justerat i både individbeskattningen och företagsbeskattningen. Vi har haft möjlighet både att sänka den individuella beskattningen och också att sänka företagens olika skatteinslag. Vi diskuterade exempelvis i det socialdemokratiska partiet så sent som i höstas ytterligare några justeringar av skattereglerna i syfte att underlätta inte minst för nya företagare att ta sig in på marknaden och ge dem bättre villkor.

Det pågår också sedan lång tid tillbaka en särskild utredning, som jag nämnde i mitt interpellationssvar, just om fördelningen när det gäller hur en enskild företagare ska betala skatt, vad som hänförs till kapital och vad som hänförs till inkomst av tjänst. Det är en mycket grannlaga uppgift att försöka särskilja vad som är mer normala inkomster, vad alla inkomstagare, oavsett om man är företagare eller anställd, rimligen ska betala, och vad som ska tillhöra kapitalbeskattningsdelen. Det finns ingen självklar och enkel gräns mellan dessa typer av olika beskattningsslag. Därför är det viktigt att detta arbete nu kan slutföras under våren, såsom jag nämnde i mitt interpellationssvar, och att vi sedan får tillfälle till en ordentlig diskussion.

Vi har anledning att upprätthålla principer om både enkelhet i skattesystemet och rättvisa mellan olika grupper i vårt samhälle, liksom vi har ett intresse av, som jag sade inledningsvis, att se till att också understödja företagens möjligheter att både växa och bli ännu fler.

Till sist tog Catharina Hagen upp att det finns de som har sålt sina företag under senare tid, framför allt under den allra mest intensiva IT-ryan, och då valt att inte få betalningen i form av kontanter utan i form av aktier och en option som kunde utfalla åt ena eller andra hållet. Jag utgår från att de personerna varit medvetna om de risker man tar i ett sådant läge, då man väljer en sådan metod för betalningen av sitt företag. Många av dem har naturligtvis gjort stora vinster, och de har självfallet inte hörts på samma sätt i debatten. Men jag är också medveten om att andra som

tagit stora risker inte har varit lika framgångsrika, och därför har riskerna naturligtvis lett till betydande skattekonsekvenser för dem. Jag utgår dock från att de allra flesta inte av okunnighet har gett sig in i den här typen av affärer. Därför får det också räknas in som en del i hela det 3:12-komplex som vi diskuterar när det gäller kapital- och företagsbeskattning i fortsättningen.

Anf. 159 CATHARINA HAGEN (m):

Herr talman! Finansministern tar i början av sitt inlägg upp en mängd olika ekonomiska åtgärder som man kan vidta för företagandet. Den här debatten gällde egentligen bara pomperipossaeffekten, och jag har så kort tid på mig att jag inte kan kommentera de andra åtgärder för företagen som finansministern pratar om.

Jag vill gärna börja med det sista som finansministern tog upp. Många framgångsrika företagare har naturligtvis tagit risker och är medvetna om de risker det innebär att ta aktier i utbyte. Men de kommersiella riskerna är ju helt normala. Är man inte fåmansbolagsägare drabbas man inte heller av riskerna på annat sätt än att man förlorar hela sitt kapital. Den risken är dessa företagare medvetna om.

Det jag talar om är när man får betala pengar i form av skatt för att man har förlorat pengar. Det är som att ta en nitlott, och vinner jag inte på lotten ska jag betala ytterligare pengar. Det kan bara inte vara regeringens mening att detta är acceptabelt. Jag tror inte ens att det enligt Europakonventionen är acceptabelt att man kan ha skatter som uppgår till över 100 %. Det är ju ren konfiskation! Europakonventionen ger skydd för mänskliga rättigheter, och konfiskation sägs bara vara tillåten när den ligger i det allmännas intresse och anses nödvändig. Jag skulle bli mycket förvånad om pomperipossafallen skulle godkännas enligt Europakonventionens regler.

Jag vill också gärna beröra några andra synpunkter som finansministern tog upp.

Det är klart att reglerna är krångliga i 3:12-utredningen. Jag begär inte att regeringen och finansministern ska lämna besked om helt nya regler på 3:12-området här och nu. Men det finns faktiskt förslag om hur man ska lösa pomperipossaeffekterna. Jag vet att Näringslivets Skattedelegation har uppvaktat Finansdepartementet och lämnat förslag på en lagtext som gör det möjligt att kvitta förluster både i inkomstslaget tjänst och i inkomstslaget kapital. Det gör att fåmansbolagen skulle få samma regler som alla andra aktieägare har. Det är det som är vitsen med den här debatten. Det är bara det jag talar om. Jag tycker att regeringen borde ha varit beredd att gå oss till mötes på den här punkten.

Ska vi med öppna ögon förlora dessa entreprenörer genom att inte göra någonting nu? Vilka signaler sänder det till dem som inte har blivit entreprenörer ännu? Hur kommer de att göra som har blivit drabbade? Jag tror att många i framtiden kommer att försöka lägga sina bolag utomlands, flytta utomlands – ännu värre – eller inte starta bolag alls. Det är en mycket dålig utveckling för Sverige. Sverige behöver företagen för sin tillväxt.

Det finns också en annan sak med den här pomperipossaskatten som är helt absurd, finansministern. Tidigare har man ju varit överens om att ha skatt efter bärkraft, men här är det tvärtom: Ju lägre intäkten är från

aktieförsäljningen, desto högre blir skattesatsen. Går man i konkurs får man betala skatt, men det räcker inte: Säg att man får en inkomst som motsvarar en tredjedel av värdet i kontanter för sina inbytt aktier. Redan då blir skatten över 100 %, och det är absolut absurt.

Jag skulle återigen vilja fråga finansministern: Är det rimligt med skatter som uppgår till över 100 %? Anser regeringen att det är rimligt? Var går gränsen? Ska man betala 80 % i skatt eller 90 %? Accepterar man verkligen skatter över 100 %?

Jag vill också påpeka att skattereglerna är väldigt betydelsefulla för företagens expansion. SACO visade t.ex. nyligen att en tredjedel av kunskapsföretagen anser att skatterna är ett stort hinder för expansion. Frågan är därför om inte det högsta priset för misslyckandet med denna lagstiftning betalas av oss alla med utebliven tillväxt. Jag menar att det är oacceptabelt att ha lagar som avskräcker människor som vill, kan och vågar starta nya företag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

17 § Svar på interpellation 2001/02:141 om småföretag

Anf. 160 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat statsrådet Mona Sahlin om hon avser att införa schablonbeskattning och vilka andra åtgärder hon avser att vidta för att underlätta för småföretagen att bedriva verksamheten. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

I budgetpropositionen angav regeringen att det, trots de grundläggande invändningar som kan riktas mot s.k. schablonbeskattning, är angeläget att ett sådant system blir föremål för en djupare analys. Riksskatteverket (RSV) utreder frågan. En RSV-rapport om schablonbeskattning av vissa kontantbranscher väntas i februari i år. Regeringen avser att återkomma med en bedömning av schablonbeskattningen efter det att RSV redovisat sin rapport.

Åtgärder för att förbättra villkoren för småföretagen är en för regeringen högt prioriterad fråga. T.ex. kommer vi senare i år att föreslå riksdagen en sänkning av expansionsfondsskatten från 28 % till 25 % samt ett tre månaders uppskov med betalningen av preliminär skatt för nystartade företag.

Anf. 161 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka finansminister Bosse Ringholm för svaret på min interpellation, ett svar som åtminstone innehåller en nyhet, en sänkning av expansionsfondsskatten från 28 till 25 %.

I dag har en närings- och sysselsättningsdebatt pågått i kammaren. Rapporter om den ökade ungdomsarbetslösheten till 8,3 % oroar flera. Redovisningen av minskningen av nystartade företag med 16,2 % mellan år 2000 och 2001 likaså. Aktiebolagen redovisar en minskning med 20 %, medan enskilda företag, handels- och kommanditbolag, redovisar en minskning med 14,1 %. Under de tio år som mätningarna har gjorts

har antalet nystartade företag aldrig varit så litet. Den stora företagsflykten från Sverige är skrämmande.

Min interpellation gäller åtgärder för att underlätta verksamheten för småföretagare. Det finns en rädsla för att bilda företag med de höga skatter som gäller och en regelflora som är omöjlig att vara insatt i. Den gör att flera företagare inte vågar anställa fast de skulle behöva och vilja. Den Rydhska utredningen med ett arbetsgivaransvar på 60 dagar vid sjuk-skrivningar skrämmer ännu fler.

Fru talman! Jag har i min interpellation exemplifierat med frisörnärningen, en näring där endast 20 % i dag har anställda. Dels får en hårfrisörska med egen sax och hand klippa in 20 000 kr för att klara en anställds graviditetsledighet, dels finns en osolidarisk konkurrens genom en svart arbetsmarknad. Med tanke på att frisörprogrammet i gymnasieskolan är ett av de mest attraktiva programmen för ungdomar ser jag en stor fara när de klarat sin gymnasieexamen. Vem ska anställa dem?

På min fråga om schablonbeskattning svarar Bosse Ringholm att Riksskatteverket utreder frågan. Redovisningen kommer i månadsskiftet februari/mars. Egentligen hade den aviserats till den 31 december 2001, men vi har ju fått vänja oss vid förseningar från regeringens sida. I vilket fall kommer redovisningen att innehålla en analys av för- och nackdelar i rapporten RSV 2000:12. Olika schablonbeskattningsmodeller ska analyseras och närmare beskrivas. Också vilka sektorer som schablonskattemodellerna är lämpliga för ska beskrivas.

Mina ytterligare frågor till finansminister Bosse Ringholm är: Vilka signaler har Bosse Ringholm från schablonbeskattningsprojektet? Hur kan regeringen hinna prioritera detta i budgetarbetet? Detta betyder ju en del för de företag som är utsatta för illojal konkurrens.

En annan mycket viktig åtgärd skulle vara att sänka arbetsgivaravgiften rejält. Jag ska inte nu återkomma till den debatt jag hade med Bosse Ringholm den 15 januari. Här får vi avvakta hur det blir i framtiden med den tekniska beskrivningens verkliga innehåll.

Jag vill i stället fråga om sänkningen av expansionskatten. Vilka reella möjligheter tror Bosse Ringholm att detta skulle kunna ge företagen i jämförelse med andra åtgärder?

Anf. 162 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Nej, Ulla-Britt Hagström, regeringen försenar inte något arbete på det här området. Det jag redovisade var att Riksskatteverket inom kort kommer att lämna en rapport. Självfallet har jag ingen möjlighet att berätta för Ulla-Britt Hagström eller kammaren vad det ska stå i den rapporten. Ulla-Britt Hagström får ge sig till tåls på den punkten. Jag har sagt att vi är mycket positiva till att titta närmare på de förslag som finns om schablonbeskattning. Vi har haft ett arbete i gång sedan en tid tillbaka för att analysera olika modeller.

När det gäller den fråga som vi ska återkomma till riksdagen med, att sänka skatten för företag som har expansionsfonder, tror jag att det är ett bra sätt att möjliggöra också ökade investeringar. Vi vet att det finns ganska stora belopp bundna i många företag som på det här viset kan frigöras och användas inte minst i sådana konjunkturlägen som vi just nu har och som naturligtvis kräver mer av nyföretagsamhet, mer av investeringar, mer av företagande.

När vi hade mycket hög arbetslöshet för ett antal år sedan, som en följd av den borgerliga regeringens misslyckande i början av 90-talet, var väldigt många arbetslösa i den situationen att de inte hade mycket att välja på. Många av dem tog då chansen att starta företag. I dag har vi en betydligt lägre arbetslöshet. Decembersiffran var 3,6 % enligt Arbetskraftsundersökningen. Därför har vi naturligtvis inte heller samma bety-
ende från de arbetslösa.

Men det finns naturligtvis alla skäl att på annat sätt understödja de mindre företagens utveckling. Sänkningen av skatten på expansionsfonder är ett av flera olika förslag som vi diskuterar och som, vilket jag nämnde, vi kommer att återkomma till riksdagen med.

Anf. 163 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är faktiskt ändå så att av EU:s 15 länder har 11 haft en bättre utveckling än Sverige när det gäller företagande. Förra året varslades 69 000 personer, under 2000 varslades 25 000 personer. Den öppna arbetslösheten bland ungdom noteras nu till 8,3 %.

Regeringen har bara drygt ett halvår kvar. Det handlar nu om den politiska viljan, hur vi ska kunna komma vidare.

I fråga om expansionsfonder talar Bosse Ringholm om ökade investeringar, och det är ju bra. Men jag skulle gärna vilja ha ett förtydligande. Gäller ökade investeringar för de riktigt små företagen, mikroföretagen? Kan de verkligen dra nytta av det här? Avsättningen innebär ju att man får avdrag vid inkomsttaxeringen med beloppet. Men expansionsfonden får inte vara större än kapitalet i verksamheten. Hur förhåller sig riktigt små företag, mikroföretag, till andra företag? Det skulle jag gärna vilja veta.

Vad gäller schablonbeskattningsprojektet kan jag i och för sig förstå att Bosse Ringholm inte nu vill yppa något från själva utredningen. Men jag skulle ändå vilja ställa en fråga, därför att i direktivet till ärendet pekar man på att schabloner samtidigt innebär stora avsteg från i Sverige vedertagna principer för utformningen av beskattningssystemet. Jag läser inte upp hela direktivet på grund av tidsbrist, men man pekade också på att förtroendet för beskattningssystemet är på väg att urholkas. På sikt kan inget skattesystem överleva som saknar förtroende hos de berörda skattskyldiga. Detta finns i alla fall i rapporteringen av direktiven till ärendet, schablonbeskattningsprojektet, etapp 2.

Det skulle ändå vara intressant att höra om Bosse Ringholm vågar ta den här kampen att i alla fall gå in på ett system som egentligen inte är generellt vanligt för svenska förhållanden men som skulle kunna vara väldigt bra för de företag som dessutom har att jobba med en ojust konkurrens.

Jag skulle kunna fråga Bosse Ringholm om det kommer att bli in-
täktsmodellen eller licensavgiftsmodellen som blir det prioriterade alternativet.

Jag går tillbaka till frågan om frisörföretagen. Risken att förlora satsat kapital eller att betala mer än satsat kapital genom personliga säkerheter gör att företagen blir små. Många vill gärna anställa unga kvinnor, men samtidigt är de livrädda att dessa kvinnor ska ta ut graviditetsledighet – vilket ska vara en stolthet och glädje för oss. Men då ställs de inför detta faktum att detta kostar dem 20 000 kr för att klara åtagandena gentemot

de anställda. Samtidigt har det blivit en sänkning av lyxskatten på parfym, men detta har företagen aldrig kompenserats för. Momsen måste arbetas in krona för krona.

Sedan är det frågan om konkurrensen. Detta gör att den som vill anställa personal inte orkar.

Anf. 164 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström lyckas med konststycket att röra ihop så många saker på en gång att det inte var så lätt att veta vad hon egentligen ville fråga om. Hon frågade om allt och inget.

Hon har förståelse för att jag inte kan berätta om Riksskatteverkets rapport eftersom den inte har kommit ännu. Det är en framgång att hon har förståelse för det. Sedan ställde hon ett antal frågor om vad jag tyckte om innehållet i rapporten. Logiken är inte så framträdande, om jag uttrycker mig milt.

Jag kan konstatera att vårt förslag som vi arbetar fram i fråga om att minska skatten på expansionsfonder självfallet kommer att kunna användas även av de allra minsta företagen. Själva syftet är att de som har enskild firma – de allra minsta företagen – kan ha nytta av detta.

Sverige har haft en utveckling under de senaste åren som är fantastisk på hela det ekonomiska området, inte minst när det gäller företagsamhet, sysselsättning och bekämpning av arbetslöshet. Sedan den borgerliga regeringen lämnade makten 1994 har vi halverat arbetslösheten. Vi har ökat sysselsättningen med 8–9 %. Vi har skapat över 300 000 nya jobb sedan den borgerliga regeringen lämnade makten 1994. Finns det något annat EU-land, Ulla-Britt Hagström, som har liknande framgångar, som också har halverat arbetslösheten, som har en så kraftig sysselsättningsökning som Sverige? Vilket EU-land kan det vara?

Anf. 165 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack, Bosse Ringholm, men min fråga gäller vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att underlätta verksamheten för småföretag.

Sedan säger Bosse Ringholm att jag rör ihop ett antal frågor. Det behövs ett batteri av åtgärder för att klara detta, varav arbetsgivaravgiften är en del. Den 15 januari debatterade vi hur en försvårad konkurrens skulle kunna innebära en försämring.

I dag diskuterar vi två frågor, bl.a. schablonbeskattningen. Jag måste kunna fråga om regeringen är inne på en lösning med en intäktsdel eller en licensavgift. Riksskatteverket är väl inte helt fristående i denna fråga utan regeringen måste ha egna synpunkter på hur man ska gå till väga.

Jag frågade också om skatten på expansionsfonder. Den frågan har Bosse Ringholm själv tagit upp som ett sätt att underlätta verksamheten för småföretag. Vilka småföretag? Var går gränsen? Gäller det också mikroföretagen? Detta lyckades inte Bosse Ringholm svara på utan han sade att detta blir bra för företag. Men det måste ändå ske en uträkning, och det måste ändå finnas en prognos för vilka företag som detta underlättar för. Man måste kunna veta att det som Bosse Ringholm nu gör underlättar för alla företag – de som vill starta smått och de lite större.

Anf. 166 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Karl-Göran Biörsmark har frågat statsrådet Anna Lindh vilka åtgärder hon ämnar vidta för att få frågan om en avdragsrätt för gåvor till internationell biståndsverksamhet prövad. Han har också frågat om hon ser några andra åtgärder som kan bidra till ett ökat frivilligt engagemang för internationellt biståndsarbete. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågorna.

Jag besvarade så sent som den 5 december 2001 en fråga av Mikael Oscarsson som rörde avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer. I mitt svar hänvisade jag till att skatteutskottet vid flera tillfällen har avstyrkt motionsyrkanden med den inriktningen. Utskottet har hänvisat till att en avdragsrätt för gåvor skulle utgöra ett allvarligt brott mot principerna för 1990 års skattereform och leda till ett kraftigt skattebortfall. Jag sade också att en avdragsrätt skulle innebära att riksdagen i viss utsträckning frångår sig beslutanderätten i fråga om vilka ändamål som ska stödjas med skattemedel. Det är inte rimligt, och det är tveksamt om en sådan ordning är förenlig med vår grundlag. Mitt svar blev alltså att jag inte tänkte vidta några åtgärder för att införa en avdragsrätt för gåvor. Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning nu. Jag vill avslutningsvis tillägga att jag inte tror att en avdragsrätt för gåvor påverkar engagemanget för internationell biståndsverksamhet i någon större utsträckning.

Anf. 167 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Det är riktigt som finansministern säger att frågan har varit uppe till diskussion flera gånger – även i skatteutskottet. Det förhindrar inte att man jobbar vidare med en fråga. Det är knappast en bra utgångspunkt att ha inställningen att när skatteutskottet har fattat beslut är det slutdebatterat *for ever*. Här finns en viss envishet också.

Biståndet har dragits ned kraftigt under 90-talet. Den socialdemokratiska regeringen gjorde en nedskärning till det som kallas för skammens gräns. Man gick t.o.m. under denna gräns. Jag har tittat på siffror som utredningstjänsten har tagit fram och som visar att biståndet låg t.o.m. under 0,7 %.

Under dessa år har biståndet tappat många miljarder kronor. Kammarkeren har en gång enhälligt beslutat att biståndet ska vara 1 % av BNI. Uppslaget om avdragsrätt för gåvor är ett sätt att försöka hitta vägar för att kompensera förlusten.

Det finns andra länder som har den metoden. Då är argumentet här att detta skulle strida mot överenskommelsen från 1990 på skatteområdet. Uppgörelsen från 1990 har förändrats på många punkter. Frågan är om detta skulle vara en sådan allvarlig punkt att det skulle värt att inte försöka att införa den typen av avdragsrätt.

Det är inte som finansministern säger, nämligen att man avhänder sig beslutanderätten över vart pengarna går. Man kan ju ”gaffa in” detta, dels när det gäller avdragsgilla summor, dels vart pengarna ska gå. Det går att ha en bred flora av enskilda organisationer som ska vara berättigade att använda sig av sådana arrangemang. Tanken är inte att det ska finnas ett fritt fält hur som helst. Vid närmare studium av förslagen framgår det att

Svar på
interpellationer

det finns många bra uppslag även från andra länder som har den typen av arrangemang.

Jag tror – och Folkpartiet tror – att nu när staten har dragit ned kraftigt på biståndet att om staten visade sin vilja skulle detta också uppmuntra till att ge mer kraft åt solidaritetskänslan. Visserligen sker små ökningar i år. Man har kommit upp till 0,74 % av BNI. Men det finns ändå mycket kvar.

Jag har funderat på temat att detta skulle vara ett brott mot uppgörelsen vid skattereformen 1990. Riksdagen beslutade för några månader sedan – med reservationer från Folkpartiet – att det skulle vara skattereduktion och avdragsrätt för fackföreningsavgifter.

Är det i strid med skattereformen? Vad är egentligen skillnaden mellan att införa ett system med skattereduktion för frivilliga gåvor till solidaritetsarbete och att ha en skattereduktion för fackföreningsavgifter? Det är skillnad i målgrupp, i system osv. när det gäller vart pengarna ska gå. Men jag skulle hellre välkomna prioriteringen att först införa reduktionen när det gäller frivilliga gåvor till solidaritetsarbete än för t.ex. fackföreningsavgifter, om man nu skulle ta in argumentet att det har med brott mot skatteöverenskommelsen att göra.

Anf. 168 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Karl-Göran Biörsmark far med osanning när han säger att staten har dragit ned på biståndet. Det är upprörande att han gör den typen av påståenden, som är helt felaktiga.

Staten höjer biståndet rätt rejält i 2002 års budget. Staten höjde biståndet i förra årets budget. Staten har höjt biståndet så kraftigt att Sverige är ett av de få länder som klarar FN-normen om 0,7 % av bruttonationalinkomsten i bistånd. Sverige är det tredje eller fjärde landet i storleksordning när det gäller att ge bistånd till andra länder. Vi är tillsammans med Holland och några av de övriga nordiska länderna, framför allt Danmark, de allra största bidragsgivarna i världen.

Då tycker jag att Karl-Göran Biörsmark ska hålla sig för god för att säga att staten minskar biståndet. Det är att bära falskt vittnesbörd.

Dessutom har det skett en omfattande utveckling av biståndet under senare tid, och det är också vad vi planerar för åren framöver. Det förutsätter att vi får in skatteintäkter. Det förutsätter att vi inte dränerar statens inkomster på det sätt som Karl-Göran Biörsmark och hans samarbetspartier, framför allt Moderata samlingspartiet, vill göra, nämligen genom att minska statens inkomster så kraftigt att det inte ens kommer att finnas pengar till de utgifter vi i dag har för biståndet och än mindre för att kunna öka biståndet.

Jag är förvånad över att Biörsmark skulle vilja samarbeta med ett parti som Moderata samlingspartiet, som föreslår minskningar av biståndet. Det är däremot en sanning som är definitiv att det gång efter annan från moderat håll har föreslagits minskningar av biståndet. Det partiet vill Biörsmark samarbeta med.

Får jag slutligen säga någonting om argumentet att man i skattesystemet kan göra reduktion när det gäller fackföreningsavgiften. Vi har i vårt skattesystem i dag reduktion för de arbetsgivare som betalar avgifter till sina medlemsorganisationer. Det är lika rimligt att de fackliga medlemmarnas, löntagarnas, organisationer får samma reduktion som arbets-

givarna. Det är att jämställa löntagarna med arbetsgivarna. Vi tycker att det är en rättvisefråga. Jag beklagar att Folkpartiet och övriga borgerliga partier inte tycker att löntagare ska jämställas med arbetsgivare utan att de vill ge avdragsrätten enbart till arbetsgivare. Jag tycker att det är beklämmande.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 169 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Finansministern säger att jag är oförsämd och far med osanning när jag relaterar den historiska utvecklingen av biståndet under 90-talet.

Jag relaterar bara vad som har hänt. Jag säger bara att den socialdemokratiska regeringen sänkte biståndet till 0,7 %, till skammens gräns. Det är allt jag säger. Är det fel? Är det fel historieskrivning? Är jag oförsämd när jag säger det? Det var ju så det gick till.

Sedan har den socialdemokratiska regeringen i årets budget och i förra årets budget gått upp till 0,74 %. Det är riktigt – det sade jag också. Historieskrivningen är korrekt. Det kan inte vara något oförsämt i detta. Det kan inte vara någon osanning i detta. Det är bara att läsa i alla papper som finns.

Vad jag kritiserar är den låga nivån på biståndet när denna kammare har beslutat att det ska vara 1 %. Det är också den långsamma öknings-takten. Det är riktigt – jag tillstår det – att regeringen har tagit små steg och ökat biståndet, men inte i den takt som vi vill se.

Det är då mitt argument för avdragsrätt för gåvor kommer in. Det skulle kunna vara ett bidrag från staten för att brygga över det som vi har tappat i pengar till biståndet under den här tiden.

Finansministern säger att det skulle vara en svårighet för oss att samarbeta med Moderaterna. Det är riktigt. Moderaterna vill sänka biståndet, och vi i Folkpartiet är de första och hårdaste kritikerna här i kammaren när det gäller detta. Jag är egentligen inte så värst orolig för det, eftersom det historiskt har visat sig att när vi har regerat ihop med Moderaterna och de andra borgerliga partierna har vi kunnat hålla uppe biståndet.

Det enda år som biståndet har nått upp till den nivå som riksdagen har bestämt, nämligen 1 %, var under en borgerlig regering, inte under socialdemokratiska regeringar. När det gäller historieskrivningen finns det inte särskilt mycket att argumentera om. Det jag säger här är faktiskt korrekt. Det är inte osanning.

Låt oss lämna detta nu och ägna oss åt det som interpellationen rör, nämligen avdragsrätt för gåvor. Min fråga var bl.a.: Är det någon skillnad, i förhållande till skatteöverenskommelsen, mellan att införa det som riksdagen beslutade om avdragsrätt för fackföreningsavgifter och att införa avdragsrätt för gåvor?

Det kan förstås finnas argument för att inte införa avdragsrätt för vare sig det ena eller det andra. Här har vi fått höra argument för att inte göra det när det gäller bidrag till solidaritetsarbete, medan det har framförts argument för att göra det när det gäller fackföreningsavgifter. Jag vill ha ett svar: Vilken är skillnaden när man ser till skatteöverenskommelsen från 1990? Är det någon skillnad, eller är det bara viljan som är olika?

Anf. 170 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Som svar på den sista frågan vill jag säga att den stora skillnaden ligger i att avdragsrätten för fackföreningsavgifter är en del av ett system för att likställa fackföreningsavgifterna med de arbetsgivaravgifter som redan i dag är avdragsgilla.

Den likställighetsprincipen är rimlig, tycker jag, och det förvånar mig att Folkpartiet inte tycker att den är rimlig. Det anses förmodligen inte lika viktigt att tillhöra en facklig organisation som att tillhöra en arbetsgivarorganisation. Det är helt enkelt en form av undervärdering av löntagarna i LO, TCO och SACO och deras arbete visavi arbetsgivarna. Någon annan slutsats kan jag inte dra. Folkpartiet och de övriga borgerliga partierna vill inte tillerkänna löntagarna samma rätt som arbetsgivarna har.

Det är en bra reträtt när Karl-Göran Biörsmark erkänner att den socialdemokratiska regeringen har ökat biståndet. Det är bra att den reträtten kom.

Det är en realitet att om Karl-Göran Biörsmark skulle få igenom sina förslag här i riksdagen – framför allt de förslag som kommer från Moderata samlingspartiet, som Biörsmark så gärna vill samarbeta med – skulle det inte finnas pengar till vare sig det ena eller det andra. Ännu mindre skulle det finnas pengar till några biståndsökningar.

Det är en realitet att med den dränering av svensk ekonomi som skedde med den borgerliga regeringen i början på 90-talet försvann många miljarder i skatteinkomster. Det uppstod stora underskott i budgeten. Det uppstod en kraftigt växande statsskuld. Det fanns inga pengar för biståndsverksamhet, helt enkelt, åtminstone inga pengar i statskassan. I den mån pengar kunde avsättas för biståndsverksamhet var det lånade pengar.

Den borgerliga regeringen lånade pengar till biståndsverksamhet, som sedan den socialdemokratiska regeringen har fått betala. Det är en sak att leva på kredit, som den borgerliga regeringen gjorde; det är en annan sak att sköta krediterna och ta hand om betalningen, som den socialdemokratiska regeringen har gjort under hela 90-talet.

Man lär sig ingenting. Nu vill man fortsätta att dränera statsinkomsterna samtidigt som man säger att man vill öka biståndet. Sanningen är att det inte ens i Folkpartiets nuvarande budgetförslag finns pengar till de nuvarande biståndsanslagen, än mindre till några ökningar.

Alla vet hur det blir när Folkpartiet och Moderaterna samarbetar: Moderaterna kör över Folkpartiet. Det ser vi i kommun efter kommun, landsting efter landsting. Därmed försvinner pengarna för biståndsverksamhet. Det är den bittra sanningen, Karl-Göran Biörsmark!

Anf. 171 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag blir mer och mer förvånad över den här diskussionen och finansministerns verklighetsbeskrivning.

Finansministern säger att det är bra att Biörsmark nu gör en reträtt och säger att regeringen ökar biståndet. Det sade jag ju redan i mitt första inlägg. Vad är det för reträtt finansministern talar om? Vad har jag gjort för reträtt? Om finansministern hade lyssnat hade han hört att jag sade detta: Den socialdemokratiska regeringen sänkte biståndet till 0,7 % men har ökat det i år till 0,74 %. Så sade jag redan i mitt första inlägg, och jag

sade det i mitt andra inlägg. Trots det säger finansministern att jag har gjort en reträtt. Vilken konstig debatt det blir när man inte lyssnar.

Den socialdemokratiska regeringen säger att det nu finns pengar. Vilken prioritering gör man då när det finns pengar? Det är det vi ser här. Man höjer inte biståndet så mycket som Folkpartiet vill. Det är en prioritering.

Det är också fel att säga att vi inte har med det i vårt budgetförslag. Det har vi väl. Det är bara att läsa. Finansministern säger att vi inte har pengar till detta. Det finns ju med i vår budget. Vi ligger i år på 0,84 %.

Att det blir så mycket procentsatser i detta sammanhang beror på att riksdagen en gång har beslutat att biståndet ska vara 1 % av BNI. Därför blir det mycket procentsatser och kanske inte så mycket kronor och ören. Det realiseras naturligtvis i kronor och ören.

När det nu finns pengar lägger finansministern fram ett förslag där man prioriterar skattesubventioner vad gäller fackföreningar i stället för vad gäller bistånd, och det är ganska avslöjande.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2001/02:161 om vinskatten och priserna på vin

Anf. 172 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att skattesänkningen på vin den 1 december 2001 ska slå igenom även år 2002.

År 2000 inledde kommissionen ett s.k. överträdelseärende mot Sverige med anledning av att Sverige, enligt kommissionens uppfattning, genom sitt sätt att beskatta öl mindre än vin överträder förbudet för medlemsstaterna i artikel 90 i EG-fördraget att indirekt genom beskattning missgynna varor från andra medlemsstater. För att undvika en domstolsprocess föreslog regeringen i juni 2001 en sänkning av skatten på vin.

Genom riksdagens beslut hösten 2001 sänktes skatten på vin med 18,8 % från den 1 december 2001. Detta motsvarar en sänkning av vinpriserna med ca 8 % med hänsyn tagen till försäljningen av olika vinsorter.

Systembolagets leverantörer har möjlighet att justera sina priser vid tre tillfällen under året: den 1 januari, den 1 maj och den 1 september. Eftersom den 1 december inte är något sådant tillfälle kom hela skattesänkningen konsumenterna till godo och innebar en sänkning av priset med ca 5 kr för en vinflaska.

Inför det ordinarie prisändringstillfället vid årsskiftet aviserade ett antal leverantörer prishöjningar för vin. Motiveringen var att kronan försvagats mot euro och dollar. Med anledning av detta tog Systembolaget upp en dialog med leverantörerna. Detta fick till resultat att prishöjningarna till viss del kunde begränsas. Enligt uppgift från Systembolaget blev slutresultatet att den vägda prishöjningen vid årsskiftet blev ca 2 %. Tre fjärdedelar av den av skattesänkningen orsakade prissänkningen kvarstår således efter årsskiftet.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

Prissättning av produkter bestäms av varje enskilt företag och är inte en fråga för finansministern. Jag utgår dock ifrån att skattesänkningen ska komma konsumenterna till godo och inte leda till ökade vinster för företagen.

Anf. 173 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! Ibland ber man till den som man har bäst kontakter med – antingen till honom där uppe eller till honom där nere – om att någon gång skulle ifrågasätta eller kontrollera de överbud som Socialdemokraterna lade under regeringen Bildts tid. Det ska vi inte prata om här i dag, men det är en välkommen debatt.

Fru talman! För något år sedan passerade bensinpriset i Sverige 10 kr per liter. Man kan säga att det väckte någon form av folklig revolution.

Man ställde då krav på en sänkning av bensinskatten. Det sade finansministern nej till med motiveringen att risken fanns att bensinbolagen skulle plocka hem hela skattesänkningen.

Det erkänns att finansministerns kyla var befogad den gången. I dag har vi ett bensinpris som är rätt anständigt jämfört med priserna i andra länder i Europa.

Så sänktes vinskatten den 1 december i fjol med motsvarande ungefär 6 kr litern. Det innebar 4:50 eller 5 kr för den mest populära sorten. Finansministern förutsatte att denna sänkning skulle komma konsumenterna till godo.

Han beskriver skälet till sänkningen korrekt, men jag vill lägga till att man också ville förbättra konkurrenssituationen gentemot Danmark och kanske Tyskland.

Men hela sänkningen kom inte konsumenterna till godo. Det statliga Provinum har ökat priset på vissa storsäljare så att de kostar mer i dag än före skattesänkningen.

Statsrådet erkänner i sitt svar att kronan har försvagats. Det skulle jag kunna kommentera, men det ska jag inte offra tid på.

Det är lite egendomligt att man kan få uppfattningen att finansministern misstror privata företags agerande, men att han däremot när det gäller statliga företag tror helt och fullt att höjningen beror på dålig ekonomisk politik som har fått till följd att den svenska valutans värde har minskat. Det må vara hänt att finansministern tror på detta. Jag gör det i alla fall inte.

Anf. 174 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! I Sten Anderssons interpellation står det att vinpriserna höjs ”så att dessa med råge åter upp skattesänkningen från december i fjol”. Det är ett felaktigt påstående som Sten Andersson gör i sin interpellation. Jag visar i mitt svar att tre fjärdedelar av prissänkningen faktiskt kvarstår. Det har skett vissa prisjusteringar, som också har skett vid tidigare årsskiften. Men merparten av prissänkningen kvarstår alltså. Jag vill gärna rätta det felaktiga påståendet som görs i Sten Anderssons interpellation.

Anf. 175 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! Om jag har skrivit så – det har jag tydligen gjort – är det fel. Det erkänner jag. Det är ett övertramp. Men vinpriserna har höjts.

Det som är förvånansvärt i detta sammanhang – det går bra att kontrollera – är att statliga Provinum har höjt priserna mer än vad privata importörer har gjort. Det borde stämma finansministern till eftertanke. Varför har det blivit en sådan utveckling?

Anf. 176 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag är tacksam över att Sten Andersson vidimerar den rättelse som jag gjorde av hans påstående i interpellationssvaret. Men jag måste tyvärr, Sten Andersson, påpeka att det inte heller är korrekt att säga att det statliga bolaget har höjt sina priser mer än andra. Det gäller även för det statliga bolaget att merparten av prissänkningen kvarstår och att skattesänkningen har kommit konsumenterna till godo.

Anf. 177 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! Det var inte det jag påstod. Jag sade att de har höjt priserna mer än andra. Om man jämför den statliga importören och de privata importörerna ser man att det statliga bolaget har höjt priserna mer än de privata. Det kan vi fixa fram statistik på i morgon förmiddag. Det är lätt att göra.

Det som är intressant är att finansministern har större förtroende för statliga företag än för privata företag. Jag nämnde bensinbolag. Det är förvånansvärt, eftersom man i regeringen i övrigt säger att man tror på marknadsekonomin. Jag tilltror faktiskt privata företag en större kompetens än statliga.

Anf. 178 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag konstaterar att både den statliga importören och de privata importörerna har gjort begränsade prishöjningar på sina produkter på samma sätt som vid tidigare årsskiften. Men merparten av skattesänkningen har kommit konsumenterna till del, ungefär tre fjärdedelar. Jag har i varje fall ingen uppgift om att den statliga importören generellt sett har gjort en större höjning – det kan gälla enstaka produkter – än vad övriga importörer har gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2001/02:165 om familjeföretag

Anf. 179 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat näringsminister Björn Rosengren vilka åtgärder han ämnar vidta för att underlätta fortsatt ägande i fåmansbolagsform. Hon anför att reglerna för fåmansbolag samt arvs- och gåvoskattereglerna upplevs som komplicerade, vilket försvårar generationsskiften i fåmansföretag. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare för att se över de regler som gäller för beskattning av utdelning från och kapitalvinst vid försäljning av andelar i fåmansföretag samt de särskilda regler i arvs- och gåvoskattelagstiftningen som gäller vid arv och gåva av företag, den s.k. 3:12-utredningen (Fi 1999:12).

Enligt regeringens direktiv (dir. 1999:72) är en grundläggande utgångspunkt i utredarens uppdrag att pröva olika möjligheter till förändring för att stimulera tillväxt, investeringar och aktivt risktagande i fåmansföretagen i Sverige. En genomgående kritik mot reglerna har varit systemets komplexitet. Det är därför väsentligt att systemet förenklas. Vidare ska utredaren överväga olika ändringar som kan underlätta generationsskiften av företag. Utredaren ska bl.a. se över värderingen av företagsegendomen och de villkor som i dag ställs upp i samband med gåva av företag.

Uppdraget ska vara avslutat senast den 31 maj i år. Regeringen avser att återkomma med förslag till förändringar efter sedvanlig remissbehandling.

Anf. 180 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag får också tacka finansministern för svaret. Det är kort och koncist. I stort sett hänvisas det bara till den pågående 3:12-utredningen som ska vara avslutad den 31 maj i år.

Utredningen har fått ganska omfattande direktiv. Vid första åsynen av dem blir man ganska hoppfull. Det är positivt att den socialdemokratiska regeringen har insett att det regelverk som man har infört inte håller om man vill behålla företag och möjliggöra tillväxt i landet. Det är hoppfullt. Men det måste bli skarpa förslag av den här utredningen. Tyvärr aviseras att det kanske bara är smärre förändringar som planeras, förändringar som visserligen kan göra livet något lättare för fåmansbolagen men som inte kommer att undanröja de grundläggande problemen.

Låt mig ge ett konkret exempel, en interiör från ett svenskt fåmansbolag i dag! Företaget startades 1914, ägs nu av en tredje generation som vill lämna över till den fjärde. Många familjeföretag i Sverige i dag ägs av 40-talister som just nu ser sig om efter möjligheten att trappa ned och lämna över. Åtta av tio sådana företagare hoppas att barnen ska ta över.

Det har gått bra för det här företaget. Omsättningen har ökat från 7 miljoner kronor 1980 till 53 miljoner kronor i dag. Lönsamheten har alltså varit god. Som så många fåmansbolagsägare har man i första hand värnat om sitt företag när vinsterna har uppstått, dvs. man har återinvesterat vinsten i lokaler och maskiner. Ur egenintresse hade det ju varit klokare att successivt lyfta mer kapital ur bolaget för privat bruk, men det hade varit mindre ansvarsfullt, och vi vill ju ha ansvarsfulla företag.

Om företaget förs över som en gåva på 50 miljoner kronor till sonen beskattas sonen som privatperson med ca 15 miljoner kronor. För att man ska kunna betala den gåvoskatten med skattade pengar behövs ett rejält uttag i företaget på i storleksordningen 30 miljoner. Detta blir helt orimligt. Om sonen står kvar som ägare i fem år kan man klara sig med en gåvoskatt på 4 miljoner och med ett högre uttag i företaget, naturligtvis, alternativt lånade pengar. Men vem vågar när man kan bli efterskattad på grund av att ett konjunkturläge gör att man måste avyttra delar av företaget? Fem år är en ganska lång tid.

Sju av tio unga i nästa generation vill inte ta över. Det är lätt att förstå varför. Företagets kapital urholkas. Man börjar med en stor låneskuld i en snabbt föränderlig omvärld, för att inte tala om hur det blir om man också ska lösa ut syskon, vilket ökar lånebördan ytterligare.

Vad skulle finansministern vilja ge för råd till den ägare som önskar dra sig tillbaka och till sonen, som vill men inte vågar ta över?

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 181 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den kapitalvinstbeskattning som vi har är komplicerad, vilket jag också konstaterade i mitt svar. Det är därför som den s.k. 3:12-utredningen har fått omfattande direktiv och har ett omfattande arbete bakom sig. Jag hoppas att den, som jag sade, kan lämna sitt arbete, en rapport och ett betänkande, under våren.

Jag vet inte varifrån interpellanten har fått uppgiften att regeringen inte avser att bry sig om de förslag som utredningen lägger fram. Vi är i allra högsta grad intresserade av utredningens förslag och kommer naturligtvis mycket seriöst att behandla dem. Jag tycker att det är ett något märkligt påstående. Det finns ingen indikation om att vi inte med stor seriositet skulle behandla utredningens förslag. Vi ser med spänning fram emot de förslag som utredningen kommer att lägga fram. Vi kommer naturligtvis sedan att återkomma till riksdagen med förslag på vanligt sätt.

Anf. 182 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det är intressant att höra att finansministern bejakar att man har tillskapat ett komplicerat regelverk som nu behöver förändras. Det är ändå ett erkännande av att ett misstag har skett.

Indikationerna pekar på att man försöker lappa och laga en gammal lagstiftning som är komplicerad. Det brukar inte bli så bra. Det är bättre att bygga något nytt från grunden, att börja om på ett regelverk som blir enkelt och stabilt. Det ska vara ett regelverk som gynnar och skapar incitament för nyföretagande. Man ska kunna göra generationsskiften och gåvoskiften på ett bra och acceptabelt sätt som gör att de unga vågar ta över. I dag är det inte så. I dag säljs de svenska familjeföretagen till svenska investmentbolag och till utländska investmentbolag i en väldigt rask takt.

I min hemmaregion, Gnosjöregionen, har antalet utlandsägda företag mer än tredubblats under de senaste tre åren. Sex av tio svenska storföretagsledare tror att minst en ny stor uppköpsvåg väntar inom de närmaste fyra åren. Tyvärr minskar också nyföretagandet i Sverige – 16,2 %. Inte ett enda län uppvisar en ökning när det gäller nyföretagande förra året. Det här måste väl oroa också finansministern, och det hänger ihop: inget nyföretagande, inga generationsskiften. Det blir en utarmning av de svenska familjeföretagen, som är den stabila grunden, som ofta står för ett uthålligt ägande också i lågkonjunktur. Är inte finansministern liksom jag oroad över det här?

Femårsregeln i generationsskifteslagstiftningen måste avskaffas. Det kanske man kan hoppas att den här utredningen kommer fram till – jag hoppas det. Dessutom måste skattenivån sänkas. Det måste bli lättare att successivt överföra ett företag från en generation till en annan. Det bundna kapitalet bör undantas från beskattning. Det är ett aktivt kapital som fortsätter att verka i företaget. Det behöver inte beskattas förrän det löses ut i reella summor.

Finansministern har sagt så här i en intervju som jag såg: Visst kan vi ändra kapitalskatterna, men den totala skattenivån måste bibehållas. Det är oklokt sagt. I så fall kommer den här utredningen inte att innebära den nyordning som Sverige skulle behöva.

Kejsar Tiberius sade däremot någonting klokt. Han sade så här: En god herde klipper fåren men skinnar dem inte.

Jag förutsätter att finansministern kan kommentera det här. Jag förutsätter också att finansministerns oskick att inte använda sig av alla repliker upphör, för det är faktiskt att frånta oss riksdagsledamöter möjligheter till debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på interpellationerna 2001/02:174 och 175 om flytträtt för liv- och pensionsförsäkringar

Anf. 183 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Lena Ek och Mats Odell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera svenska pensionssparare en fri flytträtt och för att få en bättre fungerande marknad för pensionssparande.

Genom den reformering av försäkringsrörelselagstiftningen, som trädde i kraft den 1 januari 2000 och som gäller fullt ut sedan årsskiftet, förbättrades möjligheterna för försäkringsbolagen att utveckla nya livförsäkringsprodukter, även sådana med flytträtt. Samtidigt ändrades skatte-reglerna för att göra det möjligt att flytta en pensionsförsäkring utan skattekonsekvenser. Syftet med dessa ändringar var att skapa incitament för bolagen att införa en flytträtt på *frivillig* väg.

När det gäller frågan om vilka åtgärder jag avser att vidta för att *garantera* en fri flytträtt, vill jag framhålla att regeringen i samband med försäkringsrörelsereformen övervägde att införa en lagstadgad flytträtt för att öka konkurrensen mellan bolagen och öka valfriheten för försäkringstagarna. Regeringen kom dock av olika skäl fram till att en sådan rätt inte skulle införas.

Ett skäl mot att införa en lagstadgad flytträtt var att det fanns risk för att försäkringstagarna skulle få betala initialkostnaderna för samma försäkring flera gånger. Ett annat skäl var att en sådan rätt skulle kunna försämra avkastningen på försäkringstagarnas sparande därför att försäkringsbolagen skulle tvingas till mer försiktiga placeringar.

Regeringen poängterade dock att frågan om en lagstadgad flytträtt kan väckas på nytt om oacceptabla hinder för spararnas rörlighet mellan försäkringsbolagen ställs upp.

Hittills har endast ett fåtal försäkringsbolag valt att införa en flytträtt, men diskussioner förs i flera bolag om att införa en sådan rätt. Regeringen är därför i nuläget inte beredd att lägga fram förslag om en lagstadgad flytträtt. Vi avser dock att följa upp försäkringsrörelsereformen samt dessutom se över hur olika pensionssparformer förhåller sig till varandra och om några åtgärder bör vidtas på det området. I detta sammanhang kan frågan om flytträtt komma att aktualiseras på nytt.

Tredje vice talmannen konstaterade att Lena Ek, som framställt interpellation nr 174, ej var närvarande i kammaren.

Anf. 184 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Först vill jag naturligtvis tacka finansministern för svaret, även om det innehöll de vanliga inslagen av passivitet – vad göras skall är allaredan gjort. Finansministern företar sig väldigt sällan någonting. Han finner sällan anledning att företa sig någonting, utan det handlar om att följa frågorna. Det är väl gott och väl. Det är tur att vi har EU som lägger fram förslag till förbättringar, bl.a. på de finansiella marknaderna, så att det över huvud taget händer någonting på detta område.

Finansministern finner alltså inte anledning att nu göra det som man redan har gjort i t.ex. Norge och Danmark. Där har man infört en lagstadgad flytträtt. När man studerar de två argument som finns i svaret blir man ganska förvånad, eftersom dessa argument inte är konsistenta och inte logiska över huvud taget.

Det första argumentet är att det finns risk för att försäkringstagarna ska få betala initialkostnaderna flera gånger. I Norge, eller om det var i Danmark, är de maximerade till 200 kr. Vad detta handlar om är naturligtvis att etablera konkurrens på denna marknad, och det kommer att minska dessa kostnader. Det blir en tävlan mellan bolagen att hålla nere kostnaderna.

Det andra argumentet är att en flytträtt skulle kunna försämra avkastningen, eftersom det skulle tvinga bolagen till mer försiktiga placeringar. Detta är bl.a. det dummaste jag har läst från finansministerns sida, och det i knivskarp konkurrens, kan jag säga. Om en flytträtt införs kommer försäkringsbolagen naturligtvis att presentera olika produkter med olika riskprofiler. Att tro att detta generellt sett skulle leda fram till ett minskat risktagande för hela denna typ av livförsäkringar är verkligen att inte ha satt sig in i hur denna marknad fungerar. Jag tycker att det är allvarligt om landets finansminister har så ytliga kunskaper om hur denna bransch fungerar.

Nu säger visserligen finansministern i svaret, och det är väl det positiva, att man ändå kan tänka sig att se över detta igen. Och finansministern ger vissa öppningar i svaret, vilka jag noterar med tillfredsställelse. Men då måste man fråga: Vad är det som ska inträffa? Hur lång tid har bolagen på sig, Bosse Ringholm, för att åstadkomma frivilliga arrangemang på detta område? Nu är det 98 % av försäkringstagarnas kapital som är belagt med kvarstad i de bolag där man en gång för kanske 20–30 år sedan satte in sina pengar. Det är bolag som kanske sedan dess

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

har bytt ägare, som kanske sedan dess har genomgått strukturförändringar, och som kanske sedan dess har fått helt andra placeringsinriktningar som man kanske av etiska skäl inte kan acceptera. Hur lång tid har man på sig att åstadkomma frivilliga ordningar, och hur många procent av sparkapitalet ska ha övergått i ett flytträttsarrangemang för att Bosse Ringholm inte ska vara beredd att agera?

Anf. 185 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Frågan om flytträtt är ju inte så enkel som Mats Odell vill göra gällande. Mats Odell har en vana att beskriva allt i antingen svart eller vitt. Och det finns faktiskt nyanser. Det finns faktiskt argument både för och emot en obligatorisk eller lagstadgad flytträtt. Att Mats Odell bara ser den ena typen av argument och inte kan se att det också faktiskt finns en del invändningar tycker jag är lite hindrande för en diskussion. Det är det ena.

Det andra är att vi nyligen har, som jag sade, genomfört en ändring av lagstiftningen på området. Och man kan alltid diskutera om vi ska reglera ytterligare. Och jag förstår att Mats Odell tillhör förespråkarna av ytterligare reglering av marknaden, trots att vi inte ens har hunnit pröva och testa de förändringar som har skett av lagstiftningen på området.

Jag kan bara konstatera att reglerarna har fått ytterligare en proselyt i Mats Odell i detta avseende som har en mycket bestämd uppfattning att alla försäkringsbolag omedelbart ska införa en flytträtt.

Jag tycker att det kanske finns skäl att vara lite försiktig och säga att om vi vill ha en konkurrens kanske vi först ska skaffa oss lite erfarenheter av hur den nya lagstiftningen fungerar. Det kan uppstå en sådan situation att det kommer att finnas bolag som har flytträtt och bolag som inte har flytträtt. Det innebär faktiskt en ökad valfrihet för den enskilde försäkringstagaren.

I Mats Odells omedelbara slutsats ingår att denna valfrihet inte ska finnas för försäkringstagarna. Den ska bara finnas i bolag som har en obligatorisk lagstadgad flytträtt, en mer reglerad marknad. Att det uppstår kostnader för denna obligatoriska flytträtt vill Mats Odell över huvud taget inte vidkännas. Men det är en självklarhet att på ett så långsiktigt sparandeområde som detta handlar om kommer en snabbt växande rörlighet också att innebära vissa risker och inte bara administrativa kostnader, som kanske inte är de viktigaste i sammanhanget, även om de inte heller ska resoneras bort. Det finns naturligtvis risker för att man också får in mer av kvartalskapitalism i försäkringsbolagens agerande. Det kommer naturligtvis också att medföra både kostnadskonsekvenser och ökade risker av olika slag.

Mot bakgrund av att vi nyligen har gjort en stor lagstiftningsförändring på detta område tror jag att det finns skäl att avvakta och se om vi får en marknad – om Mats Odell nu tror på marknaden på något vis – som kan uppföra sig på ett sådant sätt att det kommer att finnas valfrihet för den enskilde att söka sig både till företag och bolag som har denna flytträtt och till andra som inte har denna flytträtt. Det kanske finns individer som väljer det ena och individer som väljer det andra. Och jag vill i varje fall tills vidare förespråka att vi bibehåller denna valfrihet innan Mats Odell förespråkar att den ska avskaffas.

Anf. 186 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Först till något som kanske kan uppfattas som en detalj i sammanhanget. Men jag har faktiskt inte gett uttryck för någon uppfattning i denna fråga. Jag har ställt frågor till finansministern, och jag har sedan analyserat svaren.

När man talar om att ytterligare reglera så vill jag påminna Bosse Ringholm om en socialdemokratisk regering som avreglerade taxinäringen. Den tog bara bort hela regelverket – tuta och kör. Vår regering avreglerade telemarknaden. Det resulterade i en ganska tjock telelag. Det gäller nämligen att ha både spelplanen och spelreglerna klara för sig. Och i en ökad globalisering och på en ökad frihetlig kapitalmarknad där ungefär 80 % av samtliga svenska medborgare är aktieägare i någon form – de sparar inför sin pension eller inför olika livsprojekt – är det klart att det är viktigt att vi försöker följa upp inte minst de etiska stämningar som finns, att man vill kunna påverka hur ens pensionssparande är placerat. Det är där som jag försöker analysera det reflexmässiga svaret att vi ska följa utvecklingen och att vi ska avvakta. Vi har två nordiska grannländer som har infört detta system. Och det är klart att man kan ha övergångstider osv. Självklart är det så.

Jag säger inte att detta ska liksom hastas fram men tycker att det är viktigt att få ett svar från finansministern på frågan om han är beredd att gå i den här riktningen. Jag tolkar svaret så att det ändå finns en öppning, men den fråga som jag gärna ville att finansministern skulle beröra är följande: Vilka kriterier ska finnas för att det ska anses vara nog att på frivillighetens grund komma fram till en ökad flyttmöjlighet, och hur lång tid har man på sig?

Nu säger Bosse Ringholm att ökad rörlighet ökar kostnaderna. Ja, det är klart att det kan vara så initialt, men jag tror att den ökade effektiviteten och den ökade konkurrens som följer i spåren av en förändring mot ökad rörlighet ändå mer än väl uppväger detta.

Svara alltså gärna på frågan: Hur stor andel av kapitalet bör ha övergått i frivilliga flytträttsarrangemang och hur lång tid har bolagen på sig innan finansministern är beredd att göra något?

Anf. 187 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det var ett fall framåt i debatten att Mats Odell nu något nyanserar sig och ser att det faktiskt också finns vissa nackdelar med en obligatorisk flytträtt. Så lät det inte i det inledande anförandet. Jag välkomnar det framsteget från Mats Odells sida. Det här är ju en väldigt stor och viktig ekonomisk fråga för miljontals människor i vårt land, och det handlar om väldigt stora pengar på väldigt lång sikt. Därför tror jag inte att man ska göra så som Mats Odell förespråkar, nämligen införa ett slags hot mot försäkringsbolagen och säga: Om ni inte inom ett visst antal månader åstadkommer så och så många bolag som inför flytträtt, ska vi minsann gå in och reglera marknaden ännu mera.

Jag får väl då, Mats Odell, hamna i den något ovana rollen att förespråka lite mer frihet på marknaden och valfrihet i varje fall ett tag till innan Mats Odell klipper till med svärdet och säger: Om ni inte passar er ska vi minsann se till att ni blir av med den här möjligheten att behålla valfriheten för de livförsäkringsbolag som inte vill ha en obligatorisk flytträtt.

Prot. 2001/02:57

24 januari

Svar på
interpellationer

Jag tror att marknaden mycket väl kan leva ett tag med att båda formerna finns. Sedan kan det här komma att utvecklas. Det kan mycket väl vara så att den bästa kombinationen är att ha både bolag med och bolag utan flytträtt, liksom att det ger bästa valfriheten för den enskilde och att vi ser att det kan bidra till största möjliga konkurrens. Därför är jag intresserad av att det blir en bra reform för försäkringstagarna. Det leder till ökad konkurrens. I sista hand ska det naturligtvis leda till lägre kostnader och därmed en bättre kapitalavkastning för pensionssparare och andra på området.

Anf. 188 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi får erinra varandra om att detta faktiskt är infört i våra grannländer. Det har nog ändå varit en ordentlig utredningsprocess, och man har gått längre än Sverige i att skapa möjligheter till flytträtt och rörlighet.

Nu säger Bosse Ringholm att vi inte ska hota. Nej, det tror inte jag heller att vi ska göra. Men det skulle nog ha varit positivt om finansministern hade varit något mindre passiv i sin attityd och ändå hade haft lite mer av ett credo här – att man är beredd att göra något. Det tror jag skulle ha ökat de frivilliga arrangemangen. Dock tycker jag också att finansministern har rört sig i rätt riktning under den här debatten, och det är ju så debatter ska vara.

Anf. 189 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! I mitt svar till Mats Odell påpekar jag också att vi har relativt begränsade erfarenheter av den nya marknaden och att jag är öppen för en fortsatt diskussion om hur marknaden kommer att utvecklas. Om inte några företag alls inför flytträtt uppnår vi självfallet inte heller det som är vårt syfte, nämligen att det ska finnas en mer differentierad marknad. Vi vet ju att några företag är beredda att ta de här stegen. Vi får väl se om fler företag kommer att göra det och vilka erfarenheter vi får.

I sista hand är det nog bra om vi har den enskilde konsumentens och försäkringstagarens intresse för våra ögon och ser att det finns olika saker för honom eller henne att välja. Det finns ju de som kanske vill ta större risker och de som vill ta mindre risker, och det finns de som är beredda att betala mer, eller mindre, för att uppnå andra fördelar. Jag tror att vi har anledning att återkomma till detta. Vi behöver tid. Det här är ingenting som kan avgöras på någon månad med tanke på att det är en så stor, omfattande, marknad som just de här livförsäkringsbolagen förfogar över.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 190 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Gunnel Wallin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att höja effektiviteten och öka samarbetet mellan de rättsvärdande myndigheterna.

Bakgrunden till Gunnel Wallins fråga är lokalförsörjningen och samordningen av lokaler för rättsväsendets myndigheter.

Sedan några år tillbaka pågår ett omfattande arbete med att reformera och utveckla rättsväsendet. Reformarbetet utgår från en helhetssyn på rättsväsendets verksamhet. Ansvarsfördelningen mellan rättsväsendets myndigheter ska vara väl genomtänkt, och arbetet ska präglas av en långtgående samverkan mellan myndigheterna. Utvecklingen ska utgå från medborgarnas perspektiv och möta medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet i rättsväsendets alla verksamheter.

För drygt ett år sedan tillsatte regeringen en särskild beredning, Beredningen för rättsväsendets utveckling. En huvuduppgift för beredningen är att undersöka möjligheterna att med bibehållen rättssäkerhet öka effektiviteten och kvaliteten i rättsväsendets arbete.

I beredningens uppgifter ligger bl.a. att uppmärksamma övergripande frågor om lokaliseringen av rättsväsendets myndigheter. Myndigheterna har själva ansvaret för sin lokalförsörjning. Beredningen ska överväga om det finns anledning att ta några initiativ när det gäller att få till stånd en ökad samordning mellan rättsväsendets myndigheter i lokaliseringsfrågorna. I direktiven för beredningen uppmärksammas t.ex. frågan om det finns behov av ett särskilt "samordningsforum" där myndigheterna skulle ha att presentera såväl sina kortsiktiga som sina långsiktiga planer i lokaliseringsfrågor. Det sägs också i direktiven att om beredningen kommer fram till att så är fallet bör man kunna redovisa på vilket sätt och i vilka former ett sådant forum skulle kunna verka. Jag har fått berättat för mig att beredningen under detta år kommer att påbörja arbetet med frågan om myndigheters lokalisering.

Förutom lokaliseringsfrågor har ett flertal andra större frågor lagts på beredningen att överväga. De kanske mest prioriterade frågorna har därvid gällt möjligheterna att försöka förkorta genomströmningstiderna i brottmål och frågan om på vilket sätt den brottsutredande verksamheten kan förbättras. Beredningen har lämnat två delbetänkanden som behandlar just de sistnämnda frågorna. Båda betänkandena bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Parallellt med det arbete som bedrivs inom Beredningen för rättsväsendets utveckling pågår ett omfattande reformarbete inom respektive verksamhetsområde. Sedan ett antal år tillbaka pågår ett arbete med att fortlöpande utveckla samarbetsformerna mellan polisen och åklagarväsendet. Samverkan sker vidare i olika frågor avseende häktade, anhållna och gripna inom ramen för lokala grupper med företrädare på chefsnivå från kriminalvård, polis, åklagare och domstol, s.k. HAG-samverkan. I dessa grupper diskuteras t.ex. lokalfrågor, frågor om transporter och andra gemensamma frågor. Vad gäller domstolsväsendet kräver det pågående reformarbetet bl.a. förändringar av den yttre tingsrättsorganisat-

*Svar på
interpellationer*

ionen. Vid samtliga beslut om förändringar av tingsrättsorganisationen har frågan om samordning med rättsväsendets övriga myndigheter vägt tungt vid regeringens slutliga ställningstagande.

Vad gäller frågan om användandet av gemensam informationsteknik kan sägas att Rikspolisstyrelsen, Riksåklagaren, Domstolsverket och Kriminalvårdsstyrelsen i årets regleringsbrev har fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att uppnå en för rättsväsendet samordnad informationsförsörjning. Den strategi för samordning av rättsväsendets informationsförsörjning som regeringen beslutat och den tidsplan som myndigheterna i Rådet för rättsväsendets informationsförsörjning, RIF-rådet, har fastställt ska ligga till grund för det arbetet. Den strategiska plan som rådet arbetar med ska vara färdig senast den 1 april 2002.

Svaret på Gunnel Wallins fråga är alltså att det för närvarande pågår ett omfattande reformarbete inom rättsväsendet som bl.a. syftar till att öka effektiviteten och kvaliteten i rättsväsendets arbete. Även frågan om ökad samverkan mellan myndigheterna ingår som en viktig del i reformarbetet.

Anf. 191 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag vill först tacka justitieministern för svaret. Det innehöll mycket ord och uppräknings. Jag håller med om att det är viktigt med en helhetssyn och att man har helheten klar för sig. Verksamheten ska vara väl genomtänkt, och arbetet ska präglas av en långtgående samverkan.

Sedan står det också någonting om medborgarperspektivet. Det var mycket av detta som fick mig att skriva den här interpellationen. I slutet av året fick jag ta del av planerna för nordvästra Skåne, där man nu tänker bygga ett nytt polishus eller skaffa nya lokaler för polisen och för tingsrätten. Det har funnits en bred samverkan mellan polis och kriminalvård, och häktet har legat på samma ställe. Det har fungerat ganska bra, även om det har varit trångt.

Så går var och en åt sitt håll, och det finns inte längre någon samverkan. Med tanke på medborgarperspektivet är det inte lätt att förklara detta för folk i nordvästra Skåne. Frågan har varit mycket debatterad, och sitter man i justitieutskottet får man naturligtvis frågor. Under min tid i justitieutskottet har det varit en av de viktigaste frågorna att man får ett sammanhang, att man kan samverka och samarbeta.

Har vi begränsat med pengar måste vi använda dem på det mest effektiva sättet. Det som står nedskrivet på papperet är vackert tänkt, men det gäller ju att följa upp vad som händer i verkligheten. Man kan fråga sig: Om viljan finns, varför har det då dröjt så länge innan man har satt i gång hela apparaten?

Vi har inte råd att låta varje enhet arbeta för sig, att varje tårtbit isole-
rar sig. Man arbetar ju för samma människor. För att det ska bli effektivt och för att man ska få en kvalitet måste det hänga ihop. Vi måste kunna lyfta blicken så att vi kan få ett grepp om helheten. En sammanhållen rättskedja är ett ofta använt begrepp. Men vägen dit verkar vara väldigt lång.

Det står också i svaret att man ska möta medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet. Jag tycker att det saknas

ett ord, nämligen tillgänglighet. Man ska också komma ihåg att det är viktigt att tillgängligheten är god för alla medborgare.

Jag tänker på reformeringsprocessen inom rättsväsendet. Sätter man i gång en sådan stor apparat måste man noga tänka igenom den och ha helheten klar för sig. Det gäller inte minst detta med samordning och samarbete. Det borde ha funnits med i direktiven och inte komma efteråt, precis som när man kastar in jästen efter degen. Det har gjorts många utredningar och startats många projekt, men man måste tänka på helhets-synen.

Jag ska nämna ett praktiskt exempel. Vi håller nu på att behandla re-visorernas skrivelse när det gäller myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet. I det sammanhanget kan man se att det inte fungerar, utan det hela får rättas till i efterhand.

Anf. 192 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! När det gäller situationen i nordvästra Skåne är min in-ställning att det är bra om man kan samverka och om det görs från ett medborgarperspektiv så att det blir bäst för så många som möjligt. Men jag är förhindrad att å regeringens vägnar styra myndigheternas beslut. Jag har besökt Helsingborgs tingsrätt och uppfattade då att man hade en oerhört stark önskan att flytta från lokalerna. Men mer än så vill jag inte säga, eftersom jag inte heller ska ha för starka åsikter om olika föränd-ringar som myndigheterna fattar beslut om.

Detta med rättskedjan är en oerhört angelägen fråga. Den ska tillgo-doses på olika sätt. Regering och riksdag ska med förändrade regelverk göra det lättare för de olika myndigheterna att samverka, vilket nu sker. Det är också viktigt att fortsätta att stödja alla de projekt ute i landet mellan polis och åklagare där man med befintliga resurser väsentligt har kunnat förkorta handläggningstiderna.

Jag är oerhört positiv till samverkan mellan myndigheter, men det finns en begränsning, och det är domstolarna. De måste behålla sin själv-ständighet. Sedan kan man diskutera vad som är domstolarnas primära uppgifter, t.ex. om kallelse av vittnen tillhör den dömande verksamheten. Där är det viktigt att det förs en diskussion.

Men det är, som sagt, mycket bättre att myndigheterna samverkar och gör saker och ting samtidigt i stället för att vänta på att den ena myndig-heten ska bli klar med en del i en rättskedja.

När det gäller tillgängligheten till domstolar för medborgarna anser jag att den i och för sig är viktig, men den får inte helt styra huruvida man ska slå samman domstolar eller inte. Det finns många andra skäl till att man inte ska göra det, på samma sätt som det finns skäl för att göra det. Det är för att det finns skäl både för och mot som det nu pågår en utvärdering av de tidigare sammanslagna tingsrätterna. Poängen med en utvärdering är just att man inte har förutfattade meningar och synpunkter på ett eventuellt ställningstagande. Därför ska vi låta utredningen arbeta, analysera svaret och sedan fatta beslut.

Under den tiden fortsätter detta arbete på ett ställe, och det är vid Stockholms tingsrätt. Där är förhållandet det motsatta. Frågan är om inte Stockholms tingsrätt är för stor. Även den frågan får vi avvakta, och därefter får vi ta ställning.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

Sammantaget: Det pågår olika projekt. Man måste börja med utredningar, men sedan ska de också leda fram till beslut.

Anf. 193 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag tror att det finns en god vilja. Vare sig ledningen eller verksamheten i stort anser nog inte att det finns något hinder mot samarbete.

Men på många ställen saknar man verktyg, t.ex. när det gäller ett gemensamt datasystem. På vissa håll saknar man en stark ledning. Det saknas resurser. Kriminalvården i nordvästra Skåne har nu föreslagit att häktet ska placeras på anstalten i stället för på polishuset. Det är för att man måste spara. Man har inte några andra möjligheter, och dessa uppgifter har jag fått från generaldirektören.

Det är för stora enheter. De är inte överblickbara. Justitieministern nämnde Stockholms tingsrätt.

Det kan också vara politiska ställningstaganden som lägger hinder i vägen. Det gäller t.ex. att man ska slå samman tingsrätten i Landskrona med tingsrätten i Lund. Det förorsakar en otroligt stor ineffektivitet och en stor irritation, och det är ett onödigt slöseri med både ekonomiska och personella resurser. Det har jag påpekat vid ett flertal tillfällen. Trots det gör man denna sammanslagning, vilket inte kan sägas vara med beaktande av medborgarperspektivet.

Jag kan förstå att domstolarna ska ha en självständig roll, men det finns flera exempel på att det fungerar alldeles utomordentligt att ha en gemensam administration och ändå behålla sin självständighet. När resurserna är knappa och det är myndigheterna själva som ska bestämma över lokalerna måste man gå in och göra vissa påpekanden. Det ansvaret har man som politiker, eftersom resurserna är så knappa.

I nordvästra Skåne är man överens om att polis och åklagare ska arbeta tillsammans. Men på andra håll har man byggt ett nytt polishus och förlagt verksamheterna till olika ställen. Det finns både-och. Jag tycker att det är viktigt att påpeka att det är nödvändigt med samverkan och effektivisering och att våra knappa resurser ska hanteras på bästa sätt.

När det nu har gått snett i nordvästra Skåne kan man gå ut och påpeka att man tycker att det är viktigt med samarbete, men man måste också analysera varför det har blivit så här. Jag känner att det pågår en maktkamp här. Det är något som brister i ledarskapet om man inte kan se vinsterna med en samverkan.

Anf. 194 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Gunnel Wallin och jag brukar vara överens om ganska många saker. En sak som vi är överens om är t.ex. att man ska utvärdera vad som kan vara administrativt arbete och vad som är dömande verksamhet. Regeringen anser att det är viktigt att man håller på den dömande verksamheten, men det inte får förhindra att man ändå ser över vissa uppgifter som t.ex. åklagare kan ha.

Samverkan är viktig, och, som sagt, regeringen och riksdagen ska skapa förutsättningar för att lokala myndigheter ska samverka. Men vi ska inte lägga oss i, och vi ska inte tala om exakt hur de ska samverka. Det vet man bäst utifrån de lokala förutsättningarna.

Det är inte alltid som det är helt nödvändigt att polis och åklagare arbetar i samma lokaler, även om det är en fördel. Det kan finnas skäl att inte göra det, särskilt med tanke på att det alltmer går mot en datorisering av förundersökningar. Det gör att man snabbt kan ta del av samma förundersökning, även om man inte sitter under samma tak.

Som sagt är jag positiv till ett fortsatt utvecklande av samarbetet mellan framför allt polis och åklagare men även med t.ex. socialtjänst.

Vad gäller kriminalvården är det riktigt, som Gunnel Wallin säger, att det har varit för få platser. Just av den anledningen ökades antalet fängelse- och häktesplatser med ca 150 förra året. Regeringen är väl medveten om att det i framtiden kommer att kunna behövas ytterligare resurser. Det är just av den anledningen som det särskilt står angivet i budgetpropositionen att regeringen avser att återkomma med ytterligare ökning av medel när behov uppstår.

Mycket av det som sker i nordvästra Skåne är på planeringsstadiet. Andra saker är under utvärdering, och jag vill igen understryka att vi inte ska ha några synpunkter på den under utvärderingens gång.

Anf. 195 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag kan hålla med justitieministern om att vi har varit överens i ganska många diskussioner och debatter här. Vi hade ju en debatt i går, där många liknande fall togs upp. Jag berörde bl.a. att ärenden med unga brottslingar ska hanteras inom sex veckor. Så fungerar det inte riktigt i dag på ett antal ställen. Det finns alltså brister. Då kan man fråga varför. Till viss del handlar det om resurser, om kompetens hos personal och om att få personal att jobba med det här på både det ena och det andra stället.

När det gäller att skapa förutsättningar för lokalt samarbete, t.ex. inom kriminalvården, är resurserna knappa. Det har vi också diskuterat tidigare. Förhoppningsvis kommer det på sikt mer resurser till kriminalvården.

Man måste också ge förutsättningar t.ex. när det gäller IT-hjälpmedel. Här har det varit mycket strul och svårigheter. Jag har läst de senaste rapporterna och att det blir bättre, men det tar tid, och det skapar irritation. T.ex. skulle ju den gemensamma upphandlingen av kommunikationssystem vara så bra. Men vad händer? Nu står vi där. Särskilt polisen i södra Sverige har problem. Man måste göra upphandling av kommunikationssystem för att verksamheten ska fungera. Helt plötsligt är man ensam och det blir stora kostnader.

Jag hoppas verkligen att justitieministern följer upp detta och ser till att det händer något, för samarbete och samverkan tror jag gagnar våra medborgare. Vi måste få en snabb hantering av rättsärendena.

Anf. 196 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska inte i dag upprepa allt det som sades i går om de satsningar på polisen som regeringen gör. Dessa är Gunnel Wallin väl medveten om.

Jag vill bara kommentera detta med kommunikationssystemet som, alldeles riktigt, måste vara i bruk enligt lag. Det kommer regeringen att följa. Polisen utvecklar också detta system nu, därför att man kan inte på

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 2001/02:160 om flyktingar från Bosnien

Anf. 197 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat utrikesministern om hon avser att verka för att regeringen ska ändra sin hållning till flyktingar från Bosnien-Hercegovina. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag uppfattar frågan som att Maria Larsson önskar en praxisändring för asylsökande bosnier. Som interpellanten väl känner till är jag av konstitutionella skäl förhindrad att ta initiativ till att förändra praxis.

Endast om ett enskilt ärende överlämnas till regeringen av någon av utlänningsmyndigheterna kan regeringen ge vägledning genom ett beslut i ärendet. Något sådant ärende har regeringen inte i dag.

Nuvarande praxis baserar sig på regeringens beslut i ett enskilt ärende den 29 juni 2000. Ett stort antal beslut har fattats av Migrationsverket och Utlänningsnämnden med vägledning av detta beslut. Under andra halvåret 2000 samt år 2001 erhöll 25 personer permanent uppehållstillstånd av flyktingskäl och 4 personer som skyddsbehövande i övrigt. Sammanlagt drygt 1 000 personer fick tillstånd av humanitära skäl.

Utan att kommentera myndigheternas beslut vill jag klargöra vad som möjligen är en missuppfattning av interpellanten om följderna av att Sverige i utlänningsärendena tar särskild hänsyn till genomförandet av Daytonöverenskommelsen. I detta sammanhang handlar det närmast om annex VII i överenskommelsen om rätten för alla flyktingar och internflyktingar att återvända till sin hemort i Bosnien-Hercegovina. Som regeringen framhöll i beslutet den 29 juni 2000 kunde Bosnien-Hercegovina då i och för sig betraktas som ett land i strikt flyktingrättsligt perspektiv, och grund fanns generellt sett inte längre för att ge skydd i Sverige enligt utlänningslagen. I vissa fall kunde emellertid skäl finnas som var förbundna med önskan att inte försvåra genomförandet av Daytonöverenskommelsen, dvs. skäl av politiskt-humanitärt slag. Givetvis måste en individuell bedömning göras i varje enskilt ärende.

Som framgår av myndigheternas beslutsfattande görs, i enlighet med regeringens nyss nämnda vägledande beslut, en noggrann bedömning av de lokala förhållandena. Det gäller när den asylsökande tagit sin tillflykt till ett område där den egna etniska gruppen dominerar. Pågår en normaliseringsprocess där anses den sökande kunna återvända. Bodde den sökande kvar i en ort där den egna gruppen är i minoritet görs en liknande bedömning av orten och om ett minoritetsåtervändande kommit i gång och visat sig fungera. Bedömningarna av sådana lokala förhållanden på grund av hänsynstagandet till Daytonöverenskommelsen har alltså medfört att uppehållstillstånd getts i fler och inte i färre fall än om endast generella flyktingrättsliga principer följts.

Låt mig även göra några mer allmänna kommentarer. Fortfarande har många inte återvänt till sina ursprungliga hemorter i Bosnien-Hercegovina. Antalet internflyktingar är 470 000, och enbart i Förbunds-

republiken Jugoslavien uppskattar UNHCR att det finns ca 144 000 flyktingar. Många kommer inte att vilja återvända till sina ursprungliga hemorter eller lämna sitt nuvarande vistelseland om de får möjlighet att stanna kvar. Men rätten att återvända, i enlighet med vad som tillförsäkrades i Daytonöverenskommelsen, måste alla få möjlighet att göra gällande under trygga och säkra förhållanden. Detta är en ståndpunkt som Sverige intagit och fortsätter att förfäktas i internationella sammanhang rörande Bosnien-Hercegovina och Balkan generellt.

Stora framsteg har gjorts under de allra senaste åren när det gäller möjligheter för bosnier att flytta tillbaka till orter som domineras av en annan folkgrupp än den de själva tillhör. Under de första elva månaderna 2001 registrerades ca 81 000 s.k. minoritetsåtervändare, vilket innebär att under de senaste tre åren ca 190 000 minoritetsåtervändanden registrerats. UNHCR i Sarajevo har i ett uttalande sett detta som en klar indikation på att människor i Bosnien-Hercegovina nu kan fatta sitt eget beslut om huruvida de ska återvända och åter bygga upp sin tillvaro i ursprungsområdet.

Som många observatörer konstaterat återstår emellertid ännu en del att göra för Bosnien-Hercegovina i att skapa trygghet och säkerhet för alla återvändande och framför allt när det gäller att få sådana ekonomiska och sociala förhållanden som gör att de får en tilltro till sin framtid i hemlandet. Nu brister många i tilltron till detta. Själva det faktum att bostäder i allt högre grad återgår till rätt ägare skapar svårigheter för de tillfälliga innehavarna, som ofta är internflyktingar själva. I denna situation väljer en del personer att försöka emigrera.

Uppgiften att lösa Bosnien-Hercegovinas problem ligger i första hand på bosnierna själva. Det internationella samfundet har emellertid gjort och fortsätter att göra stora insatser för att stödja återuppbyggnaden och den fredliga utvecklingen av landet i enlighet med Daytonöverenskommelsen.

Detta gäller i hög grad också Sverige. Det svenska biståndssamarbetet har sin tyngdpunkt i flyktingåtervändandet och återuppbyggandet med s.k. integrerade områdesprogram. Den vikt vi lägger vid detta återspeglar sig i att Sverige efter EU är den största bidragsgivaren för återvändandeinsatser i Bosnien-Hercegovina. Sidas stöd för sådana program uppgick år 2001 till 159 miljoner kronor, vilket beräknas inkludera möjlighet för ca 9 000 personer att återvända till sina hem. För år 2002 kan man räkna med minst lika omfattande stöd. Sida söker genom sina insatser stimulera minoritetsåterinvandring.

Mot bakgrund av vad jag här sagt har jag inte för avsikt att verka för att regeringen ska ändra sin hållning till flyktingar från Bosnien-Hercegovina. Jag kan försäkra interpellanten om att jag liksom utlänningsmyndigheterna fortlöpande följer utvecklingen i Bosnien-Hercegovina och de många rapporter som fortlöpande kommer därifrån från den höge representanten, UNHCR, den svenska ambassaden, olika frivilligorganisationer, oberoende medier m.fl.

Då Maria Larsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tredje vice talmannen att Rosita Runegrund fick delta i överläggningen i stället för interpellanten.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 198 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Det är en ära för mig att få hälsa Jan O Karlsson välkommen till den första interpellationsdebatten.

Jag vill också å Maria Larssons vägnar tacka för svaret. Det var inte svårt för mig att ta över den här interpellationen eftersom jag har fått precis samma indikationer som Maria har.

De signaler som Maria får från dem som dagligen har kontakt med flyktinggrupper av olika etnicitet är att människorna i den flyktingvåg som kommit från Bosnien de senaste två åren är i mycket dåligt psykiskt skick. Omfattningen av posttraumatiska stressymtom är enorm och härrör till stor del från efterkrigstiden. De som tar del av berättelserna och har tagit del av åtskilliga berättelser menar att det finns ganska många som har ett rejält skyddsbehov. Långtifrån alla – inte de som bara inte kan få jobb eller bostad eller som är fattiga, inte alla som bara provat en bostadsort men kan vara säkra på en annan – men ganska många har, enligt initierade källor, ett rent skyddsbehov.

Känner statsrådet till att många uppger trakasserier, rädsla och otrygghet på individnivå? De har anmält detta till sitt lands myndighet men vittnar om att det har blivit värre efter anmälan. Rättssystemet fungerar alltså inte i dag. Att inte ha varit i landet under kriget kan innebära att man betraktas som en förrädare och dagligen trakasseras t.ex. med stenkastning på sin bil eller på sin bostad – trakasserier som dagligen trappas upp.

Gangsterism, om man nu kan använda ett sådant ord, och korruption har trappats upp. Att ha varit vittne till krigsförbrytelser innebär att man inte har skydd någonstans i landet. Man är känd av nätverk som vill röja en ur vägen. Att ha kommit på kant med gangstergängen gör att man inte har skydd någonstans i landet. Därför är det på individnivå som saker måste prövas.

Har statsrådet träffat dem och hört deras berättelser? Varför tror ministern att de kommer trots att de vet att de inte får stanna? Varför har strömmen ökat de senaste månaderna trots att det är mycket få som får stanna?

Anf. 199 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Tack för välkomnandet! Det har inte varit några jublande massor, men jag har sett sådant här i en annan roll borta på sekreterarbänken många gånger förut. Jag tackar alltså för välkomsthälsningen.

Regeringen och jag själv gör ingen annan bedömning än Rosita Runegrund och Maria Larsson vad gäller förhållandena i Bosnien och utvecklingen där. Som framhålls i svaret har vi alltså sedan regeringens nuvarande praxis beslöt beviljat tusen personer tillstånd av humanitära skäl. Poängen med denna praxis är just att om vi i stället hade tillämpat de vanliga principerna för prövning av sådana här ärenden och då betraktat Bosnien-Hercegovina som ett land så hade ett betydligt mindre antal, kanske inga av dessa, kunnat tillstyrkas. Tvärt emot vad som antyds i den ursprungliga frågan – dock inte alls i Rosita Runegrunds inlägg – innebär alltså regeringens praxis ett större hänsynstagande till de faktiska förhållanden som råder, och som jag är fullt medveten om, i Bosnien.

Det är en dålig ekonomisk situation och bristande tilltro till framtidsförutsättningarna som gör att många inom Bosnien vill utvandra till ett

land med bättre förutsättningar. Då har vi framför allt detta problem med dem som tillhör en folkgrupp som är i minoritet på plats. Det har vi också tagit hänsyn till i prövningen. Men vi ska också komma ihåg att det finns en annan aspekt att lägga på detta, vilket jag själv kunde konstatera när jag under en tid som var betydligt sämre än nu vistades i Bosnien för att kontrollera EU:s bistånd i Mostar. Det var några veckor före Srebrenica-massakern. Den praxis som regeringen har lagt fram är nämligen till just för att inte den här vägen bana väg för en fortsatt etnisk åtskillnad eller rensning, varigenom människor kan köras bort från de platser dit de i och för sig önskar återvända.

Som jag hade tillfälle att framhålla i en tidigare diskussion i dag – som i och för sig gällde Afghanistan, fru talman – hänger det här samman, dvs. dels vårt mycket starka engagemang i Bosnien-Hercegovina och Sidas mycket kraftfulla stöd till återuppbyggnaden och konstruktionen av ett bättre samhälle i Bosnien, dels den särskilda praxis som vi har utvecklat. Jag tror alltså inte att det ligger någon skild bedömning bakom interpellantens fråga och mitt svar. Jag är övertygad om att det här är det bästa sättet att åstadkomma en rimlig utveckling både för dem som måste lämna landet och för dem som kan bryta sig en ny framtid i sitt ursprungliga hemland.

Anf. 200 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Det bådar gott att statsrådet har praktisk erfarenhet och har sett vad som händer där nere. Å andra sidan hänvisar statsrådet i det skriftliga svaret till de många insatser som görs redan i dag.

Självfallet är det bra att vi är en stor biståndsgivare via Sida och att 9 000 människor har fått nya hem genom vår försorg.

Men låt mig återgå till den nuvarande praxis som baseras på beslut fattat med utgångspunkt i ett enda enskilt ärende. Det är alltså ett enda ärende som ligger till grund för det regeringsbeslut som nu tillämpas, oavsett om statsrådet tycker att det är det bästa som finns i dag. Sedan det här beslutet fattades för ett och ett halvt år sedan har situationen förändrats dramatiskt. Det är först efter det beslutet som flyktingströmmarna verkligen kommit i gång.

Någon av utlänningsmyndigheterna måste överlämna nytt ärende för prövning för att praxisändring ska kunna ske. Det anger statsrådet i svaret. Men ett statsråd måste väl aktivt kunna söka erforderlig kunskap om han eller hon misstänker eller får indikationer på att situationen har förändrats. Jag förutsätter att statsrådet har inhämtat den kunskapen.

Jag vill återigen fråga statsrådet om han anser att det är rimligt att aktuell praxis grundas på beslut den 29 juni 2000. Eller menar statsrådet att situationen kan ha förändrats så att en ny prövning borde ske?

Anf. 201 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Det är riktigt, som Rosita Runegrund påpekar, att regeringens beslut formellt har sin utgångspunkt i ett enskilt ärende. Men när man läser regeringsbeslutet finner man ju att det baserar sig på en värdering av hela situationen i Bosnien. Det har också i själva formuleringen av den princip som ligger till grund för praxis byggts in en möjlighet till flexibilitet därigenom att man bryter ned Bosnien på ett sådant sätt att när en person söker asyl kan man göra en bedömning utifrån förhållandena

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

just där och just då. Med den konstruktionen av denna praxis finns det alltså möjlighet att tid efter annan ta hänsyn till den förändring av förhållandena som naturligtvis äger rum och som just i Bosnien, på grund av den tidigare etniska rensningen, är ett specifikt problem. Som jag påpekar i mitt svar kanske den rättmätige ägaren dyker upp när någon återvändare bor i huset. Då ger detta så att säga upphov till ett nytt inre flyktingförhållande som man kan ta hänsyn till.

Jag hävdar bestämt att den praxis som regeringen har grundlagt just medger den flexibilitet som förhållandena kräver och medger en prövning där man tar hänsyn till nya förhållanden allteftersom.

Jag hade tillfälle att bilda mig en uppfattning om detta också i andra instans. Detta kommer ju också upp i Utlänningsnämnden. Jag har besökt både Migrationsverket och Utlänningsnämnden som inledning på mitt arbete som migrationsminister och diskuterat mer i detalj hur den här ärendeprovningen går till. Många av ärendena förs också upp i andra instanser med hänsyn till regeringens etablerade praxis.

Vad beträffar vår information har jag alltså möjlighet att dels följa utvecklingen tillsammans med utlänningsmyndigheterna, dels få besked direkt från den höge representanten, Carl Bildts efterträdare, i Sarajevo. Vi har utomordentliga kontakter med UNHCR såsom varande en av världens viktigaste bidragsgivare till UNHCR. Vi har vår egen ambassad. Vi har många frivilligorganisationer närvarande, och vi har flera andra möjligheter.

Det innebär att vi just i fallet Bosnien-Hercegovina har möjlighet inte bara att försöka tillämpa ett slags stelnad bild från 2000 på ärendena, vilket icke alls är avsikten med denna praxis, utan just att grunda våra beslut på de aktuella förhållanden som råder. Det är det som är bakgrunden till att ett så pass stort antal som tusen personer, som vi är överens om, har kunnat få tillstånd av humanitära skäl.

Jag tror därför att det finns starka motiv för att, med de värden som interpellanten ger uttryck för och Rosita Runegrund värtaligt har företrott, denna praxis i själva verket är en i beaktande av omständigheterna bra och flexibel lösning på ett mycket svårt problem.

Anf. 202 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Praxis baseras på en värdering av den situation som då rådde, men situationen har förändrats. Annars skulle inte ett så stort antal flyktingar ha sökt uppehållstillstånd i Sverige under 2001. Att det är en etablerad praxis förstår jag eftersom det är så många ärenden som har behandlats.

Jag har aldrig mött så psykiskt nedbrutna människor som dessa bosnier, säger ansvarig från Länderkommittén för före detta Jugoslavien.

Jag har några andra exempel på våld och konflikter i Bosnien.

April 2001: En sprängladdning slängs mot ett hus som nyligen återvända serber bosatt sig i.

April 2001: En skola byggd av norska flyktingorganisationer sprängs. Skolan skulle användas för återvändande serber i väntan på att hus reparerades.

Maj 2001: Återvändande bosnier skjuts.

Juli 2001: En 16-årig återvändande muslimsk flicka dödas.

Det här är några exempel på varför människor inte känner sig trygga när de försöker återvända till sina hem, trots att det gått nästan sex år sedan kriget slutade. Detta är en kommentar från UNHCR.

Min förhoppning är ändå, trots det som statsrådet har sagt om att gällande praxis är flexibel och att den är det bästa i dag, att statsrådet efter den här debatten på allvar om igen prövar frågan om det inte är dags för en ny praxis för dem som har ett rejält skyddsbehov.

Anf. 203 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Rosita Runegrund att regeringen även i fortsättningen kommer att följa utvecklingen i Bosnien-Hercegovina med största uppmärksamhet. Jag delar helt de iakttagelser som har gjorts. Förhållandena kan på intet sätt anses stabila eller goda i detta land. Det framgår också därav att det är nödvändigt med en mycket omfattande övervakningsstyrka från världssamfundet för att hålla fred i området. Jag tror inte att det är någon som inbillar sig att vi i dag, även om styrkan har minskat i omfattning, skulle kunna avlägsna den omedelbart, vilket naturligtvis innebär att människornas trygghet fortfarande oavslåligen sätts på spel i Bosnien.

Den situation vi för närvarande har är att regeringen har fattat ett beslut som enligt vår egen mening innebär en möjlighet för en flexibel prövning med hänsynstagande till detta. Regeringen har ingen möjlighet att nu ändra praxis, såvida inte ett ärende läggs fram för regeringen. Men det utesluter inte på något sätt att jag tycker att det av det här meningsutbytet ändå ska framgå att vi i hög grad delar de bekymmer och den oro för utvecklingen som så hårt drabbar människor.

Jag vill avslutningsvis erinra om att den praxis som har etablerats gör det möjligt att ta emot människor med akut skyddsbehov liksom när starka humanitära skäl talar för detta och att vi kan fortsätta med det. Men det finns för dagen ingen möjlighet för regeringen att fatta beslut om förändrad praxis. Något sådant ärende föreligger inte. Men jag tror inte att det utesluter att våra myndigheter i tillämpning av denna praxis kan ta de hänsyn som Rosita Runegrund här så värtaligt har fört fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på interpellation 2001/02:137 om bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter

Anf. 204 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Karl-Göran Biörsmark har frågat utrikesministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att främja en alltigenom effektiv och ändamålsenlig svensk biståndsverksamhet, grundad på demokrati och mänskliga rättigheter och rättsstaten. Interpellationen har överlämnats till mig.

Utvecklingssamarbetets övergripande mål är sedan 1962 att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Av de sex delmålen är ett att främja en demokratisk samhällsutveckling.

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

Detta snart 40 år gamla svenska biståndsmål delas numera av alla världens regeringar. I FN:s millenniedeklaration har 147 av världens stats- och regeringschefer enats om att halvera fattigdomen till år 2015. Kampen mot fattigdomen står överst på dagordningen. Det ställer krav på och ger oss kraft i det fortsatta internationella samarbetet.

Jag delar Karl-Göran Biörsmarks uppfattning att grunden för en framgångsrik utvecklingspolitik är politiska och ekonomiska system som tar till vara varje människas inneboende möjligheter. Jag delar också uppfattningen att ömsesidigt förtroende har en stor betydelse för internationellt utvecklingssamarbete. Grunden för detta utgörs av de normer som formuleras i konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Dessa respekteras och utvecklas bäst inom ramen för demokratiska politiska system byggda på rättsstatens principer.

Det är min uppfattning att Sverige redan i dag bedriver en politik baserad på demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och att det sker på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det bekräftades också i OECD:s granskning av det svenska utvecklingssamarbetet år 2000. På utvecklingssamarbetets område är Sverige internationellt sett en respekterad och ledande aktör. Detta ska inte förleda oss att tro att vi kan slå oss till ro. Förbättringar finns det alltid utrymme för. Bistånd till länder som befinner sig i konflikt eller till länder med totalitära regimer är svårt. Det är en ständig utmaning att söka vägar för att nå de människor som behöver hjälp och stödja de krafter som kan leda till förändring.

Partnerskapstanken är sedan flera år det som styr svenskt bistånd. Vi talar alltmer sällan om givare och mottagare. I botten finns övertygelsen att utveckling endast kan ske där den politiska viljan finns och där varje land tar ett eget ansvar. Med partnerskapstanken minskar konditionalitet och villkor till förmån för dialog som baseras på gemensamma värderingar. Bistånd ska inte i första hand användas för att diktera villkor. Det är i dag internationellt erkänd kunskap att s.k. konditionalitet knuten till bistånd har en synnerligen begränsad, för att inte säga obefintlig, effekt på biståndets måluppfyllelse. Däremot finns naturligtvis en gräns för när en dialog inte längre är fruktbar och då biståndet via en stats regering bör begränsas eller avbrytas. Det har också skett vid flera tillfällen.

Flertalet av de länder vi samarbetar med uppvisar brister i förmåga, i en del fall också i vilja, vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vår utmaning är då att finna den samarbetsform som kan stärka och främja en utveckling i denna riktning. Den intressanta frågan är hur vi arbetar, inte var. Det viktigaste instrumentet för detta är den politiska dialog som förs med samarbetslandet, antingen bilateralt, genom EU eller multilateralt.

I länder där makthavarna saknar genuint intresse för förändringar är det självklart svårare. Men även i dessa samhällen finns förändringsagenter, ibland t.o.m. inom den statliga förvaltningen. För svensk del utgör de enskilda organisationerna, både svenska och lokala, centrala aktörer i dessa fall.

Det internationella samfundet står i dag enat kring en utvecklingsagenda som sätter kampen mot fattigdomen högst på dagordningen. Det är en aldrig tidigare skådad kraftsamling. De s.k. millennieutvecklingsmålen preciserar åtagandena som är gemensamma för såväl fattiga som rika

länder. Det internationella samfundets ökande enighet utgör ett formidabelt förändringstryck. Samtidigt är det väsentligt att respektera varje enskilt lands väg till förändring.

Sverige ska fortsätta med sitt riktade bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter samt rättsstatens principer. Ännu viktigare är att dessa värden får genomslag i hela utvecklingssamarbetets alla områden.

Huvudansvaret för ett lands utveckling vilar på ett lands egen befolkning och dess regering. Demokrati är den styrelseform som bäst garanterar att de flesta medborgares intressen tas till vara. En fungerande rättsstat är också en förutsättning för att individens rättigheter respekteras. Här är Karl-Göran Biörsmark och jag helt överens. I en sådan miljö skapas också förutsättningar för länder att utvecklas av egen kraft, både ekonomiskt och socialt.

Att vara fattig är inte bara att sakna mat och tak över huvudet. Att vara fattig är också att sakna makt och inflytande. Kampen mot fattigdomen är därför också en kamp mot maktlöshet. Med makt över den egna vardagen och det egna livet ökar möjligheten att påverka utvecklingen i det land man lever i.

Anf. 205 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag vill också passa på att hälsa statsrådet välkommen till biståndsdebatter framöver. Jag ser fram emot dem, inte minst mot bakgrund av det svar jag har fått på min interpellation. Svaret är öppet, resonerande och diskuterande. Det är det jag är ute efter.

Vi rör oss på ett svårt område – biståndsområdet. Bistånd är svårt. Jag är överens om att målet att höja de fattiga folkens levnadsnivå är grunden. Det är därför vi bedriver bistånd – och alltid har bedrivit bistånd. Frågan är hur vi når målet.

Resursöverföringar hör naturligtvis dit. Frågan diskuteras mycket i kammaren i samband med budgetdebatter osv. Den ska vi inte diskutera nu. Resursöverföringar kommer aldrig att klara dessa mål, utan det är fråga om kraften i utvecklingsländerna själva. Men de kan naturligtvis bidra till en bra utveckling.

Biståndsmålen diskuteras mycket. Biståndsministern tar upp de sex biståndsmålen. Ett av dessa mål är demokrati. Målen har sedan byggts på med miljö, jämställdhet, resurser osv. Vi har från Folkpartiets sida under många år varit kritiska och ansett att det har blivit för många mål. Det har blivit en grå massa, och man har inte fokuserat sig på något mål. Vi har varit med om att fatta beslut om dessa mål, så här är det också självkritik.

Det mål vi vill se som en stjärna, en inriktning, en väg, är demokratimålet. Vi är överens om det övergripande målet att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Men sedan vill vi se demokratimålet som det övergripande målet för biståndet – bland andra mål som eventuellt diskuteras.

Vi har begärt en utredning om detta, och vi har fått en sådan till stånd. Den ska snart slutföra sitt arbete. De signaler jag får tyder ändå inte på att demokratimålet kommer att få den ställning vi önskar. Vi får se vad slutresultatet blir. Vi har inte sett det än. Men jag är lite orolig för att man ännu en gång inte riktigt fokuserar på detta.

Varför tycker vi att demokratimålet är så viktigt? Biståndsministerns anförande gav svaret, nämligen att detta mål är grunden för utvecklingen, dvs. ger möjligheten för människor att vara delaktiga i utvecklingen. Vi

Prot. 2001/02:57
24 januari

*Svar på
interpellationer*

har sett många tråkiga exempel under årens gång på hur detta har förfuskats. Där vill jag ha ett resonemang med biståndministern när vi kommer in på vår roll i partnerskapet och konditionaliteten.

I den dialog som finns i partnerskapet – och som jag inte har någonting emot – måste man vara mycket tydlig. Man måste vara beredd att sätta gränser – hit men inte längre. Gör man inte det är det risk att åren rullar på och att biståndspengar pumpas in i korrupta regimer som inte tar våra signaler på allvar.

Det finns många exempel där länder har utvecklats till enpartistater. Även om de på papperet inte ser ut att vara enpartistater är de det i praktiken. Ett exempel som har diskuterats i kammaren och där det äntligen har skett en markering är Zimbabwe. Om biståndsgivarna 1980, med de möjligheter som fanns då för Zimbabwe, hade lagt hårdare press på regeringen att öppna för en opposition och ett demokratiskt system, är jag övertygad om att vi inte hade varit där vi är i dag.

Är biståndministern beredd att höja rösten när det gäller konditionalitet i samband med partnerskapsresonemangen?

Anf. 206 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Det första jag skulle vilja ta upp gäller våra många mål. Jag delar den uppfattning som Karl-Göran Biörsmark ger uttryck för här. Uppräkningen av ett antal förträffligheter kan innehålla vissa risker.

Jag hade tillfälle att erinra om detta när nyheten om min förestående utnämning till biståndminister offentliggjordes och jag fick en fråga i någon av TV-kanalerna. Jag tillät mig då säga, som kritik av det beslut som mitt eget parti hade tagit på sin kongress om att så snart som möjligt uppnå enprocentsmålet, att jag inte tyckte att det var tillräckligt djärvt. Den häpne journalisten frågade vad jag menade med det – han trodde kanske att jag var ute efter 2 %.

Det var just det här att det som är det viktiga för oss är att fråga, i dag, efter 40 år, efter proposition 100: Varför är vi så stolta över att vi nu har lyckats sätta upp en halvering av världsfattigdomen fram till 2015 överst på listan? I en tillbakablick ser vi att detta faktiskt innehåller frågan: Varför har det inte lyckats med den politik som vi har fört hittills? Det gäller inte bara Sverige utan alla länder som har givit bistånd.

Jag tror att svaret – även om vi ska vara varsamma när det gäller de exakta formuleringarna – just ligger i att vi har haft ett antal olika mål men att de inte har varit samordnade.

Det sker nu stora genombrott i vår tid. Ett viktigt genombrott, som väl egentligen redan har skett åtminstone intellektuellt, är att vi alla börjar förstå att om vi bedriver en handelspolitik, och kanske också en jordbrukspolitik, som fråntar de fattigaste länderna möjligheten att utveckla sitt näringsliv, sina marknader och sin produktion spelar det ingen roll vad vi skickar dem i fråga om köpkraftsförstärkning.

Vi har i Utrikesdepartementet inför förberedelserna för de stora konferenser som väntar också börjat diskutera betydelsen av finansiell stabilitet när det gäller att göra den här tunga resursöverföringen verkligt effektiv. Jag menar absolut att vi måste hålla fast vid målsättningen om en resursöverföring med en andel av vår BNP och driva en tillväxtpolitik som gör detta meningsfullt. Om vi har negativ tillväxt är ett enprocentsmål inte någon särskilt tilltalande politik.

Det är också detta med finansiell instabilitet. Om vi ser på de kriser som har drabbat fattiga länder som Ryssland, Indonesien, Brasilien, Mexiko och nu senast Argentina – de är inte så fattiga, men de är i varje fall i ett utvecklingsförlopp – är det just den finansiella instabiliteten.

Jag håller gärna med Biörsmark om att demokratin har en särskild ställning i detta system: sambandet mellan mänsklig makt och kampen mot fattigdomen. Amartya Sen, nobelpristagare för några år sedan, påpekade just detta att i länder med någorlunda fungerande demokratiska strukturer brukar det inte bli svält, därför att innan svälten slår till har de presumtiva väljarna sagt ifrån. Men i länder där människornas makt inte har funnits har svälten kunnat slå till. Därför är demokratin någonting alldeles speciellt.

Jag ska fortsätta vårt meningsutbyte och återkomma till Zimbabwe och några andra exempel på varför jag tror att vi egentligen står varandra ganska nära i den här värderingen.

Anf. 207 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag ska också beröra enprocentsmålet och tanken bakom det. Riksdagen har en gång fattat ett beslut i enhällighet att det ska vara 1 %. Att det ständigt pågår en debatt om detta beror på att vi inte är där. Jag skulle helst vilja att vi lade den debatten åt sidan. Genom att komma dit kunde vi få diskutera andra saker. Diskussionen om procentmålet tar väldigt lång tid.

Faktum är att även Moderaterna, som på den tiden var Högern, ställde upp på detta. Jag tittade i ett protokoll och såg att deras talesman, som då var Allan Hernelius, sade att vi inte ska nöja oss med 1 % utan gå vidare. Så lät det då. Men det är en annan debatt.

Jag håller med om det som sades om handelspolitiken och jordbrukspolitiken: utan en fri marknad och bort med subventionerna. Det är en politik som vi verkligen bör skämmas över. Det finns mycket att göra på det området. Det är också en motor för att utveckla de här länderna.

Jag vill ändå koncentrera mig på det som jag var ute efter, nämligen demokrati och mänskliga rättigheter som basen och vår roll i detta, vad vi gör i detta. Det är där som jag känner en viss frustration, att vi gör för lite, att vi är för otydliga, att vi inte ger de riktiga signalerna. Det kan gälla många länder. Vi ger i dag bistånd – ett regering-till-regering-bistånd, ett stat-till-stat-bistånd – till länder med regimer som man kan sätta stora frågetecken för. Då menar jag inte heller att man från en dag till en annan ska avbryta detta bistånd, men i dessa partnerskapsöverläggningar, när man går in i nya program och när man diskuterar framtiden måste man vara tydlig och vara fast.

Jag kan nämna Vietnam, Laos, Tanzania, Zimbabwe och Kuba. Det finns många länder som vi har en massa kontakter med. Då kan vi säga: Det är väl bra att vi är där på något sätt, för det finns kanske några som suger i sig en del av detta budskap, som kan urgröpa de diktatoriska tendenserna eller de diktatorer som finns. Jag tror inte riktigt att den vägen är framkomlig. I vissa fall är den det, men i många fall inte.

Jag vill återkomma till Zimbabwe, som är ett typiskt exempel. Tanzania är det också, därför att även det är i praktiken en enpartistat i dag. De som sitter på makten utnyttjar dessa biståndspengar. De använder dem för sina politiska syften. De förtrycker även oppositionen med hjälp av

dessas pengar. Oppositionen kommer inte åt dessa pengar och kan inte bedriva sin verksamhet med hjälp av dem.

Det är då jag menar att vi måste säga att vi avbryter eller trappar ned biståndet. Vi kan inte sätta ned det till noll, men vi kan trappa ned det och samtidigt slussa in pengar via enskilda organisationer till rörelser som har demokrati och mänskliga rättigheter på sitt schema. Det finns många enskilda organisationer som vill bidra med det arbetet på plats, vilket ofta är riskfyllt. Då bör man slussa in pengarna den vägen, för att undergräva diktaturen och enpartistaten.

Det är här jag hoppas att Biståndsutredningen och även den nye biståndsministern kan ge ett skifte i politiken, en signal ut till mottagarländerna att vi inte tolererar detta. Vi tar inte hårt hopsamlade svenska skattebetalares pengar för att lägga in i korrupta regimer. Då måste man sluta med det. Vi har hållit på alldeles för länge.

Anf. 208 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kunde inte utveckla hela den tanke jag hade i mitt förra anförande, så jag fortsätter där jag var då. Det var ett starkt understrykande av flera av de synpunkter som Karl-Göran Biörsmark har gjort sig till tal för. Det gäller sambandet mellan demokrati och kampen mot fattigdomen, och att det finns ett speciellt starkt samband där. Jag tog mig dit från det här, och där är vi tydligen också överens. Vi måste föra en helhetspolitik, som gör att vi inte ger med ena handen och tar med den andra. Här har vi också en lång historia bakom oss, där jag hoppas på ett skifte.

Som Karl-Göran Biörsmark hör, kommer jag som biståndsminister att eftersträva att söka upp och vara med och forma mycket breda majoriteter för att utveckla biståndspolitiken.

Det är inte så svårt att vara biståndsminister i januari 2002, har jag upptäckt. Jag kanske inte ska säga så – jag kan göra en massa misstag sedan. Inte minst händelserna i höstas och vad som följde av dem har lett till en oerhörd förstärkning av synen på biståndets och utvecklingssamarbetets betydelse, både som en bilateral ansträngning och som en multilateral.

Ur den synpunkten är jag oerhört privilegierad i min roll jämfört med många av mina företrädare. Biståndet har under lång tid, delvis beroende på våra egna problem men säkert också på andra faktorer, kämpat i motvind.

Även om det är att dramatisera att tala om ett skifte – jag tror i så fall att det skiftet har ägt rum vad gäller förhållandena i världen i stort – tror jag att vi kommer att se en väldigt positiv utveckling och en kraftsamling. Men det finns också väldigt stora problem på vägen.

När det gäller Zimbabwe och hur vi ska uppträda inte minst i stat-till-stat-biståndet tror jag att Biörsmark har rätt. Jag tror att vi har varit naiva många gånger. Jag tror att vi skulle ha varit tydligare. Även om vi måste vara uthålliga i biståndet måste vi göra klart att det i denna uthållighet också ligger en uthållig tro på demokratin från vår sida. Hade vi gett de signalerna mer tydligt, och hade vi framför allt redan då varit medlemmar av den europeiska gemenskapen så att vi tillsammans med andra likasinnade hade kunnat ge uttryck för detta mycket kraftfullt, skulle

Mugabe möjligen inte ha gjort det han gjorde. Det är inte alls otänkbart att det är rätt.

När det gäller Tanzania har jag personligen tillsammans med en av herr Biörsmarks partivänner deltagit i att på ett utomordentligt klart och tydligt sätt tala om vad vi tyckte om det gamla enpartisystemet och parastatalerna. Det var en konferens i Arusha på hösten 1991. Bengt K Å Johansson, Jan-Erik Wikström och jag gjorde sällskap dit.

Vi hade just förlorat regeringsmakten, och vi ville visa tanzanierna att vi ändå kunde fortsätta att arbeta tillsammans. Jag undrar om Wikström hade hunnit bli statsråd. Han hade i varje fall en riksdagsmajoritet bakom sig. Vi tillhörde den nya oppositionen. På grund av att vi hade varit i Tanzania länge och på grund av att vi kände förtroende för varandra kunde vi vara så tydliga som man kan vara mellan vänner. Det ser jag som ett uttryck för just denna tanke.

Jag håller gärna med om att den demokratiska kulturen har tagit tid att utveckla. Det är en ganska skör planta.

Det ligger någonting i att vi måste vara väldigt tydliga när det gäller att vårt mål är att de länder som tar emot bistånd och samarbetar med oss ska bli demokratier. Det var det som låg bakom att vi så länge orkade hänga i med stödet till anti-apartheid-rörelsen. Det var inte stat-till-stat-bidrag. Vi kallades nästan terrorister av en del.

På den punkten är vi fullständigt överens. Jag vill återkomma och försöka visa att vi är på god väg. Vi har deltagit i överenskommelser på senare tid.

Anf. 209 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag är glad över de signaler som kommer från biståndsministern. Vi pratar om demokrati på ett annat sätt i dag – år 2002. Jag håller med om det. Det börjar bli lättare. Jan O Karlsson skulle ha varit med 1992 i denna kammare. Då var det nästan lite fult att tala om konditionalitet och att man skulle vara tydlig, ge signaler och sätta kraft bakom orden.

Åren går, och man blir frustrerad och trött på att ingenting händer. Människor lider under en dålig demokrati, ett enpartisystem eller ett haltande flerpartisystem.

Då tror jag inte att det räcker med ord. Man ska vara tydlig. Det var bra att ni var tydliga i Tanzania och talade om hur det var. Men jag tror också att man måste göra klart för mottagarna att vi inte kommer att satsa mer pengar om det inte blir ett skifte i deras politik.

Jag möter dessa frågor när jag är ute på arbetsplatser och skolor och diskuterar detta i olika sammanhang. De frågor man får gäller om biståndet når fram och varför vi ger korrupta regimer bistånd. Vi måste ha ett bra svar på det. Ett bra svar är att vi är klara och tydliga när det gäller demokratiutvecklingen och att vi sätter kraft bakom orden också genom att vi drar ned på biståndet.

Därmed är det inte sagt att man överger landet totalt. Vi har andra arenor än stat-till-stat-biståndet. Vi har, som jag var inne på, NGO-biståndet och enskilda organisationer, där man kan slussa in pengar. Man kan stödja opposition, fri press, journalister och alla möjliga kanaler in i systemet.

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svar på
interpellationer

Jag ser fram emot en fortsatt debatt på detta tema. Jag väntar som sagt också på handling i den riktning vi är inne på.

Anf. 210 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Utan att verka alltför frivol kan jag säga att jag ibland i samtal med Sveriges statsminister har skojat och kallat Sverige för Burkina Faso. Vad har Ouagadougou sagt i dag? Det var när jag vistades på en annan ort och arbetade i en annan organisation, nämligen den europeiska unionen.

Med detta lilla *practical joke* ville jag understryka att Sverige visserligen är en liten stormakt när det gäller bistånd, därför att vi är så aktiva, men trots allt ett ganska litet land i den stora internationella kören.

När jag har skrutit med detta för mina nya medarbetare i Utrikesdepartementet påpekar de faktiskt att Burkina Faso var en av de viktiga aktörerna i Cotonouöverenskommelsen, som är ett viktigt framsteg när det gäller inrangeringen av demokratimålet i biståndsutvecklingen.

Vad jag menar med mitt lilla skämt om Burkina Faso är att vi, om vi verkligen ska nå resultat, ska samordna oss med andra och arbeta mer aktivt inom den europeiska unionen. Att arbeta väldigt hårt för det ser jag också som en av mina uppgifter, med tanke på den bakgrund jag har.

Målsättningen är gemensam. Mycket av den metodik Karl-Göran Biörsmark anvisar är riktig. Jag ser också fram emot den diskussionen. Jag tycker nämligen att det är riktigt att vi ska kunna spela på flera strängar. Vi ska vara mer flexibla. Vi ska kunna använda andra metoder.

Jag varnar lite för konditionalitet. Det finns alltid en risk för paternalism – för känslan att det är vi som bestämmer. Om vi inte är väldigt klara och tydliga här kan det väcka en föreställning hos våra partner, som vi ibland kallar mottagare, om att vi är ute i olovliga ärenden, att vi är självgoda och att vi försöker trycka på dem någonting. Då gör vi demokratin en otjänst.

Med den lilla reservationen – vi får återkomma mera grundligt till detta – tycker jag att denna diskussion har visat på en betydande enighet. Jag ser med tillförsikt fram emot att fortsätta diskussionerna och utvecklingen av det svenska biståndet tillsammans med Karl-Göran Biörsmark och andra intresserade ledamöter av denna kammare.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2001/02:51 till socialutskottet
2001/02:78 till utrikesutskottet
2001/02:79 till miljö- och jordbruksutskottet
2001/02:80 och 82 till konstitutionsutskottet
2001/02:85 till finansutskottet
2001/02:89 till socialutskottet

26 § Anmälan om interpellationer

Prot. 2001/02:57
24 januari

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 24 januari

2001/02:196 av *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) till statsminister Göran Persson

Fler betygssteg

2001/02:197 av *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) till statsminister Göran Persson

Skriftliga omdömen

2001/02:198 av *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) till statsminister Göran Persson

Viktningar av betyg

2001/02:199 av *Cecilia Magnusson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Ersättning till Polismyndigheten i Västra Götaland

2001/02:200 av *Lennart Fridén* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Hedersmord

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll den 29 januari.

27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 januari

2001/02:577 av *Michael Hagberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Ädellövskog

2001/02:578 av *Maud Ekendahl* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Exportstöd

2001/02:579 av *Elizabeth Nyström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

God man

2001/02:580 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Israeliska parlamentet och yttrandefriheten

2001/02:581 av *Lars Ohly* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Konflikten i Bolivia

2001/02:582 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Jan O Karlsson
Migrationsverket

2001/02:583 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till socialminister Lars Engqvist
Tandvårdsstödet

2001/02:584 av *Laila Bjurling* (s) till socialminister Lars Engqvist
Fri abort

2001/02:585 av *Karin Pilsäter* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
EU:s regionalstöd och konkurrenspolitik

den 24 januari

2001/02:586 av *Harald Nordlund* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Förnybar elproduktion

2001/02:587 av *Magnus Jacobsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Ungdomsarbetslöshet

2001/02:588 av *Kenneth Johansson* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Skatt på skidliftsverksamhet

2001/02:589 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson

Immigranter från El Salvador

2001/02:590 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson

Immigranter från El Salvador

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
den 29 januari.

28 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 23 januari

2001/02:521 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Forskning om belastningsskador

den 24 januari

2001/02:518 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson

De irakiska kurderna

2001/02:527 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Kristna och judar i Turkiet

2001/02:528 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Mänskliga och demokratiska rättigheter i Turkiet

2001/02:531 av *Amanda Agestav* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Pappaledighet och företag

2001/02:534 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till utrikesminister

Anna Lindh

Situationen i Colombia

2001/02:535 av *Lars Ångström* (mp) till utrikesminister Anna Lindh

Ottawakonventionen

2001/02:541 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Bekämpningen av opium

2001/02:542 av *Inger René* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Förhandlingar mellan Tibets exilregering och Kina

Prot. 2001/02:57
24 januari

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
den 29 januari.

29 § Kammaren åtskildes kl. 20.17.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.50,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 116 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 16 § anf. 159 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Aktuell debatt: Sysselsättningen och företagsflytten	1
Anf. 1 PER WESTERBERG (m)	1
Anf. 2 HANS ANDERSSON (v)	1
Anf. 3 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	2
Anf. 4 PER WESTERBERG (m)	4
Anf. 5 HANS ANDERSSON (v)	6
Anf. 6 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	8
Anf. 7 MARGARETA ANDERSSON (c)	9
Anf. 8 EVA FLYBORG (fp)	11
Anf. 9 BARBRO FELTZING (mp)	13
Anf. 10 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	15
Anf. 11 PER WESTERBERG (m)	16
Anf. 12 HANS ANDERSSON (v)	17
Anf. 13 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	18
Anf. 14 MARGARETA ANDERSSON (c)	19
Anf. 15 EVA FLYBORG (fp)	19
Anf. 16 BARBRO FELTZING (mp)	20
Anf. 17 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	20
Anf. 18 PER WESTERBERG (m)	22
Anf. 19 HANS ANDERSSON (v)	22
Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	23
2 § Justering av protokoll	24
3 § Ledighet, m.m.	24
4 § Avsägelse	24
5 § Kompletteringsval till vissa utskott och EU-nämnden	24
6 § Kompletteringsval	24
7 § Svar på interpellation 2001/02:168 om medicinsk rehabilitering av långvarigt arbetslösa	25
Anf. 21 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	25
Anf. 22 ANA MARIA NARTI (fp)	26
Anf. 23 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	26
Anf. 24 ANA MARIA NARTI (fp)	27
Anf. 25 Statsrådet INGELA THALÉN (s)	28
Anf. 26 ANA MARIA NARTI (fp)	29
Ajournering	29
Återupptagna förhandlingar	29
8 § Frågestund	29
Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN	29
<i>Löneskillnader mellan kvinnor och män</i>	<i>30</i>
Anf. 28 PETRA GARDOS (m)	30
Anf. 29 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	30
<i>Extra tillskott till kommuner och landsting</i>	<i>30</i>
Anf. 30 ROLF KENNERYD (c)	30
Anf. 31 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	31

Anf. 32 ROLF KENNERYD (c)	31
Anf. 33 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	31
<i>Den politiska ledningen i Kosovo</i>	32
Anf. 34 MARGARETA VIKLUND (kd)	32
Anf. 35 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	32
Anf. 36 MARGARETA VIKLUND (kd)	32
Anf. 37 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	32
<i>Höjd brandsäkerhet</i>	33
Anf. 38 CARINA HÄGG (s)	33
Anf. 39 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	33
Anf. 40 CARINA HÄGG (s)	33
Anf. 41 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	33
<i>Situationen i Iran</i>	34
Anf. 42 MURAD ARTIN (v)	34
Anf. 43 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	34
Anf. 44 MURAD ARTIN (v)	34
Anf. 45 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	35
<i>Beskattnings av kapital och arbete</i>	35
Anf. 46 KARIN PILSÄTER (fp)	35
Anf. 47 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	35
Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp)	35
Anf. 49 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
<i>Uthålligt fiske</i>	36
Anf. 50 PER LAGER (mp)	36
Anf. 51 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	37
Anf. 52 PER LAGER (mp)	37
Anf. 53 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	37
<i>Tullens resurser</i>	38
Anf. 54 KENNETH LANTZ (kd)	38
Anf. 55 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	38
Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd)	38
Anf. 57 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	39
<i>Vargstammen</i>	39
Anf. 58 PATRIK NORINDER (m)	39
Anf. 59 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	39
Anf. 60 PATRIK NORINDER (m)	40
Anf. 61 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	40
<i>Mediefriheten i Ryssland</i>	40
Anf. 62 MARIANNE ANDERSSON (c)	40
Anf. 63 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	41
Anf. 64 MARIANNE ANDERSSON (c)	41
Anf. 65 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	41
<i>Ekonomi i Stockholms läns landsting</i>	41
Anf. 66 SYLVIA LINDGREN (s)	41
Anf. 67 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	42
Anf. 68 SYLVIA LINDGREN (s)	42
Anf. 69 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	42

<i>Energieffektivitet i byggnader</i>	43
Anf. 70 OWE HELLBERG (v)	43
Anf. 71 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	43
Anf. 72 OWE HELLBERG (v)	43
Anf. 73 Miljöminister KJELL LARSSON (s)	44
<i>Avgifter för småhusägare</i>	44
Anf. 74 MARGARETA CEDERFELT (m)	44
Anf. 75 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
Anf. 76 MARGARETA CEDERFELT (m)	44
Anf. 77 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
<i>Pälsdjursuppfödning</i>	45
Anf. 78 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	45
Anf. 79 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	45
Anf. 80 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	45
Anf. 81 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	46
<i>EU-stödet till bönderna</i>	46
Anf. 82 HARALD NORDLUND (fp)	46
Anf. 83 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	46
Anf. 84 HARALD NORDLUND (fp)	46
Anf. 85 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	47
<i>Utbetalning av EU:s jordbruksstöd</i>	47
Anf. 86 RIGMOR STENMARK (c)	47
Anf. 87 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	47
Anf. 88 RIGMOR STENMARK (c)	47
Anf. 89 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	48
Anf. 90 ANDRE VICE TALMANNEN	48
9 § Information från regeringen om statsrådet Jan O Karlssons besök i Afghanistan	48
Anf. 91 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	48
Anf. 92 CARINA HÄGG (s)	51
Anf. 93 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	52
Anf. 94 CARINA HÄGG (s)	52
Anf. 95 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	52
Anf. 96 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	53
Anf. 97 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	53
Anf. 98 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	54
Anf. 99 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	54
Anf. 100 BERTIL PERSSON (m)	54
Anf. 101 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	55
Anf. 102 BERTIL PERSSON (m)	55
Anf. 103 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	55
Anf. 104 MARGARETA VIKLUND (kd)	56

Anf. 105 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	56
Anf. 106 MARGARETA VIKLUND (kd).....	56
Anf. 107 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	57
Anf. 108 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	57
Anf. 109 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	57
Anf. 110 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	58
Anf. 111 Statsrådet JAN O KARLSSON (s).....	58
10 § Svar på interpellation 2001/02:124 om sjukfrånvaron	58
Anf. 112 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	58
Anf. 113 HENRIK WESTMAN (m)	60
Anf. 114 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	61
Anf. 115 HENRIK WESTMAN (m)	62
Anf. 116 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	63
Anf. 117 HENRIK WESTMAN (m)	63
11 § Svar på interpellation 2001/02:166 om service för en levande landsbygd	64
Anf. 118 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	64
Anf. 119 ÅSA TORSTENSSON (c)	65
Anf. 120 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	66
Anf. 121 ÅSA TORSTENSSON (c)	67
Anf. 122 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	68
Anf. 123 ÅSA TORSTENSSON (c)	69
12 § Svar på interpellation 2001/02:153 om Vänersjöfartens framtid	69
Anf. 124 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	69
Anf. 125 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	71
Anf. 126 PER-SAMUEL NISSER (m)	72
Anf. 127 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	72
Anf. 128 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	73
Anf. 129 PER-SAMUEL NISSER (m)	74
Anf. 130 VIVIANN GERDIN (c)	75
Anf. 131 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	75
Anf. 132 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	76
Anf. 133 VIVIANN GERDIN (c)	76
Anf. 134 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	77
13 § Svar på interpellationerna 2001/02:163 och 164 om arbetslöshet.....	77
Anf. 135 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	77
Anf. 136 MARGARETA ANDERSSON (c)	79
Anf. 137 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	80
Anf. 138 MARGARETA ANDERSSON (c)	80
Anf. 139 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	81
Anf. 140 MARGARETA ANDERSSON (c)	82
Anf. 141 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	82
14 § Svar på interpellation 2001/02:170 om Citytunneln i Malmö	83
Anf. 142 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	83
Anf. 143 STEN ANDERSSON (-)	84
Anf. 144 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	85

Anf. 145	STEN ANDERSSON (-)	85
Anf. 146	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	86
Anf. 147	STEN ANDERSSON (-)	86
Anf. 148	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	86
15 §	Svar på interpellation 2001/02:130 om Internetröstning i allmänna val	87
Anf. 149	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	87
Anf. 150	ANNA KINBERG (m)	88
Anf. 151	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	88
Anf. 152	ANNA KINBERG (m)	89
Anf. 153	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	90
Anf. 154	ANNA KINBERG (m)	90
Anf. 155	Statsrådet BRITTA LEJON (s)	90
16 §	Svar på interpellation 2001/02:140 om pomperipossaeffekten och entreprenörerna	91
Anf. 156	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	91
Anf. 157	CATHARINA HAGEN (m)	92
Anf. 158	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	93
Anf. 159	CATHARINA HAGEN (m)	94
17 §	Svar på interpellation 2001/02:141 om småföretag	95
Anf. 160	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	95
Anf. 161	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	95
Anf. 162	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	96
Anf. 163	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	97
Anf. 164	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	98
Anf. 165	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	98
18 §	Svar på interpellation 2001/02:136 om avdragsrätt för gåvor	99
Anf. 166	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	99
Anf. 167	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	99
Anf. 168	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	100
Anf. 169	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	101
Anf. 170	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	102
Anf. 171	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	102
19 §	Svar på interpellation 2001/02:161 om vinskatten och priserna på vin	103
Anf. 172	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	103
Anf. 173	STEN ANDERSSON (-)	104
Anf. 174	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	104
Anf. 175	STEN ANDERSSON (-)	105
Anf. 176	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	105
Anf. 177	STEN ANDERSSON (-)	105
Anf. 178	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	105
20 §	Svar på interpellation 2001/02:165 om familjeföretag	105
Anf. 179	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	105
Anf. 180	MARIA LARSSON (kd)	106
Anf. 181	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	107
Anf. 182	MARIA LARSSON (kd)	107

21 § Svar på interpellationerna 2001/02:174 och 175 om	
flytträtt för liv- och pensionsförsäkringar	108
Anf. 183 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	108
Anf. 184 MATS ODELL (kd)	109
Anf. 185 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	110
Anf. 186 MATS ODELL (kd)	111
Anf. 187 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	111
Anf. 188 MATS ODELL (kd)	112
Anf. 189 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	112
22 § Svar på interpellation 2001/02:162 om rättsvårdande	
myndigheter.....	113
Anf. 190 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	113
Anf. 191 GUNNEL WALLIN (c)	114
Anf. 192 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	115
Anf. 193 GUNNEL WALLIN (c)	116
Anf. 194 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	116
Anf. 195 GUNNEL WALLIN (c)	117
Anf. 196 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	117
23 § Svar på interpellation 2001/02:160 om flyktingar från	
Bosnien.....	118
Anf. 197 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	118
Anf. 198 ROSITA RUNEGRUND (kd)	120
Anf. 199 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	120
Anf. 200 ROSITA RUNEGRUND (kd)	121
Anf. 201 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	121
Anf. 202 ROSITA RUNEGRUND (kd)	122
Anf. 203 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	123
24 § Svar på interpellation 2001/02:137 om bistånd för	
demokrati och mänskliga rättigheter	123
Anf. 204 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	123
Anf. 205 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	125
Anf. 206 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	126
Anf. 207 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	127
Anf. 208 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	128
Anf. 209 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	129
Anf. 210 Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	130
25 § Hänvisning av ärenden till utskott	130
26 § Anmälan om interpellationer.....	131
27 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	131
28 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	132
29 § Kammaren åtskildes kl. 20.17.....	133

Prot. 2001/02:57
24 januari
